

๙๒๕.๙๑๓

๐.๑๙๖๓

๖๖๖

๓

“ความรัก” ในนวนิยายของ วิมล ศิริไพบูลย์ : การศึกษาเชิงจิตวิทยา

ปริญญานิพนธ์

ของ

อัจฉิมา อินทรีย์

13 พ.ค. 2540

๓๓๖๗๖๖

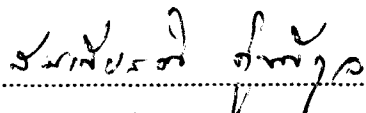
เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

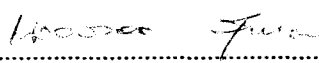
มีนาคม 2540

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

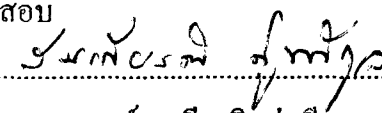
คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
ภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

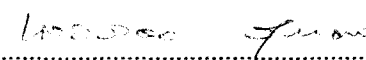
คณะกรรมการควบคุม

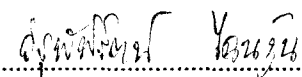
.....ประธาน
(อาจารย์สมเกียรติ กุฑ์วิกุล)

.....กรรมการ
(ผศ.ดร.นวลละออ สุภาพล)

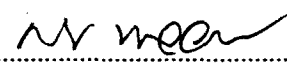
คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(อาจารย์สมเกียรติ กุฑ์วิกุล)

.....กรรมการ
(ผศ.ดร.นวลละออ สุภาพล)

.....กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์วิรุฬห์รัตน์ ไนนุ่น)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริภา พุดสุวรรณ)

วันที่..... 13เดือน..... สิงหาคม..... พ.ศ. 2546

ประกาศคุณูปการ

ความสำเร็จในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาและช่วยเหลือให้คำแนะนำเป็นอย่างดีจากอาจารย์สมเกียรติ คู่ทวีกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์คอกเตอร์นวลละออ สุภาพผล และอาจารย์วิรุฬห์รัตน์ โฉนจั่น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อทูล คุณแม่ขนิษฐา อินทรีย์ ผู้เป็นกำลังใจ ผู้ให้ความรักและความสะดวกสบายทุกอย่างแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบพระคุณพันศรี สงคราม คอนนางพา ผู้ดูแลและผู้มอบเสียงหัวเราะให้แก่ผู้วิจัย ในยามอ่อนล้าและเคร่งเครียดอีกทั้งอำนวยความสะดวกทั้งในชีวิตทั่วไปและการจัดหาหนังสือเพื่อการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณคุณจางวดี บุญขารมย์ เพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุขมานับสิบปี ที่ช่วยเหลือในการพิมพ์ ตรวจทาน แก้ไข อย่างละเอียด อีกทั้งจัดหาอาหารและยารักษาโรคในยามที่ผู้วิจัยเจ็บป่วย และแนะนำหนังสือ เพื่อใช้ในการทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง

ขอขอบคุณพันศรีนายแพทย์วีรพงษ์ - คุณพรพรพร ไชยพุทธ ที่ช่วยดูแลคุณแม่ที่ป่วยแทนผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอบคุณสิบเอกจ่านงค์ แสนแก้ว ผู้พิมพ์บทที่ 1 ด้วยความเต็มใจ แม้ว่าผู้วิจัยจะแก้ไขหลายครั้งก็ตาม

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอเป็นกุศลบุญช่วยให้คุณแม่หายจากโรคร้ายไข้เจ็บ ให้คุณพ่อมีสุขภาพแข็งแรง และให้ผู้มีหัวใจรักอันบริสุทธิ์ได้สมหวังและมีความสุขกับความรัก

อัจจิมา อินทรีย์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	6
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	6
2 ความรู้และทฤษฎีเกี่ยวกับความรักเชิงจิตวิทยา	10
3 วิเคราะห์ความรักของชายหญิงในนวนิยายของ วิมล ศิริไพบูลย์ เจริญจิตทยา	24
อิทธิพลปัญหาในครอบครัวเดิมส่งผลกระทบต่อความรักของชายหญิง	24
อังศุมาลิน ในเรื่องคู่กรรม	26
ดาหวัน ในเรื่องแผลหัวใจ	29
เมทินี ในเรื่องสายรุ้ง	33
ลักขมณ ในเรื่องค่าของคน	36
วิศนี ในเรื่องอุบัติเหตุ	39
มินตรา ในเรื่องสิ้นสวาท	42
สุชาดา ในเรื่องสายใจ	44
เปรมมา ในเรื่องสะพานดาว	45
ธารทิพย์ ในเรื่องวันที่รอคอย	47
เขมชาติ ในเรื่องอย่าลืมฉัน	49
ศฤณ ในเรื่องดาวนภา	51

จิตใต้สำนึกที่มีผลต่อการเลือกคู่รัก	52
ลักษณะ ในเรื่องแปลหัวใจ	56
มณีจันทร์ ในเรื่องค่าของคน	53
ศรุต ในเรื่องทวิภพ	58
อังศุมาลิน ในเรื่องคู่กรรม	61
เทพีรศมีจันทร์ ในเรื่องรศมีจันทร์	63
ความรักเป็นพลังผลักดันให้วิถีชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลง	64
อโณทัย ในเรื่องเลือดจืดดียว	65
เทพีรศมีจันทร์ ในเรื่องรศมีจันทร์	66
อัสรี ในเรื่องสตรีหมายเลขหนึ่ง	68
มิรา ในเรื่องรอยอินทร์	69
อุบล ในเรื่องพิษสวาท	70
มณีจันทร์ ในเรื่องทวิภพ	71
ศกศิธร ในเรื่องทิพย์	72
4 วิเคราะห์ทัศนคติของวิมล ศิริไพบูลย์ ที่มีต่อความรักของชายหญิง	74
ความรักคือการให้	74
ความรักมีค่ามากกว่าทรัพย์สินและอำนาจทางการเมือง	85
ความรักต้องมีความเหมาะสมในสังคม	89
การกล่าวคำว่า ‘รัก’ เป็นสิ่งที่ให้กำลังใจและความเชื่อมั่นต่อคู่รัก	95
ความรักเป็นสิ่งหล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์ให้มีความสุข	100
หน้าที่สำคัญกว่าความรัก	101
ลูกเป็นสิ่งเชื่อมความสัมพันธ์ของพ่อแม่	104
ความรักเป็นกรรมที่คู่รักเคยมีร่วมกันมาก่อน	105

บทที่.	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล	112
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	112
อภิปรายผล	114
ข้อเสนอแนะ	115
 บรรณานุกรม	 116
 ประวัติย่อของผู้วิจัย	 121

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความรักเป็นธรรมชาติประการหนึ่งของมนุษย์ ที่ปรากฏในวรรณคดี มาหลายชั่วอายุคน เช่น ในลิลิตพระลอ อิเหนา ขุนช้างขุนแผน เงาะป่า มัทนะพาธา เป็นต้น ดังคำกล่าวของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2527 : 186) ว่า “...ความรัก เป็นท้องเรื่องสำคัญของวรรณกรรมไทยมา ตั้งแต่อยุธยาแล้ว...” นอกจากความรักจะปรากฏในวรรณคดีโบราณแล้ว ยังปรากฏใน วรรณกรรมปัจจุบันด้วย ซึ่ง นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2526 : 18) กล่าวไว้เช่นกันว่า “...ความรักเป็น ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เรื่องดำเนินไป ที่ทำให้ตัวละครประกอบพฤติกรรม และก่ออารมณ์ของ นวนิยายเป็นเรื่องนั้น และการพูดเช่นนี้คงใช้ได้กับนวนิยายจำนวนมากต่อมาก...”

นวนิยายของ วิมล ศิริไพบูลย์ หลายเรื่องที่มีความรักของชายหญิงปรากฏอยู่ใน นามปากกาต่าง ๆ ถึง 4 นามปากกา คือ ทมยันตี ลักษณวดี กนกเรขา และโรสลาเรน ซึ่ง บุญยงค์ เกศเทศ (2536 : 45) กล่าวว่า

นักเขียนที่มีบทบาทอีกคนหนึ่งคือ ทมยันตี ในลักษณะหลายนามปากกาต่าง ๆ ถึง 4 นาม คือ ทมยันตี ลักษณวดี กนกเรขา และโรสลาเรน เป็นผู้สร้างงานชุด ผู้หญิงชนชั้นกลางกับความรักที่เป็นแบบอย่างของความเจ็บปวดและความปิติสุข ไว้ในขาของค่าของคน หนึ่งรัก สายใจ อุบัติเหตุ เป็นต้น...

ความรักของชายหญิงเป็นความรักประเภทหนึ่งในเชิงจิตวิทยา ดังที่ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2533 : 137-138) กล่าวว่า “...ความรักในเชิงจิตวิทยามีหลายประเภท ที่สำคัญคือ ความรักตนเอง และความรักผู้อื่น ซึ่งได้แก่ พ่อแม่ พี่น้อง เพื่อน ความรักฉันชาย หนุ่มและหญิงสาว และความรักลูก ซึ่งความรักทุกประเภทมีอิทธิพลต่อกันและกัน และมีพลัง ผลักดันให้มนุษย์ประกอบกิจกรรมเกือบทุกอย่าง...” จากคำกล่าวนี้นี้ จะเห็นว่าความรัก พ่อแม่ พี่น้อง อันหมายถึงความรักในครอบครัวตั้งแต่วัยเด็กของแต่ละคนสามารถแสดงผลต่อเนื่องถึง ความรักในวัยหนุ่มสาวได้เช่นกัน ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ

กิตติกร มีทรัพย์ (2528 : 21) ที่ว่า “...การได้รับความรักในเบื้องต้นแรกของชีวิตจากพ่อแม่ เป็นต้นตอสำคัญที่จะผลักดันให้แปรเปลี่ยนไปสู่ความรักในรูปอื่น...”

ลักษณะความรักเช่นนี้ นวนิยายของวิลม สิริไพบูลย์ เรื่องคู่กรรม แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัด ในกรณีของ อังศุมาลิน นับเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาความรักของเธอกับโกโบริ เพราะอังศุมาลินเป็นตัวละครที่ขาดความอบอุ่นจากพ่อของเธอ อันเป็นลักษณะที่ตรงกับคำกล่าวของ แลนดิส แลนเจอร์และไมเคิล และ วิลลิน (สุภาพรธรรม โคตรจรัส 2527 : 303 ; อ้างอิงมาจาก Landis . 1963 ; Langer and Michael . 1963 ; Willin . 1954) ที่ว่า

ในกระบวนการเจริญเติบโต เด็กได้สังเกต และมีส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบิดาและมารดา ประสบการณ์ดังกล่าวช่วยเสริมสร้างทัศนคติ และแนวคิดเกี่ยวกับการแต่งงานในเด็ก ถ้าเด็กเห็นว่า บิดามารดามีความสุขในชีวิตสมรส เด็กย่อมมีทัศนคติที่ดีต่อการแต่งงาน เห็นว่าการแต่งงานเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา ในขณะเดียวกัน ถ้าเด็กเห็นว่า บิดามารดามีความขัดแย้งแตกร้าง เด็กย่อมมองชีวิตสมรสด้วยความกลัวและระมัดระวัง

อังศุมาลินมีทั้งความต้องการพ่อและเกลียดพ่อ เมื่อพบโกโบริ เธอจึงรู้สึกทั้งรักทั้งเกลียดเขาด้วยเช่นกัน ซึ่งถือเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกที่มีความหมายตรงกับคำกล่าวของวันดา ทรัพย์บุญมี (ลินดา วงษ์ทน . 2533 : 19 ; อ้างอิงมาจาก วันดา ทรัพย์บุญมี . 2517 : 37) ว่า “...การขาดบิดามารดาเป็นภาวะสะท้อนใจมากสำหรับเด็ก เนื่องจากจะต้องขาดความรักความอบอุ่น ความมั่นคงปลอดภัย จึงเกิดความเสียใจและมีปมด้อย... ทำให้ต้องเก็บกดความรู้สึกนี้ไว้เมื่อโตขึ้นความโกรธและความกิดต่อต้านจะย้ายไปสู่สิ่งอื่น ซึ่งจะทำให้เกิดความยุ่งยาก ขัดแย้งภายหลังได้...” การถ่ายทอดความรู้สึกหรือการถ่ายทอดความปรารถนา นี้ ได้ส่งผลถึงการเลือกคู่รักด้วย ดังที่ กิตติกร มีทรัพย์ (2528 : 130) กล่าวว่า “...การถ่ายทอดความปรารถนา (Transference) เป็นกลไกทางจิตหรือความปรารถนา ที่ไม่จำเป็นเสมอไปที่คนจะรู้ตัว มันเป็นความปรารถนาที่ซ่อนเร้นอยู่ลึก ๆ และนี้อาจอธิบายว่าทำไมคนจึงเลือกคู่รักที่มีรูปสมบัติหรือคุณสมบัติคล้ายไปทางพ่อแม่ของเขา...”

การเลือกคู่ที่มีรูปสมบัติหรือคุณสมบัติเช่นเดียวกับพ่อแม่ของตนนั้น นักจิตวิทยาเชิงจิตวิเคราะห์เห็นว่า เป็นการยึดติดกับช่วงพัฒนาการของเด็ก ในช่วง 3-6 ขวบ ที่ให้ความพึงใจที่อวัยวะเพศ ดังที่ กิตติกร มีทรัพย์ (2528 : 69) กล่าวว่า “...ระยะนี้เด็กชายจะรู้สึกพอใจแม่เด็กหญิงจะพอใจพ่อ... ผู้ที่มีปมนี้เหนียวแน่นมิได้พัฒนาต่อไปจะมีแนวโน้มแข็งไปข้าง

รักใคร่เสน่หาต่อแม่หรือญาติหญิงของตน หรือสตรีอื่นที่มีบางประการคล้ายแม่ ส่วนเด็กหญิงก็เช่นกัน...”

ลักษณะการเลือกคู่รักเช่นนี้ นักจิตวิทยาเชิงจิตวิเคราะห์ถือว่าเป็นผู้ที่ยึดติดอยู่กับ ปมออดิปุส ซึ่ง นวลละออ สุภาพล (2527 : 63) มีความเห็นว่า “...ปมออดิปุส (Oedipus) ในช่วงพัฒนาการของเด็กที่ฝังอยู่ในจิตไร้สำนึกนั้น จะมาปรากฏอยู่ในจิตสำนึกของเด็กระยะวัยรุ่น... เห็นได้จากผู้ชายจะมีความรักให้หญิงคู่รักที่เหมือนแม่ของตน ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแทนของแม่ที่เขาได้เก็บความรู้สึกไว้ในวัยเด็กนั่นเอง...”

ลักษณะที่ยึดติดกับปมออดิปุสนี้ นอกจากกรณีของอังศุมาลินในเรื่องคู่กรรมแล้ว ยังเห็นจากเรื่อง คำของคน ในกรณีของ ลักษณะที่ เป็นตัวละครเอกฝ่ายชายมีภาพของแม่ฝังใจอยู่ตลอด เมื่อพบรจเรขจึงเกิดความรักโดยไม่รู้ตัวและได้คิดภายหลังว่าแท้จริงแล้วรจเรขมีทั้งรูปสมบัติและคุณสมบัติเหมือนกับแม่ของตนนั่นเอง นับว่าปมออดิปุสนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความรักของตัวละครเป็นอันมาก

การที่ความรักมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของตัวละครนี้ สอดคล้องกับประเด็นของ ความรักเชิงจิตวิทยาที่เชื่อว่า ความรักมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและวิถีชีวิต ดังที่ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2533 : 21) กล่าวว่า

ความรักเป็นตัวเร้า และพลังผลักดันให้มนุษย์ ประกอบกิจกรรมเกือบทุกอย่างในชีวิตประจำวัน เช่น สร้างอุดมการณ์ มีแนวความคิด ความใฝ่ฝัน ความสนใจ ค่านิยม ความเชื่อในรูปแบบต่าง ๆ นับไม่ถ้วน กลุ่มนักจิตวิทยาบางกลุ่มกล่าวว่า พฤติกรรมเกือบทุกประเภท เช่น ความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ ความมั่งคั่งใหญ่โตสูง การแสวงหาเงิน อำนาจ เกียรติยศ การสร้างศิลปกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ล้วนแต่มาจากแรงขับที่สำคัญคือ พลังรักแทบทั้งสิ้น

ลักษณะความรักเช่นนี้เห็นได้จากความรักของ อัสรีที่มีต่อเรวดี ในเรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง ที่พยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้เรวดีได้เป็นสตรีหมายเลขหนึ่งของกราเซีย แม้ว่าอัสรีจะต้องพบกับความยากลำบากในเส้นทางการเมืองก็ตาม หรืออโณทัย ในเรื่องเลือดขัตติยา ที่ยอมสละชีวิตตนเองก็เพราะอิทธิพลของความรักเช่นกัน

ในนวนิยายของ วิมล ศิริไพบูลย์ ผู้เขียนสะท้อนชีวิตมนุษย์ ในด้านความรักของชายหญิงไว้หลายลักษณะอย่างน่าสนใจที่จะนำมาศึกษาในเชิงจิตวิทยา ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความรักของชายหญิงในนวนิยายของนักเขียนผู้นี้เชิงจิตวิทยา อันจะทำให้เข้าใจความรักของชายหญิงดีขึ้น รวมทั้งมองเห็นทัศนะของผู้เขียนที่มีต่อความรักในแง่มุมดังกล่าว

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อวิเคราะห์ “ความรัก” ในนวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์ เชิงจิตวิทยา
2. เพื่อวิเคราะห์ ทัศนะของวิมล ศิริไพบูลย์ ที่มีต่อความรักของชายหญิง

ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า

ทำให้เห็นว่า ความแตกต่างทางภูมิหลังและสภาพแวดล้อมของครอบครัวและสังคม มีอิทธิพลต่อความรักและวิถีชีวิตของตัวละคร นับเป็นลักษณะการสร้างตัวละครอย่างมีสัมพันธภาพกับหลักจิตวิทยา รวมทั้งได้เห็นทัศนะของผู้ประพันธ์ที่มีต่อความรักของชายหญิงด้วย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษานี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษา นวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์ ที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความรักของชายหญิง โดยศึกษาทั้ง 4 นามปากกา คือ ทมยันตี โรสลาเรน ลักษณวดี และกนกเรขา จำนวน 30 เรื่อง ดังนี้

ในนามปากกา ทมยันตี

1. กฤตยา
2. คู่กรรม
3. คำมั่นสัญญา
4. คาวนภา
5. ตราบาป

ในนามปากกา ทมยันตี

6. ทวิภพ
7. ทิพย์
8. แผลหัวใจ
9. พิษสวาท
10. พี่เลี้ยง
11. ขอดอนงค์
12. วันที่รอกอย
13. สตรีหมายเลขหนึ่ง
14. สะพานดาว
15. สายรุ้ง
16. สำนองรัก
17. อย่าลืมฉัน

ในนามปากกา โรสลาเรน

18. คำของคน
19. ในฝัน
20. รอยอินทร์
21. สิ้นสวาท
22. โสมส่องแสง

ในนามปากกา ลักษณวดี

23. คังควงหฤทัย
24. มงกุฎที่ไร้บัลลังก์
25. รัศมีจันทร์
26. เลือดขัตติยา
27. หนี้รัก

ในนามปากกา กนกเรขา

28. สายใจ
29. แรงรัก
30. อุบัติเหตุ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาวเคราะห์ความรักในนวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์ จะดำเนินตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมนวนิยายที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความรักของชายหญิง จำนวน 30 เรื่อง ตามที่กำหนดในขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

1.2 ศึกษาบทความด้านจิตวิทยาที่กล่าวถึงความรัก

1.3 ศึกษาทฤษฎีทางจิตวิทยาที่สามารถนำมาวิเคราะห์เรื่องความรักได้

2. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะนำนวนิยายในขอบเขตการศึกษาค้นคว้ามาทำการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

2.1 วิเคราะห์ความรักของชายหญิงในนวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์
เชิงจิตวิทยา

2.2 วิเคราะห์ทัศนะของวิมล ศิริไพบูลย์ ที่มีต่อความรักของชายหญิง

3. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาความรักของชายหญิงในเชิงจิตวิทยา โดยใช้เอกสารทางจิตวิทยาดังต่อไปนี้

โบลบี (ประมวญ คิคคินสัน. 2512 : 7-13 ; อ้างอิงมาจาก Bowlby . 1952) ศึกษาเรื่องความรักพบว่า การเลี้ยงดูเด็กมีความสำคัญต่อพัฒนาการแห่งความรัก เพราะถ้าในวัยเด็กไม่ได้รับความรัก ถูกปล่อยปละละเลย จะทำให้เกิดพฤติกรรมการถอยหนี เมื่อโตขึ้นก็จะขาดความสามารถที่จะแสดงอหยาศัยไมตรีต่อผู้อื่น ทำให้ไม่สามารถนับตนเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับบุคคลที่รัก ในใจจึงรู้สึกโดดเดี่ยว ทั้งที่ต้องการความรัก แต่ปกปิดไว้ด้วยการแสดงออกว่าไม่สนใจ บางทีก็แสดงออกแบบตรงข้าม คือ รักไม่เลือก จนได้ชื่อว่า เจ้าชู้

กิตติกร มีทรัพย์ (2528) มีความเห็นว่า ความรักนั้นจะต้องมีผู้ให้ความรักและผู้ถูกรัก พื้นฐานความรักในชีวิตคือความรักจากแม่ สำหรับเด็กที่ไม่มีแม่หรือเด็กกำพร้าก็จะไม่สามารถรักใคร่ได้ เพราะในวัยเด็กไม่เคยได้รับความรักมาก่อน จึงเห็นได้ว่า ความรักจะต้องมีการเรียนรู้ มีขั้นตอนมีพัฒนาการ โดยผ่านประสบการณ์และการอบรม คนที่ได้ความรักมาอย่างบกพร่องในวัยเด็ก เมื่อโตขึ้นก็จะร้องหาความรักด้วยการยอมเกินพอดีหรือแค้นกร้าวมากแล้ว นับว่าเป็นพฤติกรรมที่ผิดปกติ ซึ่งเห็นได้ว่าการแสดงออกของความรักนั้นเป็นเรื่องของอารมณ์ที่ผลักดันอยู่ภายใน ทำให้เกิดพฤติกรรมเชิงเข้าใกล้หรือเชิงถอยหนี โดยจะต้องผ่านการใคร่ครวญ การพิจารณาที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของสิ่งแวดล้อม สำหรับความรักแบบหนุ่มสาวนั้น มักจะเริ่มต้นจากความสัมพันธ์ 3 ส่วนคือ ความพึงใจในคุณสมบัติ ความพึงใจในรูปลักษณ์และคุณสมบัติที่ทั้งสองคนมีร่วมกัน ซึ่งความสัมพันธ์ของแต่ละคู่ใช้เวลาสร้างความสัมพันธ์ไม่เท่ากัน ต้องขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัยด้วย

วันดา ทรัพย์บุญมี (ลินดา วงษ์ทน. 2533: 19 ; อ้างอิงมาจาก วันดา ทรัพย์บุญมี. 2517 : 37) ศึกษาพบว่าเด็กที่ป่วยเป็นโรคจิตทั้งชายและหญิงจำนวนร้อยละ 64 เนื่องจากบิดามารดาแยกทางกันการขาดบิดามารดาเป็นภาวะที่สะท้อนใจมากสำหรับเด็ก เนื่องจากจะต้องขาดความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคงปลอดภัย จึงเกิดความเสียใจและมีปมด้อย ซึ่งจะก่อให้เกิดนิสัยก้าวร้าวคือดิ่ง บางคน มีความคิดต่อต้านบิดามารดา แต่ขณะเดียวกันก็กลัวการถูกลงโทษหรือถูกทอดทิ้ง ทำให้ต้องเก็บกดความรู้สึกนี้ไว้และระบายไปในทางผิดฝืน เมื่อโตขึ้นความโกรธและความคิดต่อต้านจะย้ายไปสู่ผู้อื่น ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหายุ่งยากขัดแย้งภายหลัง

ลินดา วงษ์ทน (2533 : 355) ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัญหาครอบครัวแตกแยก ในนวนิยายไทย พ.ศ. 2525-2531 พบว่า ตัวละครจากครอบครัวแตกแยกในนวนิยาย มีลักษณะบุคลิกภาพและสุขภาพจิตที่มีความหวาดกังวลสูงกับอนาคต มองโลกในแง่ร้าย มีลักษณะเก็บกด ความขมขื่น เคียดแค้น และมีทัศนคติไม่ดีต่อบิดามารดา มีความอ้างว้าง ว้าเหว่ รู้สึกเดียวดาย และหวาดกลัวความรัก มีสภาพอารมณ์ที่อ่อนไหว ปรวนแปร ไม่มั่นคง และมีจิตใจสับสนว้าวุ่นขาดความสุข ผลกระทบที่เด่นชัดทางด้านพฤติกรรมของตัวละครคือ พฤติกรรมไขว่คว้า แสวงหาความรัก ความอบอุ่น ความรู้สึกที่อยู่ใต้จิตสำนึกของตน เด็กที่เติบโตมาโดยขาดความมั่นคงทางจิตใจเพราะขาดบิดาหรือมารดามาตั้งแต่เล็ก จะเต็มไปด้วยความวิตกกังวลเกี่ยวกับชีวิตของตนเอง และเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ความรู้สึกดังกล่าวก็ยังคงติดตัวหรือฝังลึกอยู่ในจิตใต้สำนึก ต่างมองเห็นว่า ชีวิตคู่ เป็นสิ่งที่ไม่น่าพึงปรารถนา ขาดความมั่นใจเกี่ยวกับการรักใคร่หรือใช้ชีวิตคู่ร่วมกับใครเพราะหวั่นเกรงว่าอาจจะต้องพบกับการแตกสลายเช่นเดียวกับบิดามารดาของตน

ฟรอมม์ (ประมวญ คิคินสัน. 2512 : 33-38 ; กิติกร มีทรัพย์. 2528 : 116-119 ; อ้างอิงมาจาก Fromm . 1941) มีความเห็นว่า ความรักเป็นศิลปะชนิดหนึ่งที่จะต้องมีการเรียนรู้ และในฐานะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมจึงต้องการมีเพื่อน โดยใช้ความรักเป็นสิ่งสร้างสัมพันธภาพต่อกัน ซึ่งจะมี 2 ลักษณะคือ ความรักแบบพึ่งพา (symbiotic love) และความรักแบบมีวุฒิภาวะ (mature love) ส่วนลักษณะการแสดงออกของความรักก็จะแสดงออกได้หลายรูปแบบคือ ความรักระหว่างพ่อ แม่ ลูก, ความรักแบบแม่, ความรักแบบพ่อ, ความรักฉันพี่น้อง, ความรักแบบค้นหาแบบหนุ่มสาว, ความรักตัวเอง, ความรักของพระเจ้า รูปแบบดังกล่าวอาจเป็นได้ทั้งการสร้างสรรค์และทำลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับการพัฒนาอุปนิสัยและพื้นฐานการอบรม การที่ความรักจะทำให้มีความสุขและมีประโยชน์ จะต้องประกอบด้วยความเอาใจใส่ดูแล ความรับผิดชอบ ความนับถือและความรู้

ซูทตี้ (กาญจนา แก้วเทพ. 2535 ; อ้างอิงมาจาก Suttie. 1966) มีความเห็นว่าความรัก เป็นสิ่งสำคัญในการงูใจมนุษย์ เพราะความรักเป็นต้นกำเนิดของอารมณ์มนุษย์ที่ได้แตกสาขาออกไป เช่น ถ้าความรักถูกข่มขู่ก็จะกลายเป็นความวิตกกังวล (anxiety) และถ้าถูกข่มขู่อย่างหนักก็จะกลายเป็นการปฏิเสธ (negation) และลงท้ายด้วยความชิงชัง (hate) ถ้าความรักมีปัจจัยภายนอกมาแข่งขันก็จะกลายเป็นความริษยา (jealousy) หากถูกปฏิเสธเลยก็จะกลายเป็นความผิดหวัง (despair) และรู้สึกตัวเองไร้ค่า ส่วนความเห็นอกเห็นใจเมื่อยามเห็นคนรักทุกข์ทรมานก็คือ ความเมตตาสงสาร (pity) ความสัมพันธ์ของมนุษย์ในรูปแบบความรัก ความสนใจ ความห่วงใย ความผูกพัน เริ่มต้นจากคนที่ให้ความรัก และความสนใจต่อกันและกัน จากนั้นจึงค่อย ๆ แปรรูปมาเป็นความสนใจในบางอย่างร่วมกัน ซึ่งเป็นลักษณะของการกระทำที่เกี่ยวข้องในเชิงสังคม

ดังนั้นจึงมีลักษณะของการเรียนรู้ และวิวัฒนาการอยู่ด้วย ส่วนการแสดงออกของความรักนั้น อิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นจะเป็นตัวกำหนด ในการแสดงออก

ฟรอยด์ (กิติกร มีทรัพย์. 2528 : 57-69 อ้างอิงมาจาก Freud. n.d.) มีความเห็นว่าความรักเป็นเรื่องของความใคร่ซึ่งเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์ทุกคน และพัฒนาการในวัยเด็ก ก็จะมีผลต่อความรัก โดยเฉพาะพัฒนาการช่วงอายุ 3 - 6 ขวบ เป็นช่วงที่ให้ความพึงใจที่อวัยวะเพศ เรียกว่า ระยะฟอลลิก (fallic) หรือ แอดิพัล (oedipal) เด็กชายจะรู้สึกพอใจแม่ เด็กหญิงจะพอใจพ่อ เมื่อเด็กชายพอใจแม่ก็จะเลียนแบบพ่อ เพราะรู้สึกว่ามีแม่รักพ่อ กรณีของเด็กหญิงก็เช่นเดียวกัน ผู้ที่มีปมนี้เหนียวแน่นมิได้พัฒนาต่อไป จะมีแนวโน้มรักใคร่ค้นหาต่อแม่หรือญาติหญิงของตน หรือสตรีอื่นที่มีบางประการคล้ายแม่ เด็กหญิงก็จะรักคนที่มียลักษณะคล้ายพ่อของตน

นวลละอ อสุภผล (2527 : 62-63) มีความเห็นว่า ปมอดิปุส (Oedipus) ในช่วงพัฒนาการของเด็ก วัยเด็กที่ฝังอยู่ในจิตไร้สำนึกนั้นจะมาปรากฏในจิตสำนึกของเด็กระยะวัยรุ่น ซึ่งจะแสดงเป็น 2 ลักษณะ คือ การแข่งขันในความรัก (competition) และการมีความรัก (love) การแข่งขันในความรักจะเกิดกับคนอื่น ๆ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นอย่างไม่รู้ตัว ส่วนการมีความรักนั้นเป็นเพราะความรู้สึกของปมอดิปุส จะมีอิทธิพลต่อประสบการณ์ในเรื่องความรัก เห็นได้จากผู้ชายก็จะมีความรักให้หญิงคู่รักที่เหมือนแม่ของตน ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแทนของแม่ที่เขาได้เก็บความรู้สึกไว้ในวัยเด็ก

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2533 : 137) กล่าวถึงความรักในเชิงจิตวิทยาว่ามีหลายประเภทที่สำคัญคือความรักตนเอง และความรักผู้อื่น ซึ่งได้แก่ พ่อแม่ พี่น้อง เพื่อน ความรักฉันชายหนุ่มและหญิงสาว และความรักลูก ซึ่งความรักทุกประเภทมีอิทธิพลต่อกันและกัน มีลักษณะเป็นอารมณ์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และมีพลังผลักดันให้มนุษย์ ประกอบกิจกรรมเกือบทุกอย่าง ในเชิงจิตวิทยานั้นเห็นว่าความรักเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้และมีลำดับขั้นตอนของพัฒนาการซึ่งแบ่งได้ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วัยทารก ถ้าวัยนี้ได้รับความรักเต็มที่ก็จะรู้สึกว่าคุณค่าตัวเองมีค่า เด็กจะรู้สึกวางใจและสามารถรักผู้อื่นได้ และรู้จักรักตนเองเพราะตนเองมีค่า แต่ถ้าเด็กคนใดไม่ได้รับความรักเพียงพอ ก็จะรักตนเองไม่พอ เมื่อเข้าสู่วัยหนุ่มสาว แม้มีผู้รักก็มีได้ชื่นใจอย่างแท้จริง กลับเป็นทุกข์กลัวว่าเขาจะไม่รักจริง เกรงว่าจะผิดหวัง เกรงว่าความรักจะไม่ยั่งยืน ทำให้มีความระแวง จนทำให้คนรักพลอยไร้ความสุขไปด้วย

ขั้นที่ 2 วัยเด็ก เป็นวัยที่ชอบเล่นกับเพื่อน เพราะการเล่นจะทำให้รู้จักระเบียบการอยู่ร่วมกัน สิ่งเหล่านี้จะเป็นรากฐานสำหรับความรัก มิตรภาพกับเพื่อนร่วมงาน และกับคู่ครองในภายหน้า

ขั้นที่ 3 วัยผู้ใหญ่ เป็นระยะพัฒนาการความรักที่มีสภาพวุฒิภาวะทางอารมณ์คือ เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับรักอย่างทักทายกัน เป็นความรักไม่เห็นแก่ตนฝ่ายเดียว

เบนเนค (ประมวญ คิคคินสัน. 2512 : 15-22 ; อ้างอิงมาจาก Benedek . 1949) ศึกษาความรักพบว่า ความรักมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ และเห็นว่าความรักระหว่างเพศตรงข้ามเป็นทั้งสิ่งดีและไม่ดี เพราะบางครั้งความรักจะอยู่ภายใต้ความขัดแย้งของอารมณ์ ถ้าเกิดความรักขึ้นแล้วรู้ว่าอีกฝ่ายก็มีความอาทรเช่นกันก็จะปลอบปลื้มยินดี แต่ถ้ารักข้างเดียวก็จะคับข้องใจ ผิดหวังท้อแท้

จากเอกสารที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความรักของหนุ่มสาวเชิงจิตวิทยาในนวนิยายของ วิมล ศิริไพบูลย์ ได้ในบทที่ 3 ต่อไป

ความรู้และทฤษฎีเกี่ยวกับความรักเชิงจิตวิทยา

ในวิชาจิตวิทยาได้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องความรักมาเป็นระยะเวลานาน จึงมีเอกสารที่กล่าวถึงความรักในเชิงจิตวิทยา ดังต่อไปนี้

ฟรอมม์ (ประมวญ คิคคินสัน. 2512 ; กิติกร มีทรัพย์. 2524; อ้างอิงมาจาก Fromm. 1941) นักจิตวิทยาชาวเยอรมันผู้เขียนทฤษฎีแห่งความรัก กล่าวถึง ความรัก ว่าเริ่มจากมนุษย์ต้องการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น จึงใช้ความรักเพื่อเป็นสื่อในการติดต่อเพื่อที่จะได้มีเพื่อน โดยมีลักษณะความรัก 2 ชนิด คือ ความรักแบบพึ่งพา (symbiotic love) และความรักแบบมีวุฒิภาวะ (mature love) ซึ่งแสดงออกหลายรูปแบบ เช่น ความรักระหว่างพ่อ แม่ ลูก ความรักแบบแม่ ความรักฉันพี่น้อง ความรักแบบเสน่หาของหนุ่มสาว ความรักตนเอง ความรักพระเจ้า รูปแบบดังกล่าวเป็นได้ทั้งการสร้างสรรค์และทำลายขึ้นอยู่กับการพัฒนาอุปนิสัยและพื้นฐานการอบรม ซึ่งการที่ความรักจะเป็นการสร้างสรรค์และทำให้เกิดความสุข จะต้องประกอบด้วยความเอาใจใส่ดูแล ความรับผิดชอบ ความนับถือ และมีความรู้ในเรื่องของกันและกัน

ความรักแบบเสน่หาของหนุ่มสาว เป็นความรักที่แตกต่างจากความรักประเภทอื่น เนื่องจากเป็นความรักที่มีความเฉพาะเจาะจงในตัวบุคคล อีกทั้งมีความต้องการรวมตัวกันเพื่อสร้างสรรค์ชีวิตใหม่เป็นรูปแบบของความรักที่มีเรื่องอารมณ์ ความรู้สึก แรงดึงดูดทางเพศเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเป็นรูปแบบของความรักที่อาจก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งได้มากที่สุด

ปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับความรัก มีสาเหตุสำคัญ 3 ประการคือ

1. การต้องการให้เป็นที่รักของคนอื่นมากกว่าที่จะคิดรักคนอื่น จึงพยายามทำให้ตนเองเป็นที่นิยมและดึงดูดความสนใจของเพศตรงข้าม
2. มีทัศนคติต่อความรักว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ ธรรมดาจึงไม่สนใจที่จะรักคนอื่นแต่กลับให้คนอื่นมาสนใจรักตน เพราะอิทธิพลของสังคมสอนให้คนกระหายต่อการครอบครอง
3. มีความสับสนระหว่างการตกหลุมรักและความรู้สึกรัก

จากปัญหาดังกล่าว ฟรอมม์จึงเห็นว่า ความรักเป็นสิ่งที่ต้องมีการเรียนรู้เช่นเดียวกับการศึกษาศาสตร์อื่น ๆ โดยต้องศึกษาอย่างมีศิลปะ

อุษา ชูชาติ (2535 : 24-33) มีความเห็นว่า ความรักเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ผูกพันกันเป็นสิ่งผลักดันให้มนุษย์มีจินตนาการ สร้างสรรค์ แต่ถ้าถูกขัดขวางก็อาจจะเปลี่ยนเป็นการทำลาย

ปัจจุบันความรักกำลังถูกเข้าใจบิดเบือน เพราะมีคนจำนวนมากที่แสวงหาความรักและต้องการครอบครองไว้ มนุษย์จึงละเลยความสนใจต่อความรัก ว่าความรักมีหน้าที่อย่างไรต่อมนุษย์ จึงเป็นปัญหาของคนส่วนใหญ่ เนื่องจากมนุษย์ต้องการให้ตนเป็นที่รักของคนอื่นมากกว่าคิดรักคนอื่น จึงพยายามทำให้คนอื่นมารัก ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีความรักตัวเองสูงจนกลายเป็นความเห็นแก่ตัว ความรักเช่นนี้จึงมีทั้งความสมหวังและความผิดหวัง โดยปกติแล้วความรักมี 2 ลักษณะ คือ

- ✓ 1. ลักษณะความรักแบบพึ่งพาอาศัยกัน (symbiotic love) มีหลายรูปแบบดังนี้ คือ
 - 1.1 ความรักที่มีลักษณะอยู่ร่วมกันแบบชีววิทยา เช่น ทารกในครรภ์กับมารดา
 - 1.2 ความรักที่มีลักษณะฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายรับ คือเป็นฝ่ายขอแต่เพียงฝ่ายเดียวและต้องการเป็นส่วนหนึ่งของคนที่คิดว่าจะนำชีวิตได้ คนพวกนี้ไม่ชอบตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่กล้าเสี่ยง และไม่สามารถทนต่อความรู้สึกว่าถูกทอดทิ้งได้
 - 1.3 ความรักที่มีอีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายให้ แต่จะขาดฝ่ายรับไม่ได้ คนพวกนี้พยายามหนีความรู้สึกว่าตนเองถูกแยกจากผู้อื่น โดยพยายามทำให้ผู้อื่นมาเป็นส่วนหนึ่งของตน ขอบอกคำสั่งและเอาเปรียบในด้านความรู้สึก และอารมณ์
- ✓ 2. ลักษณะความรักที่มีวุฒิภาวะ (mature love) เป็นความรักที่ยังคงมีเอกลักษณ์ของตนเองไว้ มีความร่าเริงยินดี มีความชื่นใจ มีชีวิตชีวา เต็มไปด้วยความสุข เป็นความรักที่มีการให้โดยไม่เจ็บปวด ให้โดยมิใช่การตัดใจให้ ซึ่งมีได้หมายถึงแต่การให้วัตถุเท่านั้น แต่เป็นการให้ความรู้สึกชื่นชม ทำให้เพิ่มคุณค่าแก่ชีวิต ไม่ได้ให้เพื่อที่จะรับ แต่จะได้รับสิ่งสะท้อนกลับมาสู่ตนเองโดยไม่เรียกร้อง ทำให้ผู้ให้และผู้รับมีความสุขทั้งสองฝ่าย

ลักษณะของความรักสามารถแสดงออกเป็นการกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น ความรักระหว่างพ่อ แม่ ลูก ความรักแบบแม่ ที่เป็นความรักแบบไม่มีเงื่อนไข ความรักแบบพ่อหรือความรักที่มีเงื่อนไข ความรักฉันทินทรีย์ ความรักแบบเสน่ห์หาของหนุ่มสาว ความรักตนเอง ความรักพระเจ้า ความรักที่จะทำให้มีความสุขจะมีองค์ประกอบ 4 ประการคือ ความเอาใจใส่ ความรับผิดชอบ ความนับถือและความเข้าใจตัวคนรัก

กาญจนา คำสุวรรณ (2520 : 49-53) มีความเห็นว่า มนุษย์มีความต้องการที่จะรักคนอื่น และต้องการให้คนอื่นมารัก การขาดความรักความอบอุ่นเป็นสาเหตุสำคัญของผู้ที่มมีปัญหาทางโรคจิตและโรคประสาท จึงต้องการให้ผู้อื่นมารักตนเอง บางคนอยากให้คนอื่นมารักตนเองอยู่ตลอดเวลา เรียกว่า Other Directed โดยการยอมอยู่ในคำสั่งของผู้ที่ตนรักอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากต้องการพยายามผูกมัดจิตใจคนรัก และเมื่อรักแล้วจะหวังความรักตอบ แต่หากไม่ได้ก็จะมีความคิดทำร้ายตนเองหรือถึงขั้นฆ่าตัวตาย

Handwritten signature

ในการอธิบายปรากฏการณ์ความรักของชายหญิง สามารถใช้ทฤษฎีความรักได้ เพราะในทฤษฎีได้แบ่งความรักเป็นหลายระดับ หากความรักของชายหญิงคู่ใดเริ่มต้นจากการเป็นเพื่อนต่อกันก่อน มักไม่ค่อยมีปัญหา เนื่องจากในขณะที่รักกันนั้นยังมีความหวังดี มีการยอมรับ และการให้อภัยแบบมิตรภาพอยู่ แต่ถ้าก้าวข้ามขั้นตอนนี้โดยไม่มีพื้นฐานความรักแบบเพื่อนมาก่อน มักจะเกิดปัญหามาจนถึงขั้นเลิกรักกันได้

สำหรับความรักที่มีปัญหานั้น บางกรณีเนื่องจากความขึ้นชมนุคคลที่ตนรัก จนกระทั่งละเลยความจริงบางประการ โดยเฉพาะกรณีที่มีปัญหาจากครอบครัวเดิมก็จะทำให้เกิดปัญหาต่อคู่รักได้ เช่น ผู้หญิงที่ขาดพ่อแล้วพยายามใช้คนรักเป็นภาพแทนพ่อ มักมองคนรักแบบเทิดทูนบูชา แต่เมื่อพบความจริงบางประการที่ผิดคาดก็จะทนไม่ได้ ในบางคนมองภาพคนรักสมบูรณ์แบบจึงพยายามทำให้ตนเองสมบูรณ์แบบคู่ควรกัน ซึ่งอาจเป็นการฝืนตัวเอง เมื่อฝืนจนถึงที่สุดก็ไม่สามารถทนได้ จึงมีความขัดแย้งบาดหมางกันได้

ความรักที่แท้จริงนั้น ต้องมีพื้นฐานอยู่บนความปรารถนาดี อยากให้คนที่รักมีความสุข เป็นอันดับแรก สุขของตัวเองเป็นอันดับรอง เป็นความรู้สึกแห่งการให้ มีการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างได้ ซึ่งเป็นการแสดงถึงวุฒิภาวะทางอารมณ์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการรักษาความรักให้คงอยู่

สุพัตรา เชาตวิวงศ์ ณ อุรุยา (2528 : 27-34) มีความเห็นว่า คนไทยมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับความรัก จนทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิต เนื่องจากบางคนคิดว่าสามารถเปลี่ยนนิสัยคนรักได้ เมื่อไม่สามารถเปลี่ยนได้จึงเกิดปัญหา นับเป็นความรักที่ไม่ยอมรับความเป็นเอกลักษณ์ของคนรักได้ บางคนคิดว่าคนเราต้องตามใจทุกอย่างเพื่อความพอใจของเรา บางคนคิดว่าคู่รักที่มีลักษณะตรงข้ามกันช่วยให้ความรักสมดุล ซึ่งมีการวิจัยพบว่า นิสัยและบุคลิกภาพของคนที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขนั้นมักจะใกล้เคียงกันในทางที่ดี แต่ถ้าคนสองคนที่บกพร่องด้วยกันทั้งคู่ เช่น คนพุ่มเพื่อยอยู่กับคนตระหนี่ก็อาจเกิดปัญหาได้ ความจริงแล้วความรักคือคนที่รักเราจริงจะเอาใจใส่ ห่วงใย และร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเราเสมอ ซึ่งควรระวังการสับสนระหว่างความเอาใจใส่ ห่วงใย กับการเอาใจ และในความรักที่แท้จริงควรมีความรับผิดชอบในการกระทำของเขาที่เกี่ยวข้องกับตัวเรา

ไชย ณ พล (ม.ป.ป. : 16-17) กล่าวว่า ความรักคือความชื่นชมยินดีอย่างยิ่ง จนเกิดความปรารถนา ซึ่งความปรารถนามี 2 ทิศทาง คือ ปรารถนาที่จะได้กับปรารถนาที่จะให้ คนที่มีความรักอาจมีความปรารถนาบางประการหรือทุกประการ ดังต่อไปนี้

1. ปรารถนาที่จะได้อย่างเดียว ความรักแบบนี้อยู่บนพื้นฐานของจิตใจที่ยังไม่สมบูรณ์ การรักผู้อื่นเป็นเพียงการเรียกร้องเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

2. ปราปรณาที่จะให้อย่างเดียว เป็นความรักที่อยูบนฐานจิตใจที่สมบูรณ์ รักเพื่อรัก มีความสุขอันเกิดจากความรักจึงมอบความรักให้อื่นโดยไม่มีเงื่อนไขที่จะได้สิ่งตอบแทน

3. ปราปรณาที่จะให้และต้องการได้ ความรักแบบนี้อยูบนพื้นฐานของจิตใจระดับกลาง ทั่วไป ยินดีสละให้ ช่วยเหลือเกื้อกูล แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องการตอบแทนด้วยคนส่วนใหญ่จะมี ความรักเช่นนี้

โสรีซ โพธิแก้ว (2528 : 86-96) มีความเห็นว่า ความรักเป็นภาวะที่ควรค่าแก่การสนใจ เพราะพบว่ามีผู้เฝ้าหมองเป็นทุกข์เพราะความรัก ทั้งที่ความรักควรเป็นสิ่งที่ให้คุณค่าแก่ชีวิต แต่ที่เป็นทุกข์เพราะมีความปราปรณาที่จะเป็นเจ้าของ ซึ่งความปราปรณานี้ จึงทำให้อยากบงการ ทุกอย่างเพื่อเป็นไปตามใจตนเอง ก่อให้เกิดความรู้สึกกลางแกลง ควบคุม และต้องการการตอบสนองอย่างไม่มีสิ้นสุด ความปราปรณาที่จะเป็นเจ้าของนับว่าเกิดจากการยึดถือตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมนุษย์มักหลงเรียกว่า “ความรัก”

ความรู้สึกในการเป็นเจ้าของนั้น มักจะเกิดจากการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ไม่มีสภาพจิตอยู่ในภาวะสมดุล จึงทำให้เกิดความรักแบบโรคประสาท (neurotic love) ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. ต้องการความรักและความสนใจอยู่ตลอดเวลา
2. ต้องการความรักและความสนใจจากผู้อื่นในบางเรื่องที่ตนเห็นว่าดีเสมอ
3. ต้องการความรักความสนใจ แต่ก็กลัวที่จะเข้าไปใกล้ผู้อื่น
4. รักผู้อื่นเพื่อทดแทนสิ่งที่ตนขาด
5. รักเพื่อฝัน

ความรักที่แท้จริง เป็นภาวะที่เบิกบาน สบาย เยือกเย็น หลุดพ้นจากการยึดติด ความโกรธ ความแค้น ไม่พอใจ มีความมุ่งมั่น ศรัทธาที่แสดงให้เห็นถึงความชนะ ภาวะอันเจ็บปวดและท้อแท้ สามารถที่จะอยู่ได้เพราะสามารถแสดงถึงการรักตนเอง ซึ่งบุคคลที่รักตนเองได้นั้นจึงจะสามารถรักผู้อื่นได้ ดังนั้นความรักที่แท้จริงจึงสามารถรักษาและเสริมสร้างโลกให้สดใส

สายฤดี วรกิจโกศาทร (2532 : 12-15) แสดงทัศนะในเรื่องความรักว่า ความรักคือความรู้สึกยอมรับและประทับใจในคุณค่าของบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด การมองเห็นคุณค่านั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการรับรู้ ค่าประมาณของบุคคลผู้ค้นหา เมื่อได้พบก็ประทับใจ ซึ่งมีองค์ประกอบหลายประการที่จะทำให้ยอมรับและประทับใจ เช่น ประสบการณ์ บุคคล เวลา สถานการณ์ หรืออื่น ๆ อีก

ความรักที่ได้รับจากพ่อแม่เป็นสิ่งสำคัญ ในวัยเด็กถ้าได้รับความรักอย่างสม่ำเสมอและยุติธรรม ถูกต้อง จะสามารถป้องกันพฤติกรรมผิด ๆ ในตอนโตเป็นผู้ใหญ่ได้ เช่น

การเอาแต่ใจตนเอง คือ รึ้น ก้าวร้าว ลักษณะ อิจฉา ไม่มีระเบียบ ขี้เกียจ ถ้าเด็กรู้สึกขาดความรักหรือได้รับความรักไม่เพียงพอ เมื่อโตขึ้นจะเรียกร้องหาความรัก นับว่าความรักจากพ่อแม่ นั้นมีผลทางบวกต่อจิตใจของเด็ก เพราะเด็กที่ได้รับความรักเพียงพอเต็มที่จะมีความสุขอบอุ่นใจ สามารถแบ่งปันความรักให้ผู้อื่นได้

เบนเนค (ประมวญ ดิคคินสัน. 2512 ; อ้างอิงมาจาก Benedek . 1949) กล่าวถึงความรักระหว่างเพศว่า ชายหญิงเมื่อเติบโตขึ้นย่อมเกิดความรู้สึกว่าจำเป็นต้องมีกันและกัน แต่ความรักในชายหญิงนั้นเป็นความรักที่มีความขัดแย้งและกดดันทางอารมณ์ เพราะเกิดความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ต้องปกปิดไว้ ไม่ต้องการให้คนรักได้ล่วงรู้ และหากว่าได้รู้ว่าอีกฝ่ายมีความอาทรเช่นกัน ก็จะเกิดความยินดี แต่หากเกิดความรักข้างเดียวก็จะเกิดความคับแค้นใจ ผิดหวัง ท้อแท้ บางครั้งความรู้สึกเปล่าเปลี่ยวอาจเป็นเหตุสำคัญให้คนแสวงหาคนรักและการแต่งงาน

รีค (ประมวญ ดิคคินสัน. 2512 ; อ้างอิงมาจาก Reik . 1944) มีความเห็นว่าความรักต่างจากความใคร่ แต่อาจจะอยู่ด้วยกันได้ แต่ที่เกิดและธรรมชาติของทั้งสองอย่างนี้ไม่เหมือนกัน ความรักมีอำนาจจิตที่อยู่ในตัวของมันเองโดยมิต้องอาศัยความใคร่ เป็นความสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล มิใช่ความต้องการของร่างกาย มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ และเป็นผลแห่งพัฒนาการทางวัฒนธรรม บุคคลที่เรารักไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติพิเศษแต่เราก็รัก ส่วนบุคคลที่เรามีความใคร่นั้นจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษที่เราความรู้สึกตื่นเต้น ความใคร่จึงทำให้แสวงหาความสำราญและจะแสดงออกซึ่งความเห็นแก่ตัว แต่ความรักจะแสดงออกซึ่งความเอื้อเฟื้อและเห็นแก่ความสุขของคนรัก และในยามที่ต้องจากกันจะมีความเสียดาย

ฮอร์นีย์ (ประมวญ ดิคคินสัน. 2512 ; อ้างอิงมาจาก Horney . 1937) กล่าวถึงผู้ที่ต้องการความรักแบบโรคจิตโรคประสาทว่า จะรู้สึกว่าตนเองต้องการความรักโดยมิได้เรียกร้องขออะไร แต่กลับไม่มีใครเห็นใจ เมตตา และมองไม่เห็นว่าคุณเป็นคนที่น้อยใจมีความเคืองแค้น ทำความรำคาญให้แก่ผู้อื่นเพียงใด ถ้าใครให้ความช่วยเหลือก็จะตามติด เมื่อถูกตัดความสัมพันธ์ก็จะรู้สึกน้อยใจ เป็นผู้ที่ต้องการรับเพียงฝ่ายเดียวและเรียกร้องเอาความดีพร้อมทุกประการ ต้องการให้อีกฝ่ายได้ดังใจตน

ไคมอนด์ (1988 , ทุตการณ์ ; แปล. 2533) จิตแพทย์อเมริกันศึกษาคนไข้ที่มีปัญหาทางด้านความรักและเช็กซ์พบว่า ผู้ที่มีปัญหาเป็นผู้ที่ยึดติดกับความรักและเช็กซ์อย่างผิดปกติ จึงใช้คำว่า ผู้เสพติดความรัก ซึ่งหมายถึง ผู้ยอมแพ้ต่อผู้มีอำนาจเหนือกว่า ผู้ตกเป็นทาสของความรักและเช็กซ์ จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อชีวิต เพราะคนไข้ที่เสพติดความรักนี้จะมีปัญหาส่งผลกระทบต่อการทำงานและชีวิตซึ่งมีความเจ็บปวดต่อจิตใจเป็นอันมาก

✓ ภาวะการเสพติดความรักนี้ เนื่องมาจากสังคมและวัฒนธรรมอเมริกันปลายปี 1960-1970 ยอมรับว่าความรักและเซ็กซ์เป็นเรื่องธรรมชาติ จึงเป็นเรื่องปกติของการดำเนินชีวิต และเป็นเรื่องน่าลอง น่าตื่นเต้น จึงก่อให้เกิดปัญหา เพราะมีการประพาดิตนนอกกรอบแบบของ ความถูกต้อง ความเหมาะสม และในการศึกษาเรื่องการเสพติดความรักและเซ็กซ์นี้ ไคมอนด์ ได้สรุปลักษณะและสาเหตุของผู้ที่เสพติดความรักและเซ็กซ์ ดังนี้

1. มาจากครอบครัวซึ่งไม่เคยมีความปลอดภัยหรือความมั่นคงในการดำรงชีวิต ซึ่งขึ้นอยู่กับรูปแบบที่ให้เห็นในวัยเด็กจาก พ่อ แม่ ที่ได้อบรมสั่งสอน บางครั้งการแนะนำไม่ถูกต้องทำให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย บ้านเป็นสภาพไม่น่าไว้วางใจ บางครั้งพ่อแม่กระทำการบีบคั้นโดยตรง หรือบางครอบครัวสร้างกระแสความบีบคั้นทางอ้อม สถานการณ์ในบ้านที่ไร้ความมั่นคงปลอดภัยอาจมาจากเหตุดังนี้

- 1.1 พ่อ แม่ตาย หรือหย่าร้าง หรือทำงานจนไม่มีเวลาที่เหมาะสมให้แก่ลูก
- 1.2 พ่อ แม่เป็นทาสยาเสพติด
- 1.3 พ่อ แม่ บังคับลูกให้ทำตามความต้องการของพ่อ แม่
- 1.4 พ่อ แม่ มีความรุนแรงต่อกันหรือรุนแรงต่อลูก
- 1.5 อาการเจ็บป่วยทางกายหรือจิตใจของพ่อ แม่
- 1.6 พ่อ แม่ ไม่เอาใจใส่ต่อกฎระเบียบ
- 1.7 เหตุผลข้อขัดแย้งทำให้พ่อ แม่ แยกทางกันไม่กระจ่างชัดพอ

ความรู้สึกที่เด่นชัดของผู้ที่ตกอยู่ในภาวะครอบครัวเช่นนี้คือ ความกลัว เพราะฉะนั้นจึงมีพฤติกรรมไขว่คว้าหาความรัก ความปลอดภัย มั่นคง และมักจะเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดความอบอุ่น เนื่องจากการที่เติบโตในภาวะครอบครัวเช่นนี้จะมีสภาพความคิดคล้ายเด็กกำพร้า เพราะพ่อแม่ไม่มีเวลาเอาใจใส่ ดังนั้นจึงทำตัวให้น่ารัก เพื่อต้องการให้ตนเองได้รับการดูแล กลัวการถูกทอดทิ้ง กลัวการเป็นผู้พ่ายแพ้ ทางออกคือต้องการหาใครสักคนมาเคียงข้างเป็นคู่ชีวิต ที่เชื่อว่าจะนำความปลอดภัยมาให้เพื่อขจัดความปวดร้าวภายในใจแต่ในส่วนลึกไม่เชื่อว่าจะมีคนที่น่าไว้วางใจถึงที่สุด

2. เป็นคนที่พยายามทำทุกวิถีทางให้ดูดี น่าสนใจ แต่ถ้าคนรักไม่สนใจหรือไม่เคยให้ในสิ่งที่ต้องการก็จะผิดหวังและนึกตำหนิตนเอง ที่รอคอยความต้องการนั้น ๆ และเมื่อผิดหวังอาจอยากฆ่าตัวตาย

3. เกิดความสับสนในความต้องการพื้นฐานว่า ต้องการความรัก ความมั่นคง ความปลอดภัย หรือต้องการเป็นเพียงผู้ชนะเท่านั้น

4. รู้สึกว่าความสัมพันธ์ทางด้านความรัก จะช่วยทำให้ชีวิตอยู่รอด แต่ก็กลัวต้องเสียสิ่งแลกเปลี่ยน

5. รู้สึกว่ารักใครไม่ได้และไม่เคยได้รับความรัก จึงพยายามทำตัวให้เป็นของใครบางคน ทำเหมือนมีคนเคยเอาใจใส่ แต่เมื่อไม่มีก็เกิดความรู้สึกด้อยค่ามากขึ้น
6. หวาดกลัวสถานการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น ยิ่งเวลาผ่านไปก็ยิ่งควบคุมตนเองไม่ได้
7. รู้ดีว่ากำลังต้องการความรักในรูปแบบที่ผิด แต่ไม่สามารถเริ่มต้นในทางที่ถูกได้ เพราะไม่รู้ว่าตนเองพอใจอะไร
8. เมื่อผิดหวังในเรื่องความรักและเซ็กซ์ จึงไม่ยอมพิจารณาสาเหตุต่าง ๆ และความรู้สึกในจิตใจ ทำให้เป็นคนไม่มีความรับผิดชอบต่อชีวิต

สเต็นดาล (กิติกร มีทรัพย์. 2535 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Stendhal. 2535) ได้แบ่งความรักออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. ความรักที่เต็มไปด้วยความรู้สึก (Passion love)
2. ความรักที่เกิดจากความเห็นใจ (Sympathetic love)
3. ความรักความใคร่ (Sexual love)
4. ความรักความหลง (Vanity love)

ผู้ที่มีความรักโน้มเอียงไปทางใดก็สามารถประเมินพฤติกรรมได้ เช่น ผู้ที่แต่งงานด้วยความเห็นใจ หากวันใดความเห็นใจสูญหายไปหรือลดลงและไม่มีความรักอื่นมารองรับเอาไว้ ก็อาจเลิกรักได้

เอลลิส (กิติกร มีทรัพย์. 2535 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Ellis. n.d.) ให้ความหมายของความรักว่าความรักคือผลรวมของกามารมณ์และความเป็นเพื่อนเข้าด้วยกัน ซึ่งความเป็นเพื่อนจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีแรงกระตุ้นจากความใคร่ ไม่มีความใคร่ความรักก็จะเกิดขึ้นไม่ได้

✓ อมราภูล อินโอชานนท์ (2535) ได้วิเคราะห์ชีวิตรักของหนุ่มสาวตามทฤษฎีของ فروยด์ พบว่า

- ① ชีวิตรักของคนที่เกิดภาวะหยุดยั้งในระยะปาก มักจะแสวงหาคนที่รักตนเองมากกว่าที่ตนเองจะรักคนอื่น กลัวการถูกหลอก ถูกทำร้ายจิตใจ เป็นคนจู้ระแว ดังนั้นคู่รักจึงควรมีลักษณะเป็นผู้ใหญ่กว่า มีความเป็นผู้นำ มีความอดทน เป็นคนมีความเสียสละเป็นอย่างยิ่ง
- ② ชีวิตรักของคนที่ติดอยู่กับอวัยวะขับถ่าย เป็นคนที่ต้องการให้คนอื่นยอมรับความสำคัญของตนเอง ต้องการมีอำนาจ มีความวิตกว่าจะถูกผู้อื่นควบคุม คู่รักควรจะเป็นคนเข้มแข็งและสุภาพอ่อนโยน
- ③ ชีวิตรักของคนที่ติดอยู่กับอวัยวะเพศ เป็นคนที่รักและหลงตนเอง ชอบแสดงว่าตนเองมีชีวิตสมบูรณ์ มีความรักอ่อนหวาน มีคู่ที่ดี ชอบแข่งขันในเรื่องความรัก มักจะ

เจ้าอารมณ์ วู่วาม ใจน้อย และอาจจะเป็นคนเจ้าชู้ หรือไม่ก็มีอาการกามตายด้าน ในขณะที่เดียวกันก็ชอบยั่วให้คนอื่นหึงและหันมาสนใจตนเอง แต่ตนเองไม่สนใจคนอื่น คู่รักจะต้องมีอารมณ์หนักแน่น ชีวิตรักของคนกลุ่มนี้มีแนวโน้มผิดหวังมากกว่าสมหวัง

เมย์ (กิติกร มีทรัพย์ . 2528 : 120 ; อ้างอิงมาจาก Rollo May.n.d.) ได้แบ่งความรัก เป็น 5 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 คือ ตัณหาราคะ (Lust) มีลักษณะเฉพาะเจาะจงอยู่แต่ความพึงพอใจของตัวเองเป็นสำคัญ เน้นความพึงใจสนุกสนาน

ระดับที่ 2 คือ ความรักแบบสร้างสรรค์ (Eros) เป็นความรักที่ยกระดับของจิตใจสูงขึ้นอีกขั้นหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายจะให้เกิดสิ่งใหม่หรือลูกหลานได้สืบสกุลต่อไป

ระดับที่ 3 คือ ความรักฉันทพี่น้อง (Platonic) เป็นแนวทางของความรักที่จะพัฒนาไปยิ่งขึ้นสูงสุด

ระดับที่ 4 คือ ความรักเสียสละ (Agape) เป็นความรักที่ไม่ยึดติดกับสิ่งใด ๆ มีแต่ให้ความสุขเพื่อผู้อื่น

ระดับที่ 5 คือ รักรวม ๆ (Authentic) คือความเคลื่อนไหวของความรัก คือความรักของคนหนึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้จากระดับต่ำ ๆ เพื่อตนเอง แล้วสู่ระดับสูงเพื่อผู้อื่น แต่มีโอกาสลดต่ำลงมาอีก หรือในช่วงเวลาหนึ่ง ความรักสองชนิดที่แสดงออกอาจมีลักษณะคาบเกี่ยวกันได้

ลี (คิตน้อย. 2518 : 153-169 ; อ้างอิงมาจาก John Alan Lee. n.d.) วิจัยความสัมพันธ์ของความรักแบบหนุ่มสาวในเชิงจิตวิทยาพบว่า

✓ความรักแบบบุชาความรัก (eros) มักจะเกิดแบบ รักแรกพบ เพราะเป็นความรักที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน มีความหวัง ความต้องการสูงและรุนแรง มักจะเกิดขึ้นกับคนที่ชอบความงามของร่างกาย เช่น สดส่วน ใบหน้า ความรักประเภทนี้ นักจิตวิทยาได้ทดสอบทางร่างกายปรากฏว่า ส่วนใหญ่หัวใจมักจะเต้นแรงและเร็ว พยายามที่จะตอบสนองทางร่างกายและจิตใจให้ตรงกับจินตนาการที่เคยฝันไว้เสมอ

✓ความรักแบบเล่นรัก (ludus) ถือว่าความรักเปรียบเสมือนเกมกีฬาอย่างหนึ่ง ที่คนรักกันควรจะมีความสุขทางเพศด้วยกัน แต่ไม่ต้องจริงจังมากนัก ต้องสับเปลี่ยนคู่ไปเรื่อย ๆ นักรักประเภทนี้ไม่ยอมผูกขาดกับคนใดโดยเฉพาะ จากการสำรวจจะพบว่า นักรักส่วนใหญ่มักจะได้รับความทุกข์ทรมานจากการกระทำที่ได้ทำไปแล้ว หรือไม่ก็รู้สึกเสียใจต่อสิ่งที่พวกเขาได้กระทำไป

✓ความรักที่เกิดจากความใกล้ชิด ความรักแบบเพื่อน (storge) เป็นความรักที่ไม่ขาดสติ แต่เป็นความรักที่ค่อนข้างสงบ ปลอดภัย ยินดี มักเกิดขึ้นเมื่ออยู่ใกล้ชิดกันกับบุคคลที่เป็นญาติ

พี่น้อง ความรักเช่นนี้จะเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว ไม่ทันได้สังเกต เรื่องของตัณหารุนแรงจะไม่เกิดขึ้นง่าย ผู้ที่มีความรักประเภทนี้ทั้งคู่จะมีสายตาที่เต็มไปด้วยความสุขที่สดชื่น ถ้าหากเกิดการทะเลาะแตกร้างไปทั้งสองฝ่ายก็ยังคงเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน

✓ ความรักอย่างคลั่งไคล้ (mania หรือ ludus - eros) นักรักประเภทนี้จะมีอาการปั่นป่วนเร่าร้อน คลุ้มคลั่ง กินไม่ได้นอนไม่หลับ จนบางครั้งละทิ้งหน้าที่การงานเป็นทุกข์เป็นร้อน อยู่อย่างทรมานใจตัวเอง เพียงแต่ว่าคู่รักขาดความเอาใจใส่หรือขาดความสนใจชั่วคราวช่วยม เท่านั้น เขาก็จะไม่มีความสุข ถ้าคู่รักมาเอาใจก็จะหายทันที นักรักประเภทนี้เมื่อประสบกับความผิดหวังอย่างรุนแรงในความรัก เขาจะกลายเป็นคนเศร้าโศก จิตใจหดหู่ ผู้ที่มีความรักแบบนี้ขาดการเคารพความเชื่อมั่นในกันและกัน ไม่มีความแน่ใจ และเขาไม่มีความคิดแจ่มใสและไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ นักจิตวิทยาจึงเรียกนักรักประเภทนี้ว่า “นักรักโรคจิต”

✓ พรอยด์อธิบายว่า นักรักแบบนี้จะแสวงหาบางสิ่งบางอย่างจากตัวคู่รักของเขาเข้ามาทดแทนในสิ่งที่ตัวเองขาดตกบกพร่อง และมักจะคิดว่าตัวเองอยู่อย่างไร้อนาคต จนกว่าจะมีคนรักมาเห็นใจเขา เมื่อมีความสัมพันธ์กันแล้วก็จะพยายามปลิดตัวออกห่างแต่ก็ไม่สำเร็จ นักรักพวกนี้จะมีอารมณ์รุนแรงจนถึงบ้าคลั่งจริง และอาจฆ่าตัวตาย แต่ส่วนใหญ่มักจะจมปลักอยู่กับความเศร้าโศก ในแง่ทฤษฎีแล้วมักจะเป็นไปได้ สำหรับนักคลั่งรักที่จะอยู่กับคู่ครองของเขาตลอดไป ถ้าเป็นเช่นนี้ คู่รักของเขาจะต้องเป็นบุคคลที่จะต้องสามารถควบคุมตนเองได้ จะต้องเป็นคนที่มีใจเย็นมากและจะต้องทำให้เชื่อมั่นว่าเป็นที่รักของเขาจริง ๆ

✓ ความรักชนิดจริงจัง (pragma) นักรักประเภทนี้จะเลือกคู่ครองของตนโดยอาศัยความเข้าใจทางนิสัย บุคลิกภาพ การศึกษาในระดับเดียวกัน ตลอดจนทัศนคติทางการเมือง ถ้าหากคู่รักของเขาไม่สามารถที่จะเข้าใจกันได้ เขาจะต้องหาใหม่ แต่ก็ยังเป็นเพื่อนกันอยู่ ความรักแบบนี้เป็นส่วนประกอบของความรักแบบเพื่อนกับความรักแบบเล่นรัก วิธีการของความรักแบบนี้จึงดูง่ายและสุขุมรอบคอบ ทุกอย่างจะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อการทำงานและหน้าที่

✓ ความรักแบบเสียสละ (agape หรือ eros - storge) เป็นความรักที่เชื่อมั่นว่ามีรากฐานมาจากความกรุณา ความอดทน ปราศจากความหึงหวง และไม่ต้องการสิ่งตอบแทนหรือหวังผลประโยชน์ “ความรักคือหน้าที่ของเราในการดูแลบุคคลที่เรารัก ไม่ว่าเขาจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว เราจะเสียสละให้แก่บุคคลที่เรารักได้” รักในประเภทนี้จะต้องเป็นบุคคลที่มีใจโอบอ้อมอารี ไม่มีความเห็นแก่ตัว ต้องมีความเสียสละ จะยินดีและมีความสุขมากถ้าคนรักมีความสุข

วิทยา นาควัชระ (2537 : 40-43) มีความเห็นว่า ความรักเป็นอารมณ์ชนิดหนึ่ง มีลักษณะเด่นพิเศษออกไปจากอารมณ์อื่น ๆ คือ อยากเป็นเจ้าของในสิ่งที่ตัวเองรักมีความรู้สึกนุ่มนวล เอาใจใส่ หรืออยากทำให้นุคคลที่ตนรักมีความสุข ความพอใจ อยากถูกรักตอบจากบุคคลที่ตนรัก มีความสุขเมื่อได้อยู่ใกล้ คิดถึงเมื่ออยู่ไกล สำหรับท่าทางการแสดงออกมามีได้หลายอย่างไม่จำกัดแน่นอน อาจเป็นแบบมิตรภาพ ความเห็นใจ ความเข้าใจ ความประทับใจซึ่งกันและกัน หรือแม้แต่การแสดงความรัก โดยอาศัยสัญชาตญาณของสัตว์ที่ต้องการการสืบพันธุ์ก็ได้ ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 ชนิดคือ รักแบบหลง (Narcistic love) และรักแบบพึ่งพาอาศัย (Anaclitic love) ที่เป็นความรักที่มีเหตุผลและการเสียสละ แต่ความรักของชายหญิงธรรมดา ๆ ในสังคมปัจจุบันมักจะเป็นรักที่ปะปนกันไปทั้งสองชนิด

กิติกร มีทรัพย์ (2528) กล่าวถึงความรักว่า คนเราจะนึกถึงความสุขตนเองที่ได้รับจากความรักเป็นเบื้องแรก และทำให้คู่รักได้รับความพึงใจจากเราบ้างในเบื้องต้นไป ซึ่งความพึงใจของคู่รักมีหลายระดับ เช่น บางคนได้อยู่ใกล้ชิดชิดกันก็มีความสุขพึงใจ แต่บางคนต้องการมีการกอดรัดสัมผัสด้วย ถึงอย่างไรความรักจะต้องมีทั้งผู้ให้ความรักและผู้ถูกรัก ซึ่งประสบการณ์ในครอบครัวเดิมและการอบรมสั่งสอนเป็นพื้นฐานสำคัญของความรัก ที่จะแปรรูปไปเป็นความรักแบบอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรักคู่รัก ความรักเพื่อนและประเทศชาติ และสามารถมองเห็นได้ว่าความรักเป็นพฤติกรรมของคนที่ต้องเรียนรู้ ผ่านการอบรม และประสบการณ์ที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของสังคม สำหรับเด็กกำพร้าหรือผู้ที่ไม่เคยได้รับความรักอย่างเพียงพอมาก่อนในวัยเด็กนั้น จึงขาดความสามารถในการรักผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นความรักในรูปแบบคู่รักหรือเพื่อนฝูงก็ตาม

เมื่อความรักเป็นพฤติกรรมที่ต้องมีการเรียนรู้ ดังนั้นจึงปรากฏพฤติกรรมที่แสดงการโต้ตอบหรือตอบรับการเรียนรู้นั้น โดยผ่านทางอารมณ์และความคิด จึงเห็นได้ว่าความรักมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ อารมณ์ ความคิด และการกระทำที่แสดงออกมา โดยทั้งสามส่วนจะต้องกลมกลืนกันเป็นอันดี และการเรียนรู้นี้อาศัยทฤษฎีการเรียนรู้มาวิเคราะห์พฤติกรรมได้ เช่น ชายหนุ่มที่มองหญิงสาวสวย เป็นการมองที่นับได้ว่าหญิงสาวสวยเป็นสิ่งเร้าให้น่าติดตาม ซึ่งการที่หนุ่มสาวจะมีความรักที่แท้จริงกับคนคนหนึ่งนั้น จะต้องผ่านการเรียนรู้โดยอาศัยระยะเวลากับคน ๆ นั้นด้วย แต่ความรักของหนุ่มสาวบางคนมีความต้องการในคุณสมบัติต่างกัน เช่น บางคนต้องการหญิงสาวสวยเป็นคู่ บางคนต้องการคนฉลาด แต่บางคนต้องการคนที่เหมือนแม่หรือพ่อของตน ซึ่งที่จริงแรงดึงดูดทางเพศ จะต้องขึ้นอยู่กับมาตรฐานสังคมด้วยเช่นกัน

พนมทวน ชูแสงทอง (2538 ; อ้างอิงมาจาก Lee. n.d.) แบ่งประเภทของความรักแบบหนุ่มสาวเป็นวงจร ดังนี้

1. Falling in love (การตกหลุมรัก) อาจเริ่มต้นตั้งแต่ประเภทแรกพบไปจนประเภทที่ค่อย ๆ ก่อให้เกิดขึ้นตามระยะเวลาที่ผ่านมา Falling in love เป็นกระบวนการซึ่งอาจเริ่มขึ้นได้หลายวิธีการ มี 2 เรื่องที่เป็นตัวก่อให้เกิดอารมณ์รุนแรง คือ ความปรารถนาที่จะรู้จักใครบางคนอย่างสนิทสนมและมีความปรารถนาทางเพศ

2. Being in love คล้ายคลึงกับ Falling in love ผู้ที่อยู่ในสถานะนี้ โดยปกติจะมีแต่ความคิดสร้างสรรค์ ความหวัง ความปรารถนา แม้จะเป็นเพียงการตอบสนองที่ค่อนข้างเลื่อนลอยก็ตาม อาจเกิดรักหัวปักหัวปำในช่วงนี้ก็ได้

3. Love in transition เป็นช่วงสำคัญ เริ่มมีการเรียนรู้คู่รัก มักเริ่มสังเกตถึงความไม่สมบูรณ์แบบของแต่ละฝ่าย ซึ่งแต่เดิมถูกกลบเกลื่อนไม่ได้สังเกต ความเบื่อหน่าย การขาดความอดทนเริ่มเกิดขึ้น ความอึดอัดเมื่อความรักไม่ได้อยู่ในมาตรฐานที่ตัวเองตั้งไว้ และมีการเริ่มทดสอบซึ่งกันและกัน เริ่มมีการคาดคะเนเกี่ยวกับความหนักแน่นของความรักในด้านต่าง ๆ

4. Falling out of love มีอาการคล้ายกับ Falling in love แต่คนที่ออกจากความหวังว่าความรักจะเปิดเผยตัวเองน้อยลง ความสนใจ และการเรียนรู้ การดูแลห่วงใย กลายเป็นสิ่งสำคัญรอง ๆ ลงไป และในที่สุดก็กลายเป็นเพียงความคิด การติดต่อสื่อสารเข้าใจกันเริ่มจำกัด เพราะทั้งสองฝ่ายเริ่มมีแนวความคิดและอารมณ์ต่างกัน

5. Being out of love เป็นช่วงที่เกิดตามมาหลังอาการ Falling out of love บางคนจึงอยากอยู่คนเดียว มีระยะพักฟื้นก่อนช่วงหนึ่ง

6. Companionate love เป็นความรักที่ยั่งยืน ซึ่งมีรากฐานมาจากการแบ่งปันการรับรู้ซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจ การเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งกันและกันมากกว่าการใช้อารมณ์ จึงจัดได้ว่าเป็นรักที่แท้จริง

เปค (วิทยากร เชียงกูล. 2537 ; อ้างอิงมาจาก เอ็ม สกอต เปค. 1993) กล่าวถึงความรักว่า เป็นสิ่งที่ต้องการเวลาและเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะทำให้ตนเองและความรักมีสภาพจิตใจที่ดีและสมบูรณ์ สามารถพัฒนาจิตใจให้เจริญได้ ซึ่งจะเห็นตัวอย่างได้จากความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก และความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกนี้เป็นสิ่งที่มีค่าสำหรับเด็ก ถ้าในวัยเด็กไม่ได้รับความรักจากพ่อแม่ เมื่อโตขึ้นก็จะแสวงหาความรักทดแทนจากแหล่งอื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาความรักใน วัยผู้ใหญ่ได้ โดยเฉพาะความรักในเพศตรงข้ามนั้น มักจะมีความเข้าใจผิดว่า การตกหลุมรัก การพึงพา และความรู้สึกรัก เป็นความรักที่แท้จริง

การตกหลุมรัก มีลักษณะสำคัญคือ มักจะนำตนเองเข้าไปเป็นสิ่งเดียวกับคนรัก เพราะจะทำให้รู้สึกว่ามีหัวใจอีกต่อไป เมื่อพิจารณาในวัยเด็กแล้วจะพบว่า ตอนเป็นเด็กนั้นจะผนวกตนเองเข้ากับแม่ เพราะการผนวกตนเองเข้ากับคนที่เรารักนั้น จะเกิดความรู้สึกว่ามีอำนาจที่จะทำ

ทุกสิ่งได้ แต่เมื่อผ่านการตกหลุมรักแล้วจะพบว่า ในชีวิตจริงอาจมีการขัดแย้ง จึงเริ่มสู่ภาวะกลับมาเป็นคนเองอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นจุดที่ตัดความสัมพันธ์กัน หรืออาจจะพิจารณาความเป็นจริง และเกิดการยอมรับ แล้วจึงเกิดเป็นความรักที่แท้จริงขึ้นมา เพราะความรักที่แท้จริงนั้นมีพื้นฐาน คือ ความตั้งใจที่จะทำให้ความเจริญเติบโตทางภาวะจิตใจเป็นสำคัญ

สำหรับการพึ่งพา หมายถึง ความไม่สามารถที่จะอยู่ได้ด้วยตนเอง ถ้าหากขาดคนคอยดูแลเอาใจใส่ บางคนมีสภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแต่ต้องพึ่งพาคนอื่น จะสะท้อนให้เห็นถึง ข้อบกพร่องหรือความเจ็บปวดทางด้านจิตใจของผู้นั้น จึงมักจะแสวงหาคนอื่นให้มารักตนเอง ซึ่งเขาจะไม่เคยรู้สึกเพียงพอ ดังนั้นการกระทำของเขาจึงมุ่งผูกใจคนอื่นให้มารักตน สาเหตุของการพึ่งพานั้นเกิดจากการขาดความรัก เป็นผลจากพ่อแม่ของเขาล้มเหลวที่จะสนองความต้องการความรัก ความเอาใจใส่ แก่เขาในวัยเด็ก เมื่อเป็นผู้ใหญ่จึงไม่มีความรู้สึกมั่นคง คนที่ผ่านวัยเด็กแบบนี้จึงอยากได้ความรัก ความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง โดยยึดเกาะคนอื่นจนเป็นการทำลายความสัมพันธ์ เพราะคนอื่นเกิดความอึดอัดนั่นเอง

อีกประการหนึ่งที่คนมักจะเข้าใจผิดคือ คิดว่าความรู้สึกรัก คือ ความรักที่แท้จริง เพราะทางจิตวิทยาถือว่า ความรักคือการกระทำไม่ใช่ความรู้สึก ส่วนความรู้สึกนั้นเป็นอารมณ์ที่เกิดจากความผูกพัน หรือเรียกได้ว่าเป็นการผูกพันทางอารมณ์ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. การผูกพันจะเกิดกับสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้
2. การผูกพันทางอารมณ์ไม่ได้พัฒนาจิตใจตนเองและผู้ที่ตนรัก เช่น แม่ที่ทนลำบากเพื่อลูกโดยการขับรถรับส่งไปโรงเรียนทุกวัน เป็นการผูกพันทางอารมณ์ เพราะลูกมีความสำคัญต่อแม่ แต่การเจริญเติบโตทางจิตใจของลูกไม่มีความสำคัญต่อแม่
3. ไม่มีพันธะ ไม่มีสัญญา ไม่มีความสำคัญทางจิตใจ
4. เป็นเรื่องชั่วคราว และผ่านไปอย่างรวดเร็ว

ในความรักที่แท้จริงนั้น จึงหมายถึงการให้อย่างมีสติและมีการยึดมั่นในพันธะสัญญา เมื่อเราสนใจต่อการเจริญเติบโตทางจิตใจของใคร จะทำให้เราเอาใจใส่อย่างมีประสิทธิภาพ อาจมีการโต้แย้ง สนับสนุน ปลอดภัย ปลอดภัย ปลอดภัย ซึ่งจะเป็นไปด้วยความสุขใจของทั้งสองฝ่าย

กุนนา (นวลฉวี พานิชกุล และ สมบูรณ์ สุทธิศิลป์. 2528 ; แปลจาก Kunna. n.d.) กล่าวถึงความรักว่า ความรักคือความผูกพัน หรือความดึงดูดทางอารมณ์อย่างลึกซึ้ง และเมื่อได้อยู่ใกล้กับบุคคลที่เรารัก เราจะมีความสุขและปลอบปล้ำยินดี ซึ่งความรักจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเราทั้งการเจริญเติบโตและการปรับตัว สิ่งที่สำคัญที่สุดของความรัก ได้แก่ การที่ความรักช่วยเพิ่มคุณค่าให้แก่ชีวิตมนุษย์

ความรักระหว่างชายหญิงเป็นความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่สำคัญที่สุด ที่เชื่อมโยง

สองเพศเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างชีวิตใหม่ขึ้นมากับคนที่เรารัก และเราสามารถแสดงความคิดเห็นจาก ส่วนลึกของจิตใจ ความฝันใฝ่ตลอดจนความอ่อนแอ โดยปราศจากความเกรงกลัวว่าจะถูก เย้ยหยัน

รักแท้มิใช่ความสัมพันธ์ทางกายหรือทางเพศเท่านั้น แต่มันประกอบด้วยการกระทำ ทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวกับชีวิต มิใช่หนทางแห่งการแสวงหาประโยชน์ใส่ตัว แต่เป็นสิ่งที่ปราศจากการ ยึดถือตนเองอย่างมกมาย ถ้าคนสองคนพยายามสร้างความมั่นใจให้แก่กันด้วยการบังคับแล้ว ก็ เป็นการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน และรักแท้นั้นก็มิได้รักกันที่สวยงามหรือมีเสน่ห์ แต่จริง ๆ แล้ว อาจเริ่มด้วยลักษณะเหล่านั้นเป็นเบื้องต้นแรกก็ได้ ซึ่งมีใช้ความรักแต่เป็นการยอมรับ

การได้รักคนอื่นและได้รับความรักตอบ เป็นความปรารถนาอันแรงกล้าของมนุษย์ แต่ ความต้องการและการไฝ่หาความรักของบุคคลมักจะถูกปกปิดซ่อนเร้นไว้ด้วยความหยาบกระด้าง การขบรังแก และการขบถบ่น ความปรารถนาที่จะรัก ความต้องการเพื่อนเป็นสัญชาตญาณ การเอาตัวรอดของมนุษย์

บุคคลที่เราจะรัก ต้องมีบุคลิกภาพ 3 ประการคือ

1. รักใคร่และตอบสนองทางเพศ
2. ให้การยอมรับ ผู้ที่ให้ความสนใจ ความเข้าใจ และยอมรับสถานะของเรา ย่อม คึงคู่ให้เราเข้าไปหา
3. ให้ความรู้สึกปลอดภัย เราชอบคนที่สามารถพึ่งพาอาศัยได้และให้ความรู้สึกว่ เราปลอดภัยในโลกที่เต็มไปด้วยความตึงเครียดและขัดแย้ง

“รัก” มักจะเกิดกับบุคคลที่อยู่ในภาวะกระวนกระวาย เมื่อขาดความอดทน ว่าเหว่ รู้สึกว่าชีวิตขาดความสมบูรณ์และมีความต้องการอย่างรุนแรงที่จะได้ที่พักพิงทางใจ ในภาวะที่คน กำลังต้องการความรักอย่างหนักหน่วงเช่นนั้น เรามักจะตกหลุมรักใคร่ก็ได้ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต และแน่นอนว่าไม่ใช่คนที่เรารักจริง ที่ไปผูกพันด้วยเพราะว่าเรารู้สึกขาดความอบอุ่น ขาดความ ปลอดภัย และสภาพแห่งอารมณ์ไม่เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ บุคคลผู้นั้นจะแต่งงานมิใช่เพื่อจะเป็น ผู้ให้ แต่เพื่อหวังว่าจะเป็นผู้คอยรับดอกผลจากการแต่งงาน เพื่อมาถมสิ่งที่ขาดอยู่ให้เต็ม ชายหญิงเหล่านี้มีเหตุผลนานาประการว่าตนรักจริง แต่เมื่อเราก้าวเข้าสู่สัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น เพียง เพื่อหลบหนีจากพันธะอันไม่พึงปรารถนาทางใจในปัจจุบันเท่านั้น

จากเอกสารทางจิตวิทยาที่ได้กล่าวมา ส่วนใหญ่นักจิตวิทยาได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อ ความรักในวัยเด็กที่ได้รับจากพ่อแม่ เพราะสามารถส่งผลถึงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะในด้านความรักในวัยหนุ่มสาวของชายหญิง ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาหรือมีความสุขได้ ก็มาจากพื้นฐานความรักในวัยเด็ก

ความรักที่แท้จริง มักจะพบได้จากผู้ที่มาจากครอบครัวอบอุ่น ในวัยเด็กได้รับความรักอย่างเพียงพอ จึงเป็นคนมีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถให้ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพราะเป็นผู้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่สมบูรณ์ ซึ่งจะส่งผลถึงความรักทุกรูปแบบส่วนคนที่ในวัยเด็กไม่ได้รับความรักอย่างเพียงพอ เมื่อถึงวัยผู้ใหญ่อาจก่อให้เกิดความรักที่มีปัญหา และสามารถส่งผลไปถึงปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาโรคจิตโรคประสาท ต้องการความอบอุ่น ไขว่คว้าหาความรัก ตลอดจนปัญหาหน้าที่การงาน สังคม หรืออื่น ๆ ตามมาได้เช่นกัน

วิเคราะห์ “ความรัก” ในนวนิยายของ วิมล ศิริไพบูลย์ เจริญจิตวิทยา

จิตวิทยาเป็นศาสตร์ที่มีบทบาทและสามารถใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมด้านความรักของตัวละครเอกชายหญิง ในนวนิยายของ วิมล ศิริไพบูลย์ ได้ เพราะเนื้อเรื่องนวนิยายที่นำมา วิเคราะห์ ผู้ประพันธ์ได้ให้รายละเอียดและอธิบายถึงภูมิหลัง อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก บุคลิกภาพ ของตัวละครไว้อย่างชัดเจนพอที่จะวิเคราะห์ความรักของตัวละครเอกชายหญิงในเชิงจิตวิทยาได้ ตามหัวข้อต่อไปนี้

- 3.1. อิทธิพลปัญหาในครอบครัวเดิมส่งผลกระทบต่อความรักของชายหญิง
- 3.2. จิตใต้สำนึกที่มีผลต่อการเลือกคู่รัก
- 3.3 ความรักเป็นพลังผลักดันให้วิถีชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลง

3.1. อิทธิพลปัญหาในครอบครัวเดิมส่งผลกระทบต่อความรักของชายหญิง

ความรักในเชิงจิตวิทยา ให้ความสำคัญกับความรัก ความอบอุ่น ในครอบครัว ตั้งแต่วัยเด็ก ว่าจะเป็นพื้นฐานและส่งผลกระทบต่อความรักในรูปแบบของความรักชายหญิง ดังที่ กิตติกร มีทรัพย์ (2528 : 22) กล่าวว่า “...เราจำเป็นต้องเน้นว่า การได้ความรักในเบื้องต้นแรกของชีวิตจากพ่อแม่เป็นต้นตออย่างสำคัญที่จะผลักดันเด็กให้เป็นคนรู้จัก ‘ให้’ ความรัก และเป็นผู้ ‘รับ’ ความรักอย่างเหมาะสมกลมกลืน ขณะเดียวกันความรักระดับต้นตอนี้ จะแปรเปลี่ยนไปสู่ความรักในรูปแบบอื่น ไม่ว่าจะเป็นความรักใคร่และความรักอื่นๆ...”

คำกล่าวของ กิตติกร มีทรัพย์ สอดคล้องกับความเห็นของศรีเรือน แก้วกังวาล (2533 : 141) ที่ว่า

ผู้รู้ทางศาสตร์สาขาจิตวิทยาพัฒนาการเชื่อว่าความรักใคร่ในครัวเรือนซึ่งได้แก่ ภรรยาต่อสามี สามีต่อภรรยา พ่อแม่ลูก และลูกต่อพ่อแม่ พี่กับน้อง... น้องกับพี่ หรือไมตรีจิตระหว่างสมาชิกในครอบครัว เป็นความสำเร็จอันสูงสุด ในชีวิตรักของมนุษย์ทุกชั้นตอน

โมตรจิตในเรือนผูกมัดให้นุชนุชร่วมกันเป็นครอบครัว และเป็นเครื่องชี้ความเป็นอารยะของสังคมมนุษย์ เพราะไว้รักในครัวเรือนก็คือไว้ความเป็นครอบครัว เมื่อไม่มีความเป็นครอบครัวแท้จริง สมาชิกในครอบครัวนั้น ๆ ก็ไม่ได้รับบทเรียนพื้นฐานเกี่ยวกับชีวิตเชิงสังคม ทำให้ไม่สามารถพัฒนาความรักกับพ่อแม่ พี่น้อง มิตรสหาย และคู่รัก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความรักจากครอบครัว เป็นสิ่งหล่อหลอมบุคลิกภาพและทัศนคติ เกี่ยวกับความรักของชายหญิง อันเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ ความสัมพันธ์ฉันคนรัก และวิถีชีวิตได้

เนื้อหานวนิยายของ วิมล ศิริไพบูลย์ หลายเรื่องที่ชี้ถึงความรักที่มีปัญหาขัดแย้ง ไม่เข้าใจกันของตัวละครเอกชายหญิง ซึ่งตัวละครที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อความรักนั้น ล้วนเป็นตัวละครที่มีปัญหาการขาดความรัก ขาดความอบอุ่นจากครอบครัวในวัยเด็ก อันเป็นลักษณะครอบครัวที่เรียกได้ว่า ครอบครัวแตกแยก ดังที่ สโตนและเชิร์ช (วนิดา ลิขิตกันทิมา . 2517 : 232-233 ; อ้างอิงมาจาก Stone and Cherch. 1957 : 378) ให้ความหมายของครอบครัวแตกแยกดังนี้

สภาวะครอบครัวที่เรียกว่า ‘บ้านแตก’ นั้นเพ่งเล็งเฉพาะครอบครัวซึ่งสมาชิกดำรงชีวิตอย่างไม่เป็นสุข ไม่ว่าจะเนื่องด้วยการสูญเสียพ่อ แม่ หรือการหย่าร้างของพ่อแม่ หรือแม้ว่าสมาชิกของครอบครัวทั้งหมดจะอยู่กันครบถ้วน แต่สัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัวเป็นไปอย่างไม่ราบรื่น ทำให้เกิดความไม่สงบสุข

✓ การแตกแยกของครอบครัว ยังส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพและสุขภาพจิตของตัวละครได้ ดังที่ ลินดา วงษ์ทน (2533 : 355) กล่าวว่า

...ตัวละครจากครอบครัวแตกแยกในนวนิยายมีลักษณะและบุคลิกภาพและสุขภาพจิตที่มีความหวาดกังวลสูงกับอนาคต มองโลกในแง่ร้าย มีลักษณะ เก็บกดความขมขื่น เคียดแค้น และมีทัศนคติไม่ดีต่อบิดามารดา มีความอ้างว้าง ว้าเหว่ รู้สึกเดียวดาย และหิวโหยความรัก มีสภาพอารมณ์ที่อ่อนไหว ปรวนแปรไม่มั่นคง และมีจิตใจสับสน ว้าวุ่น ขาดความสุข...เด็กที่เติบโตมาโดยขาดความมั่นคงทางจิตใจ เพราะขาดบิดาหรือมารดาตั้งแต่เด็ก จะเต็มไปด้วยความวิตกกังวลเกี่ยวกับชีวิตของตนเอง และเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ความรู้สึกดังกล่าวก็ยังคงติดตัวหรือฝังลึกอยู่ในจิตใต้สำนึก ต่างมองเห็นว่า

ชีวิตคู่เป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา ขาดความมั่นใจเกี่ยวกับการรักใคร่หรือใช้ชีวิตคู่ร่วมกับใคร เพราะหวั่นเกรงว่า อาจจะต้องพบกับการแตกสลายเช่นเดียวกับบิดามารดาของตน...

จากคำกล่าวนี้จะเห็นว่า บุคลิกภาพ พฤติกรรม สุขภาพจิต ของตัวละครที่มาจากครอบครัวแตกแยก เป็นสิ่งที่สามารถสร้างปัญหาในด้านความสัมพันธ์ฉันคนรักได้ ซึ่งลักษณะเช่นนี้สามารถพบในตัวละคร ต่อไปนี้

1. อังศุมาลิน	ในเรื่อง	คู่กรรม
2. คาหวัน	ในเรื่อง	แปลหัวใจ
3. เมทินี	ในเรื่อง	สายรุ้ง
4. ลักษมณ์	ในเรื่อง	ค่าของคน
5. วิศนี	ในเรื่อง	อุบัติเหตุ
6. มินตรา	ในเรื่อง	สิ้นสวาท
7. สุชาดา	ในเรื่อง	สายใจ
8. เปรมา	ในเรื่อง	สะพานดาว
9. ธารทิพย์	ในเรื่อง	วันที่รอคอย
10. เขมชาติ	ในเรื่อง	อย่าลืมฉัน
11. ตฤณ	ในเรื่อง	ความภา

อังศุมาลิน ในเรื่องคู่กรรม

อังศุมาลิน เป็นตัวละครที่พ่อแม่หย่าร้างกันตั้งแต่เธอยังเด็ก พ่อไปแต่งงานใหม่ ทำให้สภาพครอบครัวของเธอกับครอบครัวใหม่ของพ่อมีฐานะแตกต่างกันมาก เธออยู่กับแม่และยายที่เป็นชาวสวนผลไม้ ส่วนพ่อเป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่เป็นที่ยอมรับของกองทัพ แม่ไม่เคยยอมรับค่าเลี้ยงดูหรือสิ่งของอื่นใดรวมถึงการติดต่อจากผู้เป็นพ่อ เธอกับแม่ต้องทำสวนผลไม้เพื่อใช้จ่ายในครอบครัวและเป็นค่าเล่าเรียนของเธอ ในขณะที่น้องต่างแม่มีความสะดวกสบายทุกประการ แท้จริงแล้วอังศุมาลินต้องการความรักจากพ่อ และแฝงด้วยความโกรธ ความน้อยใจที่พ่อทิ้งเธอและแม่ไป เธอตระหนักถึงความเจ็บช้ำของแม่ตลอดมา ทำให้บุคลิกภาพของอังศุมาลินที่มีผลมาจากครอบครัวแตกแยกนั้น สามารถเห็นได้จากคำบรรยายดังต่อไปนี้

“หญิงสาวปิดอัลบั้มถอนใจยาว... ทุกครั้งที่เธอได้เห็นอัลบั้มเล่มนี้ จะก่อให้เกิดความรู้สึกชื่นใจแถมขมขื่นขึ้นมาทุกครั้ง แต่ถึงกระนั้น ยามที่ผู้เป็นมารดาผลอเธอก็อดแอบเอาขึ้นมาดูไม่ได้ เพราะอย่างน้อยที่สุดภาพในอัลบั้มได้ช่วยปลอบใจให้เธอรู้สึกว่ ครงหนึ่งเธอเคยได้รับความรักจากผู้เป็นบิดามาแล้วอย่างไร”

(ทมยันตี. 2538 ข : 10)

จากคำบรรยายนี้ ทำให้เห็นว่า พฤติกรรมดังกล่าวแฝงไว้ด้วยความรู้สึกอ่อนไหว ต้องการสิ่งปลอบประโลมใจว่า ตนเองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญพอ อันเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า เธอต้องการความรักจากพ่อของเธอ

นอกจากอ่อนไหวแล้ว อังศุมาลินยังเป็นคนมีทฐิ ถือดี ซึ่งเห็นได้จากคำบรรยายดังนี้

ปมด้อยในด้านครอบครัว ทำให้อังศุมาลินมานะบากบั่นในการศึกษาอย่างเต็มสติกำลังความสามารถ ยิ่งน้องต่างมารดาซึ่งมีอายุอ่อนกว่าหลายปี แต่ได้รับการ ศึกษาในระยะเริ่มแรกเร็วกว่าเธอกวดตามขึ้นมาคิด ๆ ทำให้อังศุมาลินต้องคอยฟังข่าวการเคลื่อนไหวอยู่เงียบ ๆ และพร้อมกันนั้นเธอก็พยายามแ่งคืออยู่ในใจ โดยมีได้ปรึกษาให้ผู้ใดทราบ... หลายครั้งที่เธอได้เห็นเด็กหญิงทั้งสองนั่งรดไป ในขณะที่เธออยู่บนรถรางบ้าง เดินอยู่ริมทางบ้าง ภาพนั้นยังย้ำความเจ็บช้ำ ขมขื่นเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ จนเกิดเป็นทฐิถือคืออยู่ในใจอย่างเงียบ ๆ และสิ่งนี้เอง ที่เปรียบประดุจกำแพงอันกว้างใหญ่ที่แบ่งกันเธอไว้จากผู้เป็นบิดา...

(ทมยันตี. 2538 ข : 31)

สภาพครอบครัวของเธอทำให้เธอเป็นคนอ่อนไหว มีทฐิมานะ ถือดี ชอบเอาชนะ เพราะปมด้อยในใจของเธอที่รู้ว่าแม่เจ็บช้ำ และเห็นสภาพความแตกต่างของครอบครัว บุคลิกภาพเหล่านี้ได้ส่งผลมาถึงความรักในรูปแบบชายหญิง ดังคำกล่าวของวนัส ที่กล่าวถึงอังศุมาลิน ว่า

“ตัวเป็นคนชอบเอาทฐิปกปิดความรักไว้เสมอ !”

...ประโยชน์กลับแจ่มชัดในความทรงจำอีกครั้งหนึ่ง...

จริงซี เธอชอบเอาทิฐิข่มความรักไว้เสมอ ปมค้อยจากชีวิตครอบครัวทำให้
หญิงสาววางตัวจนเกินเหตุ เพื่อปกปิดปมค้อยนั้น เธอไม่เคยเผยแสดงความรัก
หรือนิยามชมชื่นของผู้ใด...

(ทมยันตี. 2538 ข : 34)

ความรู้สึกของอังศุมาลินในคำบรรยายข้างต้น ประกอบกับนิสัยเจ้าทิฐิ ชอบเอาชนะ
เป็นสิ่งที่ทำให้เธอกับโกโบริประสบความขมขื่นและทรมานเพราะความรัก ไม่ว่าเขาจะดีต่อเธอและ
ครอบครัวเพียงใดก็ตาม เธอก็จะแสดงความเกลียดเขาให้ทุกคนรู้ ซึ่งการที่อังศุมาลินเกลียดโกโบริ
เป็นเพราะสังคมในยุคนั้นรังเกียจญี่ปุ่น เพราะถือว่าประเทศไทยถูกญี่ปุ่นบุกรุกและสร้าง
ความเดือดร้อนให้กับคนไทย ความดีของโกโบรินั้นทำให้บางครั้งอังศุมาลินก็ยอมรับ และเป็นห่วง
เขา เช่นในยามที่รู้ว่าโกโบริโดนลอบทำร้าย ความรู้สึกเช่นนี้เธอกลับไม่แสดงออก เป็นเพราะนิสัย
เจ้าทิฐิ ที่เธอกลัวว่าเธอเองจะรักเขา ซึ่งเป็นสิ่งที่ขัดต่อความคิดเห็นของสังคมในยุคนั้น
ความเป็นห่วงที่เธอมีต่อโกโบริเห็นได้เมื่อคราวที่เธอรู้ว่า ตาผลกับตาบัวลอบทำร้ายเขานั้นเอง

“...ความรู้สึกส่วนลึกเดือนตนเองว่า บุคคลที่เธอชิงชังนั้นมิได้รู้เห็นสิ่งใดด้วย
ความผิดของเขาอยู่ที่เขาเป็นเพียงตัวจักรกลตัวหนึ่งแห่งสงครามเท่านั้น และยัง
กว่านั้นเขายังมีน้ำใจเอื้อเฟื้อแผ่อีกหลายประการ... อังศุมาลินรีบกลับขึ้นเรือน
ด้วยความรู้สึกเร่าร้อนอย่างประหลาด”

(ทมยันตี. 2538 ข : 155)

หรือ

“...หญิงสาวอดถามตัวเองไม่ได้ว่า ในขณะที่เห็นชายหนุ่มผู้นั้น เหตุใดความยินดีจึง
แวบขึ้นมาในความรู้สึก ราวกับมิได้มีข้อข้องใจ หรือเป็นศัตรูกันมาก่อนเลย...”

(ทมยันตี. 2538 ข : 194)

อังศุมาลินไม่เคยเปิดเผยหรือแสดงความรู้สึกเป็นห่วงโกโบริให้ผู้อื่นรู้ หรือแม้แต่

โกโบริเองก็ไม่เคยรู้เช่นกัน ทำให้เขาท้อใจและน้อยใจเพราะได้รู้เพียงแต่สิ่งที่อังศุมาลินแสดงออกมาให้เห็นว่าเกลียดเขาเท่านั้น ซึ่งเห็นได้จากคำพูดของโกโบริ ดังนี้

“ผมรู้แต่ว่าคุณเกลียดผม แต่ไม่คิดว่าคุณจะเกลียดผมมากจนถึงกับจะอยากให้ผมตาย คุณจะช่วยบอกผมที่ได้ไหมว่า คุณเกลียดผมเรื่องอะไร ? “

...

“คุณเกลียดผมลึกซึ้งเหลือเกิน เกลียดโดยที่ผมยังไม่รู้ตัวว่า ทำผิดอะไร...”

(ทมยันตี. 2538 ข : 184)

ความรู้สึกน้อยใจทำให้โกโบริเลือกที่จะไปจากอังศุมาลิน ทั้งนี้วิเคราะห์ตามลักษณะของจิตวิเคราะห์ได้ว่า โกโบริต้องการหนีไปอยู่พม่า นับเป็นกลวิธานป้องกันตนเอง เพื่อไม่ให้เจ็บปวดกับสภาพที่ต้องพบกับการแสดงความรังเกียจจากผู้ที่ตนรัก

การหย่าร้างของบิดามารดาของอังศุมาลิน เป็นสิ่งที่ทำให้เธอต้องใช้ความเข้มแข็งปกปิดความอ่อนไหว ซึ่งความเข้มแข็งของเธอนั้นบางครั้งถึงขั้นแข็งกระด้าง เธอจึงประสบกับภาวะขัดแย้งในอารมณ์ของตนเอง เห็นได้จากความรู้สึกที่บางครั้งก็เห็นใจโกโบริ แต่บางขณะก็เกลียด แม้ว่าเธอกับโกโบริแต่งงานกันจนกระทั่งเธอตั้งครรภ์ เธอก็ยังมีความขัดแย้งอยู่เช่นเดิม ดังที่เธอกระโดดจากบันไดเพื่อให้แท้งลูก เพราะรู้ว่าโกโบริรักลูกในท้องของเธอมาก ความขัดแย้งในใจได้ส่งผลร้ายต่อจิตใจของเธอและโกโบริอย่างยิ่ง ซึ่งนิสัยเจ้าทิฐิของอังศุมาลินประกอบกับความรู้สึกน้อยใจ เสียใจและท้อแท้ใจของโกโบริที่สะสมมาเป็นเวลานาน ทำให้เกิดการเข้าใจผิดและนำไปสู่ความสูญเสียของคนทั้งสอง ที่คนหนึ่งเสียชีวิต อีกคนหนึ่งเสียคนที่ตนรัก

ดาหวัน ในเรื่องแผลหัวใจ

ธงฉาน พ่อของดาหวัน เป็นข้าราชการที่มีทั้งเกียรติยศและฐานะดี มีภรรยาอยู่แล้วคือคุณวรวรรณา เมื่อไปรับราชการทางภาคใต้ ได้แม่ของดาหวันเป็นภรรยาอีก จนกระทั่งเกิดเธอขึ้นมา พ่อของเธอปิดบังครอบครัวที่กรุงเทพฯ มาตลอด เมื่อได้รับคำสั่งย้ายก็ไม่สามารถนำดาหวันและแม่ไปด้วย จึงได้ฝากเธอและแม่ไว้กับแม่ของศรัณย์เพื่อนสนิท ต่อมาแม่ของดาหวันเสียชีวิต ญาติจึงได้ส่งดาหวันไปอยู่กรุงเทพฯ กับพ่อ ครอบครัวของพ่อที่กรุงเทพฯ ประกอบด้วย

คุณย่าใหญ่ คุณย่าหญิง และคุณวรวรรณา ต่างก็ไม่สนใจใยดีหรือมีน้ำใจกับเธอในฐานะลูกหลาน ยกเว้นแต่ ธงทิว ผู้เป็นอาเท่านั้นที่เอื้ออาทรกับเธออยู่เสมอ แม้กระทั่งพ่อของเธอเองก็ไม่ได้ดูแลห่วงใยเธอนัก ดังคำบรรยายความรู้สึกของเธอดังนี้

“บ้านที่อยู่ในปัจจุบันสำหรับดาหวัน แท้จริงคือที่พักที่เจ้าตัวไม่รู้จะหันเหไปทางใด วงศาณาญาติที่มีอยู่ก็จืดจางสิ่งสมมติ ยกเว้น อาทิว แต่ผู้เดียว ถึงผู้เป็นบิดาก็เถอะ แต่ไหนแต่ไรมา หญิงสาวก็ยังรู้สึกเหมือนคนแปลกหน้าอยู่นั่นเอง”

(ทมยันตี. 2530 : 158)

ดาหวันเหงาและว้าเหว่ ไม่มีความอบอุ่นในจิตใจ เพราะผู้ที่ดูแลเธอโดยตรงคือ คุณย่าหญิงหรือคุณสมหญิงไม่เคยแสดงให้เธอรู้ว่า รักหรือเป็นห่วงเธอแต่ประการใด นอกจากจะใช้วาจาเสียดสี เหน็บแนมเธออยู่เสมอ อันเป็นลักษณะเดียวกับคุณวรวรรณาที่มักจะมีวาจาและกิริยาที่เธอรู้ว่า ไม่มีความจริงใจและดูถูกเธอแต่อยู่ภายใต้ท่าทางที่สุภาพเสมอ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ดาหวันอึดอัดใจและกดดันเธอเป็นอย่างมาก แต่ไม่สามารถแสดงกิริยาใด ๆ ที่ไม่พอใจออกมาได้ จึงทำให้เธอเป็นคนที่มึนงงคลุกคลายกับกมลและซ่อนความรู้สึก อีกทั้งไม่เคยมีความวางใจใคร ๆ ทั้งสิ้น จะเห็นได้ดังนี้

ภายใต้ที่ทำกระด้าง เย็นชา คุณทองไม่รู้ร้อนที่ดาหวันมักแสดงให้ใครต่อใครเห็น อยู่เป็นนิคย์ เจ้าตัวได้ซ่อนอารมณ์ไหวระแวงได้อย่างมิดชิด... อากัปกิริยาที่คุณสมหญิงแสดงออก มีหรือที่ดาหวันจะมีเข้าใจลึกซึ้ง เพราะคุ้นเคยกันมานานปี หากแต่ความเข้าใจต่อกันปราศจากศรัทธา ความไวเนื้อเชื่อใจ... ความเข้าใจที่ดาหวันมีต่อคุณสมหญิง... ความผูกพันจึงเห็นห่างจับไหวจับพริบ ต่อกันเรื่อยมา

(ทมยันตี. 2530 : 298)

จากสัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัวเช่นนี้ ทำให้เธอเป็นคนที่สรุตได้ให้คำจำกัดความต่อบุคลิกภาพของเธอดังนี้

“ไฟได้น้ำ”

ศรุตเพิ่งจะหาคำสรุปคุณสมบัติของคาหวันได้ในบัดนี้เอง

(ทมยันตี. 2530 : 216)

เมื่ออยู่ในบ้านเธอไม่เคยมีความสุขใจ ทำให้เธอปรารถนาจะไปอยู่ที่อื่น เมื่อศรุตมาขอเธอแต่งงาน แม้เธอยังไม่ได้รู้สึกรักใคร่ต่อศรุตสักเท่าใดนัก และเธอก็คิดไม่ออกว่าทำไมศรุตมาขอแต่งงาน แต่การแต่งงานเป็นทางเดียวที่จะทำให้เธอออกจากบ้านนี้ได้ ดังความคิดของคาหวัน

ใจหนึ่งนั้นมองเห็นช่องทางปลอดโปร่งว่า ตนเองจะได้หลุดพ้นจากภาวะที่คั่นร่นนี้ ไปเสียที หากอีกใจหนึ่งเล่า... แต่งงาน...คือการที่จะต้องไปอยู่ร่วมกับชายแปลกหน้า ...เจ้าตัวพยายามคิดทบทวนความทรงจำอย่างรวดเร็วว่า มีตอนใดบ้างที่บุรุษผู้นั้น แสดงทีท่าว่า จะผูกพันต่อเธออย่างลึกซึ้ง...หาก...เปล่าเลย

(ทมยันตี. 2530 : 323)

✓ เนื่องจากครอบครัวขาดสัมพันธภาพที่ดี จึงผลักดันให้คาหวันต้องเลือกเส้นทางชีวิตที่จะไปให้พ้นจากบ้านซึ่งสร้างความไม่สบายใจแก่เธอ ดังนี้

“ไปจากที่นี่เสียก่อน แล้วค่อยคิดใหม่ !” ในบางคราว...คาหวันมักจะนึกถึงอิสระอย่างโปร่งใจ หากในอีกบางคราวคาหวันกลับเกิดความหวนใจอย่างประหลาด

“ไปอยู่บ้านอื่น กับคนอื่น จะเป็นยังไงก็ไม่รู้”

(ทมยันตี. 2530 : 342)

เมื่อใกล้แต่งงานกับศรุต เธอก็ยังไม่มีทีท่าที่จะแสดงความสนิทสนมกับเขาแต่อย่างใด มีเพียงกิริยากระด้างเย็นชาเพราะหวาดระแวงว่าคนอื่นจะดูถูกเธอ ซึ่งบุคลิภาพเหล่านี้เองที่เป็นเหตุให้เธอกับศรุตมีปัญหาขัดแย้งกัน จะเห็นได้จากคำบรรยายความรู้สึกของศรุต ดังนี้

“...ศรุตเพิ่งจะสะดุ้งใจกับคำนี้ สตรีส่วนใหญ่ที่เริ่มมีความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกับเขามักจะมีถ้อยแทนตัวกระจุ่มกระจิมต่าง ๆ กัน ... แต่กับผู้หญิงคนนี้ ... ดิฉัน... เสมอต้นเสมอปลายเรื่อยมา คุณกิริยากระด้างชาเย็น...”

“เราคิดผิดหรือเปล่าหนอ ? ” เสียงกระแทกไลท์เตอร์ติด ๆ กันอย่างหงุดหงิด

(ทมยันตี. 2530 : 358)

พื้นฐานของดาหวันเป็นคนขาดความรัก ความอบอุ่นในครอบครัวมาก่อน ทำให้เธอไม่มีความมั่นใจในความรัก จึงไม่กล้าแสดงความรู้สึกสนใจใคร่ติดกับศรุต โดยเห็นจากการใช้คำพูดแทนตัวว่าดิฉันในยามที่พูดกับเขา ประกอบกับเธอเห็นเขาไปศูนย์การค้ากับนั้มนองค์สองต่อสอง จึงเพิ่มความหวาดระแวงว่าเขาไม่รักเธอ ดังนั้นคำพูดและพฤติกรรมของเธอศรุตจึงเกิดความเข้าใจผิด คิดว่าดาหวันอาศัยตนเองเพื่อต้องการหนีสถานะกดดันจากทางบ้าน แท้จริงแล้วถ้าไม่ใช่เพราะพื้นฐานครอบครัวที่ทำให้เธอต้องระวังตนเอง เกรงการถูกดูแคลน เธออาจจะกล้าให้ความสนิทสนมและเชื่อมั่นในตัวศรุตมากกว่านี้ และอาจจะไม่มีปัญหาความรักต่อกัน แต่เป็นเพราะดาหวันขาดความรักในครอบครัวมาก่อน เธอจึงต้องการความรักและความมั่นใจจากคนใกล้ชิดเพียงดังที่ตรงทิวกล่าวดังนี้

แกเป็นเด็กว้าเหว่ และความว้าเหว่นี้แหละทำให้ยายหวันมักนึกเสมอว่า ไม่มีใครรักแก เอาใจใส่แกอย่างแท้จริง แกเลยเป็นคนหวั่นไหวง่าย บางทีดูคล้ายกับว่าแกตั้งป้อมเอากับทุกคน ทางเดียวที่จะทำให้แกอ่อนข้อให้คือ... แสดงให้แกรู้ว่า... รักแกแค่ไหน กับ... ขอมให้อภัยแกบ้าง แกอาจจะต้องการความรักมากกว่าผู้หญิงทั้งปวงต้องการ เพื่อทดแทนความรู้สึกที่ว่าแกไม่เคยได้รับความรักจากใครเลย”

(ทมยันตี. 2530 : 366)

จากคำกล่าวของตรงทิวนี้ เป็นสิ่งที่บ่งบอกได้ว่า การขาดความรักในวัยเด็กของดาหวัน มีผลทำให้เธอหวาดระแวงว่าไม่มีใครรัก เมื่อแต่งงานกับศรุต เธอก็คิดไม่ออกว่าทำไมศรุตขอแต่งงานกับเธอ อีกทั้งการที่ได้เห็นศรุตกับนั้มนองค์ จึงทำให้เธอหวาดระแวงและไม่ไว้วางใจศรุตมากขึ้น จนกระทั่งมีปากเสียงกัน นับว่าปัญหาความรักของชายหญิงคู่นี้ มีผลกระทบมาจากการเลี้ยงดูและการได้รับความรักจากครอบครัวเดิมนั่นเอง

เมทินี ในเรื่องสายรุ้ง

เมทินี เป็นตัวละครที่เกิดในประเทศแถบตะวันตก โดยมีพ่อแม่เป็นคนไทย เธอได้รับความรักความอบอุ่นจากพ่อของเธอมาตั้งแต่เด็ก ในขณะที่คุณแม่ชานาผู้เป็นแม่ไม่ใส่ใจดูแลเธอเท่าที่ควร เธอกับแม่จึงห่างเหินกันตลอดมา เมื่อครอบครัวของเธอย้ายกลับมาประเทศไทย เมทินีมีภาคย์ผู้เป็นบุตรชายของป้าของเธอ เป็นเพื่อนเป็นพี่ที่สนิทสนมไว้วางใจ จนกระทั่งเข้าวัยหนุ่มสาวจึงเกิดเป็นความรัก แม้ภาคย์จะไปเรียนต่างประเทศ ทั้งสองยังคงติดต่อกันสม่ำเสมอ

ต่อมา พ่อของเมทินีเสียชีวิต แม่ของเธอกับแม่ของภาคย์ที่เป็นญาติฝ่ายพ่อมีปัญหาทะเลาะกันอย่างรุนแรงและแสดงความรังเกียจเธอกับแม่ ทำให้เธอรู้ว่าเธอไม่ใช่ลูกของพ่อแต่หน้าตาของเธอคล้ายกับชาวตะวันตกจึงเสมือนหลักฐานชี้ว่าแม่ของเธอนอกใจสามีในขณะที่อยู่ต่างประเทศ ทำให้เธอคิดได้ว่าการที่คุณแม่ชานาไม่ยอมใกล้ชิดกับเธอเป็นเพราะเธอคือผู้ตอกย้ำความผิดของคุณแม่นั่นเอง ทำให้เธอเสียใจและหมดความเคารพรักในตัวผู้เป็นแม่ และสิ่งที่ทำให้เธอเสียใจเพิ่มขึ้นคือ คุณแม่ชานาบังคับให้เธอเขียนจดหมายบอกเลิกกับภาคย์ ต่อมาเธอได้รับข่าวว่าภาคย์ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตเพราะดื่มสุร่าอย่างหนักหลังจากได้รับจดหมายจากเธอ เธอจึงโทษตัวเองว่าเป็นผู้ที่ทำให้ภาคย์เสียชีวิต

เมทินีเป็นตัวละครที่สูญเสียความรัก ความอบอุ่นทางใจทั้งจากพ่อและคนรักในเวลาใกล้เคียงกัน ในขณะที่เธอก็สูญเสียความศรัทธาในตัวแม่ ซ้ำยิ่งกว่านั้นคุณแม่ชานายังสร้างความอับอายให้เธอเพิ่มขึ้นเพราะคุณแม่ชานาติดสุราและการพนันอย่างหนัก ดังที่เมทินีกล่าวกับเจนจิราว่า

“...ทุกวันนี้เราก็ได้ชื่อว่า มีแม่จี๊เมา นักการพนันอยู่แล้ว เจนยังกลัวอะไรอีก ? ”

(ทมยันตี. 2537 ข : 219)

นอกจากนี้แล้วแม่ของเมทินียังสร้างหนี้สินเป็นจำนวนมาก เมทินีจึงต้องเป็นคนหารายได้มาจนเกือบครบครันรวมทั้งรับผิดชอบหนี้สินที่แม่ก่อไว้ แม้ว่าเธอจะหาเงินมาได้ก็ไม่เพียงพอกับหนี้สิน อีกทั้งถูกแม่เกลียดชังให้เป็นอนุภรรยาของใครก็ได้ที่มีร่ำรวย ปัญหาในครอบครัวทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ประกอบกับรูปร่างหน้าตาของเธอที่เหมือนชาวตะวันตก ซึ่งเธอถือเป็นปมด้อยทำให้เธอกับแม่ของเธอมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงตลอดเวลา ดังจะเห็นจากกริยาที่เธอแสดงต่อแม่ของเธอดังนี้

“...ดวงตาที่หันขวับมามองมารดา เบิกกว้าง จุคสีน้ำตาลเข้มถึงกลางเป็นประกายวับ... บนหน้าหนู ใคร ๆ ชอบประทับตราว่า Made in U.S.A. ซิคะ !”

(ทมยันตี. 2537 ข : 29)

หรือคำกล่าวของคุณมัทนา มารดาของเมทินีกับเจนจิรา

“ลูกแท้ ๆ ยังดูถูกแม่ นับประสาอะไรกับคนอื่น”

(ทมยันตี. 2537 ข : 29)

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นสัมพันธภาพระหว่างเมทินีกับมารดาที่มีความขัดแย้งต่อกันอย่างรุนแรงซึ่งจัดเป็นครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น สภาพครอบครัวของเธอ ทำให้เธอเป็นคนที่ต้องต่อสู้ชีวิตด้วยการปกปิดความอ่อนแอเอาไว้ภายใต้ท่าทางอันเข้มแข็ง ดังที่เจนจิรากล่าวถึง ดังนี้

“...พี่เมย์ทั้งคือ ทั้งถือความคิดตัวเองเป็นใหญ่... อีกอย่างคือ อดทนอย่างอึดเหลือใจเลยล่ะ ไม่ว่าความเจ็บปวดทางกาย ทางใจ พี่เมย์ไม่มีวันให้ใครรู้ ร้องไห้ยาก เธอเคยบอกว่าเธอร้องไห้มามากจนไม่มีน้ำตาจะร้องแล้ว... พอกลุ่มหนัก ๆ ก็หันเข้าหาเหล้ายังกับผู้ชาย...”

(ทมยันตี. 2537 ข : 72)

สภาพครอบครัวทั้งหมดได้หล่อหลอมให้เมทินีเป็นคนที่มีความคลั่งคลุ้ม คือร้อน อดทน เก็บซ่อนความรู้สึกทั้งหมดไว้ได้ แต่เมื่อมาพบกับพงศธรซึ่งเหมือนภาคย์ ยกเว้นเพียงแต่กิริยาที่พงศธรแสดงอาการดูถูก เขาะหยันเธอ ซึ่งเธอก็ไม่เข้าใจว่าเป็นเพราะเหตุใด แต่ต่อมาภายหลังเธอได้รู้ว่า แท้จริงแล้วพงศธรก็คือภาคย์ เธอจึงเสียใจมากที่ภาคย์หลอกหลวงเธอ ด้วยความที่ร้อนเอาแต่ใจตนเอง เธอจึงเลือกทางชีวิตด้วยการดื่มสุรา จนกระทั่งเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง ดังคำกล่าวของทรงยศ ดังนี้

“...ที่คุณพยายามพาตัวเองถึงลงสู่ความหายนะนี้ ก็เพียงแค่ประชดใครสักคนเท่านั้นเอง คุณเมย์จำเป็นนักหรือที่เราจะต้องลงโทษตัวเองเพียงเพื่อหวังให้คนอื่นเขาเจ็บ...”

(ทมยันตี. 2520 ข : 352)

การที่เมทินีดื่มสุราจนกระทั่งเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง เป็นสิ่งที่เธอตั้งใจกระทำ และเมื่อได้รับการรักษาแล้วเธอก็ยังไม่ยอมรักษาตนเอง แต่กลับต้องการให้ตนเองเป็นโรคเรื้อรังนั้นหนักขึ้นกว่าเดิม ดังคำสนทนาของทรงยศกับเมทินี ที่ว่า

“หมอรายงานผมว่า...คุณยังไม่ดีขึ้นเลย...ทำไมถึงเป็นอย่างนั้น ?”

“เพราะ...ฉันไม่อยากดีขึ้นมั้ง”

(ทมยันตี. 2537 ข : 351)

เมทินีเป็นตัวละครที่สะท้อนถึงปัญหาการขาดความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัวในวัยเด็ก สามารถส่งผลถึงความรักในวัยผู้ใหญ่ได้ เพราะเมื่อความรักระหว่างคู่รักประสบปัญหา เธอก็ไม่สามารถทนปัญหานั้น หรือไม่แก้ปัญหาคด้วยสติปัญญาแต่เลือกตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยการทำร้ายตนเอง ดังเช่นที่เธอพบว่าพงศธรคือภาคย์ แต่เขาไม่ได้ทำตัวเหมือนภาคย์คนเดิมที่อยู่ในใจของเธอ ทำให้เธอเสียใจและทนการกระทำของพงศธรที่ปฏิบัติต่อเธอไม่ได้

กาญจนา คำสุวรรณ (2520 : 51) กล่าวว่า “...ยามเราถูกตาต้องใจใครสักคนหนึ่ง เราก็มักจะเกิดทัศนคติที่คับแคบ...ยิ่งในกรณีที่มีปัญหาค้างค้ำมาแต่หนหลังก็ยิ่งแย...เช่น...เมื่อเรารักใครสักคนหนึ่ง เราก็มักจะเพิกเฉยเขาไปด้วย...เมื่อตัวเราเองได้พบกับตนเองว่าคนที่เรารักก็คือคนธรรมดาคนหนึ่ง เราก็จะทนไม่ได้เพราะหวังสูงเอาไว้...”

การที่เมทินีติดสุรานั้น เพราะความผิดหวังในตัวภาคย์หรือพงศธรอย่างรุนแรง

ลักษณะ ในเรื่องค่าของคน

ครอบครัวของลักษณะเป็นครอบครัวแตกแยก เพราะในครอบครัวไม่มีความอบอุ่น เนื่องจากพ่อแต่งงานกับแม่โดยที่พ่อไม่ได้รักแม่ เขาเห็นความห่างเหินระหว่างพ่อกับแม่ได้อย่างชัดเจนมาตั้งแต่เด็ก จนกระทั่งพ่อนำผู้หญิงที่พ่อรักคือคุณแฉะเข้ามาอยู่ด้วย โดยปลูกบ้านให้อยู่ในบริเวณรั้วเดียวกัน เขาจึงรู้ว่าความเหินห่างระหว่างพ่อกับแม่ เกิดจากคุณแฉะ ซึ่งพ่อรักเธอมากกว่าแม่และตนเอง อันเป็นเหตุที่ทำให้แม่เจ็บขริบและเศร้าหมอง

เหตุการณ์ในครอบครัวเป็นสิ่งที่เขายังฝังใจการกระทำของพ่อและคุณแฉะว่า เป็นผู้ที่ทำให้แม่และเขาเสียใจอยู่ตลอดมา เห็นได้จากการที่เขาสามารถระลึกถึงเหตุการณ์และคำสอนของเขาในวัยเด็กกับแม่ได้อย่างชัดเจน ดังนี้

“หมูนี้นายแม่เหงาเหลือเกินนี่คะ คุณพ่อก็ลงไปอยู่ที่เรือนขาวเรือยเรือย ผู้หญิงคนนั้นนะ ใครคะ ?”

นิ้วเรือยขาวที่กำลังจับเข็มร้อยมาลัยอยู่นั้นสั่นระริก แต่เพียงชั่วครู่ก็เป็นปกติ

...

“...แล้วคุณพ่อเอาใจเขามากกว่านายแม่...มากกว่าลักษณะ...”

“เขา...เขาเป็นคนสำคัญของคุณพ่อนี้ลูก”

“สำคัญมากกว่านายแม่ มากกว่าลักษณะหรือคะ ?”

(โรสลาเลน. 2534 : 40)

ความรู้สึกเหล่านี้ ทำให้ลักษณะน้อยใจ และเห็นพ่อเป็นเพียงคนอื่นที่มีแต่ความห่างเหิน ดังคำบรรยายต่อไปนี้

“...ความรู้สึกของเขามีต่อผู้เป็นพ่อ คล้ายกับคนแปลกหน้า และยิ่งโตขึ้น เข้าใจอะไรมากขึ้น ลักษณะก็แทบจะลืมเสียเลยว่า เขายังมีพ่ออยู่อีกทั้งคน! นอกจากนาน ๆ ครั้งจะได้บังคดหมายจากผู้เป็นบิดาว่ากล่าวตักเตือนไป แต่ก็ไม่มีประโยชน์ นอกจากความขมขื่นให้แก่ผู้ในลูกมากขึ้น”

(โรสลาเลน. 2534 : 38)

นอกจากนั้นเขายังต่อต้านบิดา บิดาต้องการให้เขามีอาชีพเป็นนักปกครอง แต่ลักษมณ์ กลับต่อต้านความคิดนั้นโดยไปเลือกเรียนทางการค้า

“การกลับมาของเขา ทำให้ผู้เป็นพ่อชื่นชมต่อลูกชายที่เกือบใกล้จะเป็นหนุ่มและ พยายามหนักหนาที่จะแนะนำให้ลูกเข้าศึกษาวิชาการปกครอง เพื่อเจริญรอยตาม หากว่าความรู้สึก อันล้าลึกและความกระด้างแห่งจิตใจที่สะสมมาเป็นเวลานาน ทำให้เขาปฏิเสธอย่างไม่ไยดี”

(โรสลาเรน. 2534 : 38)

คำบรรยายข้างต้น ทำให้เห็นว่าลักษมณ์เป็นผู้ที่มีความคิดและพฤติกรรมต่อต้านบิดา ดังที่ วันดา ทรัพย์บุญมี (ลินดา วงษ์ทน. 2533 : 19 ; อ้างอิงมาจาก วันดา ทรัพย์บุญมี . 2517 : 37) กล่าวว่า “...การขาดบิดา มารดาเป็นภาวะที่สะท้อนใจมากสำหรับเด็ก... ซึ่งจะก่อให้เกิดนิสัยก้าวร้าว คือดัง บางคนมีความคิดต่อต้านบิดามารดา...”

การที่ครอบครัวไม่มีความอบอุ่น ทำให้ลักษมณ์เป็นตัวละครที่มีนิสัยชิงช้า ก้าวร้าว คือร้อน อารมณ์แปรปรวน และไม่มีความมั่นใจในเรื่องความรัก โดยเห็นได้จากคำกล่าวของ พิมาน ดังนี้

พี่ลักษมณ์นะเสียอย่างหนึ่ง เป็นคนหุนหันพลันแล่น เวลาโกรธอะไรแล้ว ไม่ค่อย คิดหน้าคิดหลัง ชอบซ้ำเติมตัวเองหรือคนอยู่ใกล้ ๆ ให้เจ็บใจเล่น แต่พอหายจะเปลี่ยน เป็นคนละคนที่เดียว บทนารักก็ดีใจหาย... จูคอ่อนของพี่ลักษมณ์ มีอยู่นิดเดียว คือไม่เชื่อใครว่าจะรักเขาจริง ๆ ตั้งแต่เด็กจนโต พี่ลักษมณ์มีความ ระแวงอยู่อย่างเดียว ว่าใคร ๆ มักจะมาแย่งของรักของเขาไปเสมอ”

(โรสลาเรน. 2534 : 446)

ลักษณะของลักษมณ์ ดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นลักษณะที่ตรงกับคำกล่าวของ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2533 : 17) ว่า “...ถ้าเด็กคนใดไม่ได้รับความรักอย่างเพียงพอ... เมื่อ เข้าสู่วัยหนุ่มสาว แม้มีผู้มารักก็มีได้ชั้นใจอย่างแท้จริง กลับเป็นทุกข์ กลัวว่าเขาจะรักไม่จริง เกรงว่าจะผิดหวัง...ทำให้มีความระแวง จนทำให้คนรักพลอยไร้ความสุขไปด้วย

ความแตกแยกของครอบครัวมีผลให้ลักษณณ์เกิดความหวาดระแวงในเรื่องความรัก และได้ส่งผลกระทบต่อเราเป็นอันมาก เช่น ในคราวที่พินานเตรียมงานแต่งงานกับณัฐา เราเราได้ช่วยจัดพานดอกไม้และขันหมาก และเธอก็คิดด้วยความน้อยใจว่า ตนเองไม่เคยมีพิธีการเช่นนี้ ทำให้ลักษณณ์หวาดระแวงว่า เราเธอยังรักพินานและเสียใจที่พินานจะแต่งงานกับคนอื่น จึงทำให้ทะเลาะกันอย่างรุนแรง

จริงซี... เธอไม่มีอะไรสักอย่างเดียว... ไม่มีพิธีอย่างสมหน้าสมตา ไม่มีน้ำพระพุทธมนต์ ไม่มีแม่แต่แม่จะมารับรอง รู้เห็นถึงงานครั้งนั้น ไม่มีแม่กระทั่งญาติมิตรทางฝ่ายเขา... สิ่งที่เราได้มา คือ เชื้อที่ใช้แลกกับอสรภาพของตัวเอง ! ไม่มีคำฝากรัก หรือแม้แต่คำมั่นสัญญาใด ๆ ทั้งสิ้น... หญิงสาวรู้สึกเหมือนกับมีก้อนแข็ง ๆ มาจุกคอ มือที่จับพานสั่นระริก ดวงตาฝ้าฟาง ทันทีกะพริบตาน้ำใส ๆ ก็หยดลงต้องพานพลูเป็นประกาย... เสียงโครมครามที่ดังขึ้น ทำให้หญิงสาวสะดุ้งยกมือขึ้นป้ายตาทันที

(โรสลาเรน. 2534 : 442)

การที่ลักษณณ์แต่งงานกับเรา แท้จริงแล้วในเบื้องต้นต้องการแยกรเราออกจากชีวิตของพินาน ซึ่งสอดคล้องกับจิตใต้สำนึกของตนเองที่ต้องการเกลี้ยพินานให้เสียใจที่ต้องเสียของรักเหมือนกับที่ตนเองและแม่เคยเจ็บปวดมาแล้วในอดีต เมื่อลักษณณ์คิดว่าพินานกับเราเธอยังรักกันอยู่ จึงเกลี้ยเราให้เสียใจและน้อยใจอยู่ตลอดเวลา เพราะเขาไม่สามารถแสดงกิริยาเช่นที่แสดงกับเราเธอต่อคุณแหวหรือพินานได้ ถือได้ว่าเราเธอเป็นตัวแทนที่ลักษณณ์ต้องการแก้แค้นคุณแหวและพินานนั่นเอง ซึ่งเห็นจากคำบรรยายความรู้สึกของลักษณณ์ ดังนี้

...เธอได้ให้ความผาสุกอย่างไม่เคยบกพร่องต่อเขาตลอดมา และดูเหมือนริมฝีปากสีสดอ่อนหวานคู่นั้น จะไม่ปรีปากร้องขอความปราชัยสักครั้งเดียว เขาล่ะ ได้ตอบแทนคุณค่าอันนั้นประการใดบ้าง...? เขาตอบแทนด้วยการบีบคั้น เหยะหยัน ราวกับจะให้เธอ ชดใช้ความชอกช้ำ ขมขื่น อันถ่ายทอดมาจากคุณแหว และพินาน... หรือราวกับว่า เธอเป็นผู้หญิงในจำพวกที่เคยทำให้ชีวิตภายในบ้านของเขา กับ ‘นายแม่’ ราวจานอย่างไม่มีขึ้นดี...

(โรสลาเรน. 2534 : 289)

คำบรรยายดังกล่าว จัดได้ว่าลักษณะเป็นตัวละครที่มีการถ่ายทอดความปรารถนาที่ต้องการแก้แค้นคุณแฉและพินานไปสู่รจนนเอง ดังที่กิตติกร มีทรัพย์ (2528 : 130) กล่าวว่า “...การถ่ายทอดความปรารถนา เป็นกลไกทางจิตหรือความปรารถนาที่ไม่จำเป็นเสมอไปที่คนจะรู้สึกตัว มันเป็นความปรารถนาที่ซ่อนไว้อยู่ลึก ๆ...”

การที่ลักษณะเห็นรจนนเป็นตัวแทนที่เขาสามารถแสดงอารมณ์โกรธเคืองต่อเธอได้ ประกอบกับลักษณะนิสัยส่วนตัวของเขาที่บางครั้งมีความอ่อนหวาน น่ารัก แต่บางครั้งกลับฉุนเฉียวและพูดจาเสียสติ กระทบทกระเทียบ ซึ่งทำให้รจนนที่มีใจต่อเขาอยู่นั้นเสียใจและน้อยใจ ในที่สุดเธอจึงตัดสินใจที่จะเลิกกับเขาและหนีไปอยู่ที่บ้านสวน

การไปอยู่บ้านสวน จัดว่ารจนนต้องการลดความเจ็บปวดและความขัดแย้งในใจตนเอง ถือว่าเป็นการใช้กลวิธีการป้องกันตนเองด้วยการหนี

ฮอร์นี ยี (ประมวญ คิคคินสัน. 2512 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Horney. 1939) มีความเห็นว่า “...เมื่อคนเราประสบความหวาดกังวล ข่มขู่ทางจิต... คนส่วนมากจะมีวิธีจัดการความหวาดกังวลด้วย 4 ทางคือ หนี ข่ม หรือ รัก ในสิ่งที่ก่อให้เกิดความหวาดกังวลนั้น...”

จากปัญหาครอบครัวแตกแยก ทำให้ ลักษณะ เป็นผู้ที่สร้างปัญหาให้กับรจนน จนกระทั่งเธอทนไม่ได้และได้จากไปในที่สุด

วิคนี ในเรื่องอุบัติเหตุ

วิคนี เป็นตัวละครที่สะท้อนปัญหาการขาดความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัวเดิม ทำให้มีผลต่อบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตได้

ภายหลังการหย่าร้างของพ่อแม่ วิคนีได้อยู่ในความปกครองของพ่อ พ่อส่งเธอไปอยู่ต่างประเทศตั้งแต่เด็ก ปล่อยให้เธอใช้ชีวิตตามลำพังกับครอบครัวชาวต่างประเทศ ทำให้เธอเกิดความอ้างว้างและต้องการความรัก ความเอาใจใส่จากพ่อ แต่เมื่อไม่ได้ก็ทำให้เธอเสียใจและผิดหวังอย่างรุนแรง จนทำให้เป็นคนมีทิฐิ ซึ่งเห็นได้จากการที่เธอต้องการคู่กตาในวันเกิด แต่เมื่อพ่อลืม จึงทำให้เธอน้อยใจและไม่ต้องการสิ่งอื่นใดทดแทน ดังคำบรรยายความรู้สึกของคุณอำนวยผู้เป็นพ่อ ดังนี้

...คุณอำวนยรู้สึกร้อนรุ่มจนเหงื่อออกเป็นทางสลับกับความเย็นเยียบในใจ เพราะรู้จัก นิศยนุตรสาวได้ดี นานนักหนาแล้วที่เคยมีจดหมาย... ส่งมาจากต่างประเทศด้วยข้อความสั้น ๆ ว่า

...พ่อจำ เดือนหน้าวันเกิดหนูแล้ว พ่อยังจำได้หรือเปล่าจ๊ะ หนูไม่ขออะไรมาหรอกจ๊ะ แต่ซูซานเขาได้ตุ๊กตาตัวโตตอนที่ถึงวันเกิดเขา... พ่อให้ตุ๊กตาหนูบ้างนะจ๊ะ หนูจะได้ไปอวดกับใคร ๆ เขาบ้าง...

คำวอนนั้นผู้เป็นบิดาลืมเสียสนิท ครั้นเมื่อใกล้ถึงวัน จึงไม่มีทางใดดีกว่าจะรีบส่งเงินไปให้ แต่แล้วต่อมาเงินจำนวนนั้น ก็ถูกส่งกลับโดยมีจดหมายกลัดแนบมาสั้น ๆ ว่า

“หนูต้องการตุ๊กตา ไม่ใช่เงิน ! ”

ผู้เป็นพ่อจึงตัดความรำคาญด้วยการหาตุ๊กตาอย่างดีที่สุดส่งไปตามคำขอ แต่ของเล่นชิ้นที่เจ้าตัวร่ำร้องอยากได้นักหนาก็ถูกส่งกลับมาอีกครั้ง

“เลยวันเกิดของหนูแล้วจ๊ะ มันไม่มีประโยชน์อะไรอีกแล้ว ! ”

และจากนั้นแค่เล็กลงโต... ผู้เป็นบุตรสาวไม่เคยร่ำร้องขอสิ่งใดจากผู้เป็นบิดาอีกเลย...

(กนกเรขา. 2524 : 239-240)

เมื่อกลับมาถึงเมืองไทย สัมพันธภาพระหว่างพ่อกับลูกจึงมีแต่ความขัดแย้ง เพราะวิศนีนีมีความน้อยใจตลอดเวลว่าพ่อไม่เคยสนใจ เห็นได้จากคำกล่าวของเธอ ดังนี้

...พ่อเคยถามหนูสักคำไหมคะว่า หนูเป็นยังไง แม้กระทั่งเมื่อหนูเจ็บอยู่ในโรงพยาบาล จดหมายพ่อบอกไปแต่เพียงว่า ส่งเงินมาให้ค่าหมอค่าโรงพยาบาลแล้ว ถ้าไม่พอ ส่งข่าวไปใหม่ พ่อเคยถามไหมคะว่า หนูเป็นอะไร หายหรือยัง อาการเป็นยังไง จดหมายของพ่อ มีค่าเท่าเช็คใบเดียวเท่านั้นเอง ! ”

(กนกเรขา. 2532 : 12)

เมื่อวิศนีนีผิดหวังที่ไม่ได้รับความรักจากพ่อ ทำให้วิศนีนีมีความหวังว่า จะหาความอบอุ่นและพึ่งพาจากแม่ได้บ้าง แต่เมื่อพบกับแม่แล้วทำให้เธอผิดหวังอีกครั้ง เพราะเมื่อแม่พบเธอ แม่ก็

หวังเพียงต้องการเงินจากเธอไปเล่นการพนัน โดยที่ไม่ได้สนใจกับความรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยวของเธอแต่อย่างใด

จากพื้นฐานการแตกแยกของครอบครัว ทำให้เธอเกิดความรู้สึกอ้างว้าง ว้าเหว่ และขาดความรัก ความอบอุ่น ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้วิศนีนินยัสคือมัน และคิดว่าไม่มีใครรักตนเอง ดังคำกล่าวของคุณอำนวยกับคุณกรแก้ว ดังนี้

“สำหรับยายหนู แก่โดดเดี่ยวเกินไป ซ่อนี่แหละทำให้แก่เป็นคนร้น ทิฐิ อวดดี แยกกลับมาด้วยความรู้สึกว้า แก่ไม่มีคนรักใคร่ใคร่ดี แก่จึงไม่ต้องรักใคร่ใคร่ดีคือใคร เป็นของตอบแทนเช่นกัน...”

(กนกเรขา. 2524 : 543)

สิ่งที่วิศนีต้องการคือความรัก ความเอาใจใส่ มากกว่าเงินหรือวัตถุอื่นใด เมื่อมาพบ อารุม ผู้ที่มีหน้าที่ที่อบอุ่นใจและสามารถให้ความคุ้มครองที่เข้มแข็ง เธอจึงฝังใจและยึดเขาไว้ในใจ โดยที่เธอเองไม่รู้ตัว ดังคำกล่าวของเดชชาติ ว่า

“ถ้าจะพูดตรง ๆ คุณวิศนีเธอเป็นโรคขาดความรัก ถึงได้คิดที่จะหาผู้ชายสักคนมาแทนพ่อ...จนกระทั่งได้พบนาย ซึ่งมีคุณลักษณะของผู้คุ้มครองที่ดี เธอจึงได้ฝังจิตฝังใจกับนาย...”

(กนกเรขา. 2524 : 390)

นอกจากนี้ก็ยังเห็นได้จากคำบรรยายความรู้สึกของวิศนี ดังนี้

...ตลอดชีวิตที่ผ่านมา ความรู้สึกว้าเหว่ อ้างว้าง มักจะเกาะกุมหัวใจหญิงสาวอยู่เสมอ เป็นความรู้สึกของคนที่ไม่แสวงหาความรักและหลักพิงพิงในชีวิต ที่จะสามารถเกาะเกี่ยวให้ความยึดเหนี่ยวทางใจได้ และทุกคร้งยามอยู่ใกล้ชายร่างสูง หน้าขรึม ท่าทางเอาการเอางาน ดูเหมือนว่าความอบอุ่น เชื้อมันจะพอกพูนขึ้นอย่างจีบ ๆ เสมอมา ฉะนั้นไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น เพียงแต่รู้สึกว่าคุณคนผู้นั้นได้มาอยู่ใกล้ ๆ หญิงสาวก็มักจะรู้สึกว่าคุณคนเองจะปลอดภัยจากภัยพิบัติทั้งปวง

(กนกเรขา. 2524 : 301)

วิศนีเป็นผู้ที่ต้องการความรัก ความอาทร หรือแหล่งพักพิงทางใจ เนื่องจากการขาดความอบอุ่นจากครอบครัวนั่นเอง ซึ่งทำให้เธอเกิดปมด้อย และคิดว่าตนเองไม่มีใครต้องการ ประกอบกับนิสัยทิฐิ คือร้อน และใจน้อย จึงได้ส่งผลกระทบต่อความรักของเธอกับอาร์ม เพราะเธอคาดหวังที่จะหาความอบอุ่นจากเขา แต่ในขณะที่เดียวกันเธอก็มีความหวาดระแวงว่า อาร์มไม่ไ่รักเธอจริง เมื่อเธอไปอยู่ต่างจังหวัดกับอาร์มแล้วเกิดปัญหาขัดแย้งกัน เพราะความหวาดระแวงว่า อาร์มยังรักคนพี่คู่รักเก่าของเธอที่เสียชีวิตเพราะเธอ เขาจึงต้องการแก้แค้นเธอแทนคนพี่ ทำให้เธอน้อยใจและเสียใจมาก อีกทั้งเธอก็คิดว่าอาร์มไม่รักและรำคาญเธอ เธอจึงตัดสินใจหนีเขาไปด้วยความเจ็บปวดใจ การที่เธอมีความคิดและพฤติกรรมเช่นนี้เนื่องจากชีวิตของเธอไม่เคยได้รับความรักมาและขัดแย้งกับพ่ออย่างรุนแรงตลอดมา จึงทำให้เธอเป็นคนคิดมากและไม่ยอมเข้าใจว่าแท้จริงแล้วอาร์มก็รักและเป็นห่วงเธอเช่นกัน แต่ด้วยความมีทิฐิไม่ยอมรับว่าอาร์มรัก ตนเองและตนเองก็ต้องการอาร์มมาเป็นคู่ชีวิต ดังคำกล่าวของเชชชาติว่า

“...คุณเจ้าทิฐิเกินไป ถ้าคุณยังเป็นอยู่อย่างนี้ ตลอดชีวิตของคุณจะหาความสุขไม่ได้เลย...”

(กนกเรขา. 2524 : 511)

การแตกแยกของครอบครัว ทำให้วิศนีเป็นผู้ที่มีปมด้อยและขาดความรัก จึงมีอาการอ่อนไหวและเปราะบาง ส่งผลกระทบต่อความรักของเธอในวัยสาว เพราะพื้นฐานชีวิตของเธอขาดความรักมาโดยตลอดจึงหวาดระแวงและคิดว่าตนเองไม่มีค่ากับอาร์ม ทำให้ขาดความสุขในชีวิตเพราะความเข้าใจผิดในเรื่องความรัก

มินตรา ในเรื่องสิ้นสวาท

มินตรา เติบโตมาในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า แต่มานะเรียนหนังสือและได้ทำงานเป็นนักประชาสัมพันธ์ที่มีฝีมือ เมื่อมาพบกับพรผู้พี่พร้อมทั้งรูปร่างหน้าตา การงาน และฐานะครอบครัว จึงได้แต่งงานและมีลูก เป็นชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นซึ่งเธอพอใจ ต่อมาชีวิตครอบครัวเธอประสบปัญหาเพราะพรมีความสัมพันธ์กับดร.บุญบารวณซึ่งเป็นบุตรสาว รัฐมนตรี มินตรา

เห็นว่าคร.บุษบาวรรณเป็นผู้ที่เหมาะสมกับพชรมากกว่าเธอ เธอจึงได้ขอย่าจากพชร เพื่อจะได้ให้พชรแต่งงานกับคร.บุษบาวรรณ

การที่มินตราเติบโตมาในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า ทำให้เธอเป็นคนเงิบขรึม เพราะขาดความรักมาก่อนนั่นเอง

การที่เธอมีบุคลิกภาพดังกล่าว ทำให้พชรเข้าใจว่าเธอเข้มแข็ง แต่เมื่อถึงเวลาที่ประสบปัญหาความรักแล้ว พชรจึงรู้ว่าแท้จริงแล้วเธอเปราะบางเพราะขาดความรักตั้งแต่เด็ก

“...ใคร ๆ รวมทั้งผมมักเข้าใจอยู่เสมอว่า คุณเข้มแข็ง คุณช่วยตัวเองได้ คุณไม่เคยงอนง้อขอร้องใคร หาก...ลืกลงไปคุณก็เหมือนผ้าถูกไมนั่นแหละ ลวดลาย งดงาม อ่อนพริ้ว นุ่ม บาง เพียงถูกสะกิดเกี่ยวสักร้อยก็ย่อยยับ มินตรา... ถ้าคุณไม่แสรังวางคุณลักษณะเช่นนั้น ลวงตาไว้...เราจะไม่สูญเสียจากกันเลย”

(โรสลาเรน. 2528 : 18)

การที่มินตราเข้มแข็งแต่ซ่อนความเปราะบางไว้ภายใน ทำให้พชรละเลยการทะนุถนอมความรู้สึกของเธอ จนกระทั่งเกิดปัญหาในชีวิตรักและสูญเสียเธอไป เป็นผลมาจากการขาดความรักในวัยเด็ก ดังที่พชรกล่าวว่า

“...ผมลืมไปว่า พื้นฐานชีวิตของคุณ คุณขาดคำว่า “รัก” มาช้านาน ฉะนั้นเมื่อคุณจะเป็นเจ้าของ คุณจึงต้องการทั้งหมดหรือไม่เลย ! ”

(โรสลาเรน. 2528 : 18)

มินตราจึงเป็นตัวละครที่ชี้ชัดได้ว่า พื้นฐานการขาดความรักในวัยเด็ก ส่งผลต่อบุคลิกภาพ และทำให้อ่อนแอให้เกิดปัญหาในชีวิตรักได้ เป็นเสมือนห่วงลูกโซ่ที่มีผลต่อกัน

สุชาดา ในเรื่องสายใจ

สุชาดา เป็นบุตรสาวของเจ้าคุณวรทัศน์ เทพการและคุณหญิงสวาท ซึ่งเป็นครอบครัวผู้ดีเก่า แต่พ่อกับแม่ของเธอเป็นนักพนันที่เล่นการพนันจนกระทั่งต้องจำนองบ้าน ที่ดิน และขายสมบัติเดิมที่เป็นมรดก สุชาดาจึงต้องทำงานและเรียนหนังสือควบคู่กันไปเพื่อหาเงินมาใช้หนี้ จนกระทั่งถูกคัดชื่อออกจากมหาวิทยาลัยเพราะผลการเรียนตกต่ำ ซึ่งพฤติกรรมของพ่อแม่ฐานะการเงิน และการเรียนไม่จบนี้ เป็นสิ่งที่เธอขมขื่นและเกิดปมด้อย มีความหวาดระแวงเกรงว่าคนอื่นจะดูถูก บุคลิกภาพของเธอนี้ เห็นได้ชัดจากคำกล่าววิจารณ์ของศักดิ์สิทธิ์ ดังนี้

“คุณนี่...นอกจากขี้โมโหแล้วยังงอแง...มองอะไรในแง่ร้ายอยู่ตลอดเวลา...”

“ผมไม่ทราบหรอกว่า คุณมีปมด้อยอะไร ถึงได้คอยระแวงคนอื่น ๆ อยู่ตลอดเวลา...”

(ลักษณะคดี. 2514 : 136-137)

ต่อมาศักดิ์สิทธิ์ชายหนุ่มเจ้าของเหมืองแร่ ได้แสดงหลักฐานแก่เธอว่า เจ้าคุณวรทัศน์ โกงเขาในวงไพ่ เธอเสียใจและเกิดความอับอายในการกระทำของพ่อ เธอจึงรับชดใช้หนี้ตัวเอง ในขณะที่พ่อแม่ของเธอยังคงวางตัวเป็นผู้ดีเก่าอยู่อย่างสง่า และสิ่งที่เพิ่มความเจ็บปวดและอับอายให้แก่เธออีก คือ การที่พ่อแม่พาเขามาซื้อเครื่องลายครามและเครื่องเรือนภายในบ้านอีกด้วย

“...ในที่สุดเขาก็รู้...รู้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างในบ้านมีไว้เพื่อขาย...ขาย...เขารู้แล้ว...รู้ว่าพวกวรทัศน์ มีแต่เปลือกนอกที่โอ้อ่า...ภาคภูมิใจ...”

(ลักษณะคดี. 2514 : 495)

สุชาดาเกิดความอับอายและรู้สึกสูญเสียเกียรติยศของครอบครัวเป็นอย่างยิ่ง แม้ภายหลังต่อมาศักดิ์สิทธิ์เกิดความรักและความสงสารเธอ เพราะมองเห็นถึงความอดทนและความกตัญญูต่อพ่อแม่ แต่เธอก็กลับไม่มีความเชื่อมั่นว่า ศักดิ์สิทธิ์จะรักเธอจริง อีกทั้งหวาดระแวงว่า ศักดิ์สิทธิ์จะดูถูกเธอ เพราะสภาพฐานะครอบครัวและพฤติกรรมของพ่อแม่เธอเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจสำหรับคนทั่วไป เธอจึงเกิดความไม่วางใจในตัวศักดิ์สิทธิ์ ทำให้เกิดความขัดแย้งกันหลายประการ อันทำให้ความรักไม่มีความสุขเท่าที่ควร

๕๖ ๒
๒๖
๒๖๒

พ่อแม่ที่ประพฤติดนเป็นนักพนัน หนี้สินล้นตัว สามารถก่อให้เกิดความทุกข์ ความอับอายแก่ลูก ผู้เป็นสมาชิกในครอบครัวได้เช่นเดียวกับครอบครัวแตกแยกประเภทอื่น ๆ เพราะถือได้ว่าเป็นครอบครัวที่สมาชิกไม่มีความสุขและไม่สามารถสร้างความภาคภูมิใจ ความมั่นคงในชีวิตให้แก่ลูกได้ จึงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้เป็นลูกได้

เปรมมา ในเรื่องสะพานดาว

เปรมมาหรือปูเป้ เป็นบุตรสาวของนายชาญ ประธานกรรมการธนาคารแห่งหนึ่งเธอกับ พ่อมีความขัดแย้งกันเสมอ โดยเฉพาะเรื่องคู่รักของเธอ ความขัดแย้งที่รุนแรงคือเธอต้องการแต่งงานกับคนรักของเธอ แต่พ่อไม่เห็นด้วยจึงส่งเธอไปอยู่ฝรั่งเศส พ่อของเธอมักจะมองว่าผู้ชายที่เข้ามาในชีวิตเธอนั้นหวังทรัพย์สินสมบัติเท่านั้น แต่สำหรับจักร ชายหนุ่มหน้าตาดีเหมือนชาว ตะวันตก แท้จริงเขาเป็นลูกเมียเช่าที่ผ่านความยากจนมาตลอดชีวิต เขาอาศัยอาหารและเรียน หนังสือจากวัดที่ใกล้บ้านจนกระทั่งได้ทำงานที่โรงแรมใหญ่แห่งหนึ่งและได้รับมรดกจากมิสเตอร์ ลาร์ฟ เจ้าหน้าที่ระดับสูงของโรงแรมที่ถูกฆาตกรรม

จักรกับเปรมามีพื้นฐานด้านฐานะแตกต่างกันอย่างยิ่ง ซึ่งจักรมองเห็นความแตกต่างนั้น เพราะเขาคิดว่ามรดกของลาร์ฟไม่ใช่ของเขา เขาจึงตั้งใจทำงานเพื่อเป็นรายได้ของตนเอง ทำให้ ความสัมพันธ์ของเขากับเปรมาเริ่มต้นจากการเป็นเพื่อนมากกว่าความสัมพันธ์ด้านชู้สาว เขาแอบ สังเกตเธอ จึงพบว่าเปรมาเป็นคนขาดความอบอุ่นจากครอบครัวและมีความเหงาแฝงอยู่ในใจ มีความต้องการเพื่อนมากกว่าที่จะยึดเขาเป็นคู่รัก เขาจึงพยายามให้ความสัมพันธ์กับเธอในรูปแบบ ของเพื่อน จนทำให้เกิดความเข้าใจกันอย่างแท้จริง เขาจึงเป็นชายหนุ่มคนเดียวที่ผ่านการพิสูจน์ และได้รับการยอมรับจากนายชาญกับเปรมาว่าเป็นคนดีและจริงใจต่อเปรมาอย่างแท้จริง

ครอบครัวของเปรมมา ถึงแม้จะสมบูรณ์ทั้งเงินและเกียรติยศก็ไม่ได้ทำให้เธอมีความสุข กลับมีบุคลิกภาพเหมือนเด็กครอบครัวแตกแยกหลายประการ เช่น คื้อคิ่งต่อต้านบิดา เอาแต่ใจตนเอง และมีความเหงาซ่อนอยู่ในใจ อีกทั้งมีความขัดแย้งกับพ่อเสมอ เห็นได้ดังนี้

“พ่อเกลียดที่สุด หากใครทำอะไรแปลก ๆ ฉันก็เลยชอบทำอะไรแปลก ๆ”

จากคำกล่าวนี้แสดงว่าเปรมาต่อต้านบิดา จึงทำให้สัมพันธ์ภาพของพ่อลูกคู่นี้ขัดแย้งกัน
ดังคำกล่าวของเปรมา

“ฉันมันคนเจ้าปัญหา ฉันมีปัญหาเรื่อยกับแปดประการกับพ่อมาตลอด ฉะนั้น
ถ้ามันจะเพิ่มเป็นร้อยกับเก้าประการ มันจะแปลกอะไร ?” คำตอบบอกชัคว่า คือมัน...

(ทมยันตี. 2538 ง : 233)

บุคลิกภาพของเปรมา แท้จริงแล้วเกิดจากพื้นฐานของครอบครัวที่มีเพียงทรัพย์สิน แต่
ขาดความอบอุ่น สังเกตได้ว่าในนวนิยายเรื่องนี้ไม่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเปรมาและแม่
เลย แต่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของพ่อกับแม่ที่เปรมารู้สึกได้คือ

“...เมื่อพ่ออยู่กับแม่ก็อยู่ด้วยเหตุผล...”

(ทมยันตี. 2538 : 122)

จากคำกล่าวแสดงว่า พ่อไม่รักแม่และไม่เคยแสดงออกถึงความรัก นับว่าเป็น
ครอบครัวที่ “แห้งแล้ง” ในความรู้สึกของลูก จนกระทั่งสัมผัสความรู้สึกของพ่อที่มีต่อแม่ได้อย่าง
ชัดเจน ประกอบกับพ่อเป็นนักธุรกิจที่ไม่ได้แบ่งเวลาให้กับลูกเท่าที่ควร ดังที่เปรมากล่าวแก่จักร
ดังนี้

เชือไหม พ่อไม่เคยสอนฉันร้องเพลง พ่อไม่เคยดูแลฉันอย่างลูกเล็ก ขณะเป็นเด็ก
สิ่งที่ฉันได้รับคือ...พี่เลี้ยง แม่บ้าน คนรับใช้ เงินที่จะซื้อทุกอย่างที่อยากได้ หากพ่อ
ไม่เคยให้สิ่งที่ฉันต้องการ คือ ความอบอุ่น อย่างมากที่พ่อให้คือ ดบหัว แล้วถามว่า
“จะเอาอะไรไหม” รู้หรือยัง ทำไมเวลาพ่อจะให้อะไร ฉันต้องตอบว่า ไม่ ! เสมอ
และถ้าพ่อไม่ต้องการให้ฉันทำอะไร นั่นละสิ่งที่ฉันจะทำ...

(ทมยันตี. 2538 : 446)

สิ่งที่เปรมมาขาดคือ ความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น จึงส่งผลมายังวัยที่มีความรักของชายหญิง คือ ต้องการใครสักคนที่มีความรัก ความอบอุ่น อย่างจริงใจแก่เธอ เมื่อเธอได้รู้จักกับจักร เธอรู้จักนิสัยที่แท้จริงของเขาที่ไม่ได้หวังประโยชน์จากเธอ หรือยึดเธอไว้เพื่อเป็นของเขา อีกทั้งความจริงในชีวิตของจักรที่เขาเปิดเผยแก่เธอ ทำให้เธอวางใจและประทับใจเขา

“...ฉันรักคุณ เพราะคุณแสดงให้เห็นฉันรู้ว่า คุณเป็นใคร มาจากไหน มาอย่างไร และฉันสามารถจะบอกกับคุณได้อย่างหมดเปลือกกว่า ฉันเป็นอย่างไร...”

(ทมยันตี. 2538 ง: 482)

พื้นฐานการขาดความเข้าใจต่อกันของคนในครอบครัว คือ นายชาญกับเปรมมา พ่อที่ไม่เข้าใจลูกว่าต้องการความรักมากกว่าวัตถุ ทรัพย์สินใด ๆ จึงไม่ได้ตอบสนองส่วนนี้ในชีวิตลูก ทำให้ลูกต้องไขว่คว้าหาความรักจากคนรักมาเติมให้เต็ม แต่ก็ถูกพ่อขัดขวาง จึงทำให้ลูกเกิดความเหงาในชีวิต แต่ความโศกเศร้าของเปรมมา คือ การได้พบจักร ชายหนุ่มที่ขาดความอบอุ่นเช่นกัน แต่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาจากวัด เขาจึงเป็นคนที่มื่ออารมณ์มั่นคง และมองเปรมมาอย่างเข้าใจ จึงทำให้คนทั้งคู่มีความเข้าใจต่อกัน

ธารทิพย์ ในเรื่องวันที่รอคอย

ในวัยเด็กของธารทิพย์ เธอเป็นเด็กที่มีความสุข ถึงแม้ว่าแม่ของเธอจะมีสามีใหม่ก็ตาม เพราะคุณลุงสามีใหม่ของแม่เป็นผู้ที่เธอถือว่าเขาเป็นเหมือนพ่อของเธอ แต่เธอมักจะถูก ฐชา ลูกชายของคุณลุงแกล้งเธอเสมอ ฐชาจึงถูกส่งไปเรียนต่อต่างประเทศ เพื่อเป็นการตัดปัญหาการทะเลาะกัน ทำให้ฐชาโกรธแค้นธารทิพย์มาก ฐชากลับประเทศไทยเมื่อพ่อของเธอและแม่ของธารทิพย์ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิต ฐชาจึงมีสิทธิ์ในการดูแลธารทิพย์ เขาส่งเธอไปอยู่โรงเรียนประจำในต่างประเทศ เพื่อต้องการแก้แค้นธารทิพย์ให้ประสบกับความเหงาและว้าเหว่เช่นเดียวกับที่เขาเคยได้รับมาก่อน เขาไม่สนใจคำร้องขอของธารทิพย์แต่ประการใด นับแต่นั้นธารทิพย์จึงรู้สึกว้าเหว่เหมือนคนไม่มีญาติ ขาดความอบอุ่น ในยามปิดเทอมเธอก็ไม่ได้กลับบ้านเหมือนเพื่อน ๆ ที่มีครอบครัว เห็นได้จากคำกล่าวของธารทิพย์

“สถานที่เรียนชั้นหนึ่ง สำหรับลูกชนชั้นหนึ่ง แต่ก็คล้าย ๆ คุณ คนอื่นเขามีเวลากลับบ้าน แต่ฉัน...ไม่มีกำหนดกลับ ไม่เคยมีคนถามทุกข์สุข ฉันเกือบ ๆ จะเหมือนเด็กกำพร้าก็ได้...”

(ทมยันตี. 2538 ค : 292)

เมื่อเธอทนความเหงาไม่ได้ เธอจึงหนีกลับประเทศไทยและหวังว่าเธอจะเป็นที่ที่ดีของเธอ แต่เธอกลับข่มขืนเธอจนตั้งท้อง และหลอกให้เธอกินยาขับให้แท้ง เธอจึงหนีเข้าไปอยู่คอนโดมิเนียมที่เธอกับธราเป็นหุ้นส่วนกัน และได้พบกับ นารด ที่อยู่คอนโดมิเนียมเดียวกัน ธารทิพย์เกิดความสนิทสนมกับเขาอย่างจริงใจ จึงยอมเป็นของนารด และเล่าเรื่องของเธอให้เขาฟังทั้งหมด โดยที่เธอไม่รู้ว่าเขานั้นได้รู้เรื่องของเธอมาก่อนแล้ว

ต่อมาเธอตั้งท้องกับนารด เธอดีใจมากและตั้งใจจะบอกเขา แต่นารดได้บอกเธอเสียก่อนว่าเขาจะแต่งงานกับ เสาร์ เพราะในใจของเขานั้นคิดเสมอว่า เขาไม่สามารถจะร่วมชีวิตและให้ธารทิพย์ผู้หญิงที่เคยผ่านการ “ท้อง” และ “แท้ง” มาเป็นภรรยาของเขาได้ เห็นได้ดังนี้

“เขาบอไอรุ่นจากร่างเธอ สุดแสนจะเสียดาย...แต่ก็เหมือนอย่างในวรรณคดีที่พรรณนาว่า...จะกินน้ำเห็นปลิงทุกสิ่งไป...”

(ทมยันตี. 2538 ค: 272)

ทันทีที่ธารทิพย์รู้ว่านารดจะแต่งงานกับเสาร์ เธอจึงตัดสินใจไม่บอกเรื่องเธอท้องกับเขาจากพื้นฐานชีวิตของธารทิพย์ที่เธอถูกส่งไปอยู่โรงเรียนประจำโดยไม่ได้รับความสนใจจากธราเลยนั้น ทำให้เธอเกิดความเหงา ความอ้างว้างในชีวิต ที่รู้ว่าตนเองไม่มีใคร ไม่มีครอบครัว ดังนั้นสิ่งที่เธอต้องการคือใครสักคนที่มีความรัก ความอบอุ่น และสามารถปกป้องเธอได้ในลักษณะของการเป็นครอบครัวแบบพี่น้องมากกว่าความรักในรูปแบบของชายหญิง ซึ่งเธอคาดหวังจากธราเป็นอย่างยิ่ง แต่เธอก็ต้องผิดหวัง เพราะธรากลับรักเธอด้วยความใคร่และกลับไม่รับผิดชอบที่เธอท้อง เธอจึงกลายเป็นคนเงิบขริบ ไม่สูงส่งกับใคร เมื่อเธอมีความสัมพันธ์กับนารด เธอจึงคิดว่านารดมีสิ่งที่เธอต้องการ คือ ความรัก ดังที่นารดคิด ดังนี้

“...คนหัวนั้ไหวอย่างธาร ต้องการอย่างเดียวที่จะหล่อเลี้ยงชีวิตเธอ ความรัก
อันเปี่ยมล้น ! ”

(ทมยันตี. 2538 ก : 308)

เมื่อเธอผิดหวังจากนารด บุคลิกภาพที่เงียบขรึมและไม่ไว้วางใจใคร ได้แสดงผลต่อเธอ
คือ แม้แต่กับนารดคนที่เธอรัก เธอไม่ปรึปากบอกถึงความผิดหวังและเสียใจ ประกอบกับ
พื้นฐานอารมณ์ของผู้ที่เคยมีปัญหาคาราคาความร้กเช่นเธอ ย่อมมีความเปราะบาง ไม่สามารถจะ
ทนต่อปัญหาได้ ธารทิพย์จึงเลือก “ความตาย” เป็นทางออกสำหรับชีวิตเธอ

เชมชาติ ในเรื่องอย่าลืมฉัน

เชมชาติ เป็นเจ้าของบริษัทส่วนตัวที่มีกิจการค้ำมั่นคง เป็นคนเอาแต่ใจตนเอง
อารมณ์ร้าย ปากจัด เนื่องจากพื้นฐานของเขาเป็นเด็กกำพร้า แต่ไฝดี จึงทำให้ประสบ
ความสำเร็จในด้านอาชีพการงานเป็นอย่างดี ดังคำกล่าวของเชมชาติว่า

“คุณก็รู้ฉันะว่าผมเป็นเด็กกำพร้า ไม่มีอะไร อาศัยญาติผู้ใหญ่ อาศัย ข้าวกันบาตร
อาศัยสติปัญญา ความพากเพียร ถึงได้เข้าไปเดินเชิดหน้าในมหาวิทยาลัยได้”

(ทมยันตี. 2520 : 169)

จากพื้นฐานที่เป็นเด็กกำพร้า ลักษณะนิสัยของเชมชาติจึงเป็นสิ่งที่บ่งชี้ว่า ในอดีตเป็น
ผู้ที่ขาดความรัก ความอบอุ่นในครอบครัวมาก่อน คือ เป็นคนที่เอาใจแต่ตนเอง ปากร้าย
อารมณ์แปรปรวน เจ้าคิดเจ้าแค้น ดังคำวิจารณ์ของคุณวิบูลย์ ผู้จัดการบริษัทว่า

“...ถ้าหาเรื่องว่าไม่ได้ เป็นทำตาค้อนเขาค้อนคมยังกับผู้หญิง หรือหากเข้าสังค ก็เที่ยว
เห็บ ๆ แนม ๆ เขามั่ง บางรายก็แก้งมอหงวเหว...”

“คนเอาแต่ใจตัว เห็นจะสังคกับคนอื่นเขาซาก”

(ทมยันตี. 2520 : 15)

ด้วยบุคลิกภาพของเขมชาติ เป็นสิ่งที่ทำให้เขาต้องเปลี่ยนเลขานุการอยู่เสมอ ครั้งล่าสุด
คุณวิบูลย์ ผู้จัดการผู้รู้นิสัยของนายคนเป็นอย่างดี จึงตัดสินใจเลือกผู้หญิงที่แต่งงานแล้วคือ
นางสุริย รัตนชาติ มาเป็นเลขานุการคนใหม่ แท้จริงก็คือ สุริยวดี ผู้หญิงที่เขมชาติ เคยรักเมื่อ
ครั้งที่เรียนมหาวิทยาลัยนั่นเอง แต่เธอเรียนไม่จบเพราะลาออกมาแต่งงานกับชายชราที่ร่ำรวย
ทำให้เขมชาติเสียใจมาก ทั้งสองจึงขาดการติดต่อกันไปนานหลายปี จนกระทั่งเขาได้มาพบเธอใน
ฐานะนายจ้างกับเลขานุการ เขาจึงตัดสินใจที่จะแก้แค้นและกลั่นแกล้งให้เธอเสียใจ แต่เธอก็
อดทนตลอดมา ในที่สุดเขาวางแผนให้เธอตกเป็นของเขา เธอจึงบอกความจริงแก่เขาว่า ที่เธอ
ต้องแต่งงานกับคุณหลวงเพียงนิคินัยเท่านั้น และเธอก็ยังรักเขาอยู่ และเมื่อเธอรู้ว่าการที่เธอตก
เป็นของเขาเพราะเป็นการวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อการแก้แค้น ทำให้เธอเสียใจมากและตัดใจจาก
เขาไป

พฤติกรรมของเขมชาติที่กลั่นแกล้งให้สุริยวดีต้องเสียใจอยู่เสมอ เป็นพฤติกรรมที่
แสดงถึงพื้นฐานอารมณ์ที่ไม่มั่นคง เป็นบุคลิกภาพที่ส่งผลมาจากพื้นฐานในวัยเด็กทำให้คู่รักทน
ไม่ได้และจากเขาไป ดังคำบรรยายต่อไปนี้

“เธอปากหนาไปหาเขา กลับไปเพื่อประสานมิตร กลับไปเพื่อจะเล่าความเป็นไป
ทั้งหมด แต่...เขาได้ตอบแทนอะไรเธอบ้าง นอกจากให้ความเจ็บช้ำ ด้วยกิริยาจาก...”

(ทมยันตี. 2530 : 215)

หรือ

“...ความเป็นคนเจ้าคิดเจ้าแค้น ทำให้เขาได้สูญเสียโอกาสอันดียิ่งไปแล้ว”

(ทมยันตี. 2530 : 215)

ความขัดแย้งระหว่างเขมาชาติกับสุริยวดี เป็นความขัดแย้งทางอารมณ์ของเขมาชาติเป็นส่วนใหญ่ นำไปสู่ปัญหาความรักระหว่างบุคคลทั้งสองที่ทำให้ต่างฝ่ายต่างเสียใจเป็นเวลานาน กล่าวได้ว่าเป็นเพราะพื้นฐานชีวิตที่ขาดความรักของเขมาชาติมีผลส่งผลให้เขามีนิสัยอันเป็นอุปสรรคต่อการปรับความเข้าใจกับสุริยวดี

ตฤณ ในเรื่องความภา

ครอบครัวของ ตฤณ เป็นครอบครัวที่มีฐานะปานกลางแต่ขาดความอบอุ่น เนื่องจากพ่อกับแม่มีอุปนิสัยแตกต่างกัน พ่อของเขาเป็นนายทหารที่สมณะ ซื่อตรง แต่แม่เป็นผู้ที่มีความโลภและเห็นแก่ตัว อีกทั้งยังเอาแต่ใจตัวเอง ทำให้พ่อเบื่อบ้าน จึงใช้เวลาส่วนมากอยู่ที่สโมสร แม้แต่เขาเองบางครั้งก็เบื่อแม่เช่นกัน การที่พ่อไม่ค่อยอยู่บ้าน แม่จึงเป็นผู้ดูแลลูกเพียงคนเดียว ทำให้เขาได้รับแนวคิดของแม่บางส่วนมา คือความอยากได้ทั้งวัตถุและความสะดวกสบาย เห็นได้จากคำบรรยายดังนี้

“...โลก...ที่ตฤณใฝ่ฝันควรจะมีพร้อม...มีความสุข...”

(ทมยันตี. 2539 ก : 118)

หรือ

“...ความทะยานอยากที่ซ่อนอยู่ในหัวใจตฤณคือเขาต้องอยู่เหนือใคร ๆ”

(ทมยันตี. 2539 ก : 144)

เมื่อตฤณแต่งงานกับปรีชญา นิสัยที่แท้จริงของเขามีแต่ความทะเยอทะยาน ไม่รู้จักพอ ทำให้ปรีชญาต้องทำงานและเป็นผู้สนองความต้องการทางด้านวัตถุและอำนาจในหน้าที่การงาน การเงิน ที่ทางครอบครัวเดิมของเธอต้องเกื้อกูลเสมอ แต่ตฤณกลับไม่เคยรู้จักพอใจในความเป็นอยู่ของครอบครัว เขาแสวงหาสิ่งที่เขาคิดว่าเขาต้องการ คือ ความมั่งคั่ง

มากกว่าความมั่นคง โดยกลับไปมีความสัมพันธ์กับ เป็กกี้ บุตรสาวนักการทหารและนักการเมืองระดับผู้ใหญ่ ทำให้ปรีชญาณเห็นความเห็นแก่ตัวของเขา ในที่สุดจึงตัดสินใจแยกทางกับตฤณ

ตฤณเป็นตัวละครที่ประสบความสำเร็จในชีวิตคู่ เพราะครอบครัวเดิมของเขามีส่วนเนื่องจากขาดการอบรมจากพ่อ อีกทั้งเขาก็ไม่ศรัทธาแม่เท่าที่ควร รวมทั้งได้รับการอบรมมาอย่างผิด ๆ จนเป็นความคิดที่ต้องการสิ่งตอบแทนที่เป็นวัตถุ เงินทอง เกียรติยศ มากกว่าความสุขใจ ทำให้เขาไขว่คว้า จนลืมคุณค่าของความรักและความสุขในครอบครัวที่พร้อมหน้าพ่อ แม่ ลูก เมื่อปรีชญาณไม่สามารถตอบสนองความเห็นแก่ตัวของเขาได้ เพราะมีพื้นฐานจิตใจและครอบครัวที่ต่างกัน เธอจึงไม่สามารถทนได้ ทำให้ชีวิตคู่ของทั้งสองต้องสิ้นสุดลง

จากการวิเคราะห์ความรักของตัวละครชายหญิงดังกล่าว พบว่าลักษณะครอบครัวเดิมของตัวละครมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมและสภาพจิตใจของตัวละคร เช่น ตัวละครที่มาจากครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น ทำให้ตัวละครมีจิตใจที่อ่อนแอ หวั่นไหวง่าย โกรธง่าย คิดมาก อาฆาตเค้น หวาดระแวงว่าจะไม่มีใครรักจริง ขาดความสดชื่น ไม่มั่นใจในตนเอง เมื่อถึงวัยที่มีคู่รัก ก็จะมีปัญหาขัดแย้งทางอารมณ์ โดยส่วนมากตนเองจะเป็นผู้เริ่มต้นปัญหา เพราะความที่ตนเองเติบโตมาในครอบครัวที่บกพร่องในการให้ความรัก จึงทำให้คนรักต้องใช้ความอดทนเป็นอย่างยิ่งเพื่อความสุขในชีวิตรัก แต่โดยมากคู่รักมักจะทนอารมณ์และนิสัยของตัวละครไม่ได้ จึงจากไปด้วยความรักและความน้อยใจ

3.2 จิตใต้สำนึกที่มีผลต่อการเลือกคู่รัก

ความสำคัญของทฤษฎีจิตวิเคราะห์คือ การเน้นย้ำในเรื่องพฤติกรรมที่มีผลมาจากจิตไร้สำนึก จิตก่อนสำนึก และจิตสำนึก ในนวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์ พบว่ามีตัวละครที่แสดงพฤติกรรมด้านความรักและการเลือกคู่ ว่ามีผลมาจากจิตใต้สำนึก เช่น ในวัยเด็กมีความประทับใจและฝังใจกับพ่อหรือแม่ เมื่อถึงวัยเลือกคู่ก็จะเลือกผู้ที่มีส่วนเหมือนพ่อหรือแม่ ซึ่งวิชาจิตวิทยาเรียกว่า ผู้ยึดติดกับปมออดิปุส (Oedipus)

นวลละอ อสุภาพผล (2527 : 58-63) กล่าวถึงปมออดิปุส (Oedipus) ว่า ปมออดิปุสมีทั้งเด็กชายและเด็กหญิง ในเด็กหญิงเรียกว่าปมอิเล็กตรา (Electra) ซึ่งจะเกิดเมื่อเด็กหญิงอายุประมาณ 4 ขวบ เด็กหญิงในวัยนี้ทำได้ก็คือการค้นพบใหม่ว่าเป็นหญิงของ

ตนเองนั้นเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ ความภาคภูมิใจเกิดขึ้นเมื่อเริ่มเห็นว่าพ่อชื่นชมเธอ... จึงแสดง
ความเอ็นดูหยอกล้อ ซึ่งทำให้เด็กหญิงมีอารมณ์ฝัน (mantic) และจินตนาการ (fantasies)
ระหว่างตัวเธอกับพ่อ ในระยะแรกความคิดของเด็กหญิงจะคลุมเครือไม่กระจ่างชัดถึง
ความปรารถนาในตัวเธอกับ พ่อ แต่ต่อมาก็จะเข้าใจในความปรารถนาของตน...เด็กหญิงรู้ว่าสิ่งที่
เธอคิดนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำได้...และพบว่าสิ่งต่างๆที่เป็นความปรารถนาของเธอนี้แม่สามารถ
ทำกับพ่อได้ทุกอย่าง เด็กหญิงจึงกลายเป็นคู่แข่งในความรักพ่อกับแม่... ปมออดิปุส (Oedipus)
ในช่วงพัฒนาการของเด็กที่ฝังอยู่ในจิตใต้สำนึกนั้น จะปรากฏในจิตสำนึกของเด็กระยะวัยรุ่น...
เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นอย่างไม่รู้ตัว ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อประสบการณ์ในเรื่องความรัก เห็นได้จาก
ผู้ชายก็จะมีความรักให้หญิงคู่รักที่เหมือนแม่ของตน ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแทนของแม่ที่เขาได้เก็บ
ความรู้สึกไว้...

นอกจากนี้ กิติกร มีทรัพย์ (2528 : 57-61) กล่าวถึงผลของปมออดิปุสที่มีต่อการเลือก
คู่ครองดังนี้

...พัฒนาการช่วงอายุ 3-6 ขวบ เป็นช่วงที่ให้ความพึงใจที่อวัยวะเพศ เรียกว่า
ระยะฟอลลิก (Fallic) หรือ ออดิปุส (Oedipus) เด็กชายจะรู้สึกพอใจแม่ เด็กหญิง
จะพอใจพ่อ...ผู้ที่มียปมนี้เหนียวแน่นมิได้พัฒนาต่อไป จะมีแนวโน้ม รักใคร่เสนาหา
ต่อแม่หรือญาติหญิงของตน หรือสตรีอื่นที่มีบางประการคล้ายแม่ เด็กหญิงก็จะรักคน
ที่มีลักษณะคล้ายพ่อของตน..."

ลักษณะการเลือกคู่ครองที่มีผลมาจากปมออดิปุส สามารถวิเคราะห์ได้จากตัวละครใน
เรื่องนวนิยายของวิล สตีเวนส์ คือ พฤติกรรมของ ลักษณะ ในเรื่องข้าของคน สรุด ใน
เรื่องแผลหัวใจ มณีจันทร์ ในเรื่องทวิภพ อังศุมาลิน ในเรื่องคู่กรรม ดังนี้

ลักษณะ ในเรื่องข้าของคน

ลักษณะ จัดว่าเป็นตัวละครที่ติดอยู่กับปมออดิปุส ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรัก
ของเขา เพราะชีวิตของเขาที่ผ่านมา มีผู้หญิงหลายคนเข้ามาเกี่ยวข้องและผูกพันด้วย แต่ใน
ที่สุดก็ต้องเลิกไป โดยที่เขาไม่ได้มีใจระลึกถึงอีกแต่อย่างใด ต่างกับบรรดา เพราะเขาจะมีความ
รู้สึกอาทรแฝงอยู่ด้วยเสมอ และเมื่อถึงคราวที่เขาจรดไป เขากลับมีความรู้สึกเหงาและ

ทูลนทรา ย ทั้งที่สาเหตุเบื้องต้นแรกที่เขาต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับรจเรชนั้น เพียงเพื่อต้องการแยกเธอออกจากชีวิตพินานผู้เป็นน้องชายต่างมารดา การที่เขาเกิดมีความรักและความผูกพันต่อรจเรชอย่างแน่นแฟ้นโดยไม่รู้ตัว กล่าวได้ว่าเป็นเพราะอิทธิพลของปมอดิปุส เพราะรจเรชมีทั้งคุณสมบัติและรูปสมบัติเหมือนกับแม่ของลักษมณ์ ดังเช่น การร้องเพลงไทยเดิม เมื่อลักษมณ์ได้ยินเสียงร้องของรจเรชจากเทป ก็สามารถสะกดให้เขานึกถึงแม่ได้ทันที ดังนี้

...น้ำเสียงที่เอื้อนทำนองเพลง “คลื่นกระทบฝั่ง” นั้นกังวาลทุ้มนุ่มนวลแจ่มใส
ชัดถ้อย ชัดคำ จนลักษมณ์ต้องตั้งใจฟังอย่างพิศวง...นานมาแล้ว...แต่ภาพนั้นยังคง
แจ่มใส อยู่ในความรู้สึกที่มีทั้งขมขื่นและอ่อนหวานระคนกัน...นายแม่ร้องเพลงที่
คนธรรมดาดีดพินเขายะเย่พญาครุฑให้ลักษมณ์ฟังหน่อยจ๊ะ นายแม่ร้องเพราะออกกะกะ
ร้องนิด...”

...

นานมาแล้ว แต่แม่ให้นานเท่านั้น เสียงทุ้มนุ่มนวลอ้ออ้อยอย่างละไทยละห้อย
ด้วยสำเนียงกรวญ ทั้งจากท่วงทำทำนองเพลงและจากใจจริง ดูเหมือนจะไม่เคย
เลื่อนไปจากความทรงจำ...

(โรสลาเรน. 2534 : 43)

นอกจากรจเรชจะมีความสามารถทางนาฏศิลป์และร้องเพลงไทยเดิมได้เช่นเดียวกับ
คุณหญิงแม่ของลักษมณ์แล้ว เรื่องการดูแลความเรียบร้อยภายในบ้าน งานครัว งานฝีมือ ก็ทำ
ได้เช่นเดียวกับแม่ของเขาอีกด้วย เห็นได้จาก

“...รจเรชแหวะเวียนสั่งงานในเรื่องครัว จนแน่ใจว่าเรียบร้อยแล้ว จึงเดินออกไป
ทิพย์มองตามคุณผู้หญิงไปจนลับตา”
“คุณผู้หญิงท่านเก่งนะป้า”
“ยังกับคุณหญิงท่านที่เสียเชียวทิพย์เอ๊ย ! ”
“ท่านช่างประดิษฐ์ประคอยยังกับคุณเรือนขาว”
“ฮิ ! ...คุณเรือนขาวนะ...ท่านก็ถ่ายทอดไปจากคุณหญิงท่านอีกทีนะสิ....”

(โรสลาเรน. 2534 : 266)

คุณสมบัติต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่เหมือนกับคุณสมบัติของแม่ของลักษมณ์ และเมื่อประกอบกับรูปสมบัติ หน้าตา กิริยาท่าทาง ก็เหมือนแม่ของเขาด้วยเช่นกันดังคำกล่าวของคุณแสบผู้เป็นมารดาเลี้ยงของลักษมณ์ว่า

“...คุณลักษมณ์เคยสังเกตบ้างไหมลูก ดากับปากแม่จเรขแกลล้วยคุณหญิงท่าน ?

ลักษมณ์เงยหน้าขึ้นมองมารดาเลี้ยงอย่างพิศวง... จริงซิดวงตาและริมฝีปากนั้น เขาเคยรู้สีกว่าคุ้นเคยจับอกจับใจนักหนา... ดวงตากลมดำสนิท ล้อมรอบด้วยขนตาคล้าย มีแววเค็ดเคียวละม้ายแม่นยำกัน แม้กระทั่งริมฝีปากได้รูปสวย มีรอยเนียนขาดคล้ายคลึงกันเพียงแต่คนหนึ่งแฝงแววเศร้า ๆ ไว้มากกว่า... จริงแหละ... น้ำเสียงหวาน ๆ เย็น ๆ นั้นอีกประการหนึ่งด้วย !...”

(โรสลาเรน. 2534 : 569)

คำกล่าวข้างต้น เป็นสิ่งที่บ่งบอก “ความเหมือน” ทั้งรูปสมบัติและคุณสมบัติของแม่ของลักษมณ์และจเรข ซึ่งลักษมณ์ใส่ใจกับรูปสมบัติและคุณสมบัติของแม่เป็นอย่างมาก เมื่อพบจเรข เขาจึงเกิดความรู้สึกว่าต้องการแต่งงานด้วยในทันที ดังคำสารภาพความรู้สึกของลักษมณ์กล่าวกับจเรขว่า

“รู้ไหม ว่าลักษมณ์รักคุณกล้วยตั้งแต่เมื่อไหร่ ?”

...

ตั้งแต่คุณเจษฎา แกลล้วยคุณมาให้ผมหัดร้องเพลงเล่นละครนั้นแหละเห็นไหม ลักษมณ์ชอบคุณกล้วยตั้งแต่ยังไม่เห็นหน้าด้วยซ้ำ ตอนนั้นยังนึกเลยว่าใครหนอ เสียงหวานจัง... คราวนี้พอไปพบที่โรงละคร เห็นตัวเข้าก็นึกอีกว่าสวยจัง พอพูดด้วยเท่านั้น ลักษมณ์หมายไว้ในใจเลยว่า จะต้องแต่งงานด้วยให้ได้...

(โรสลาเรน. 2534 : 608)

นับได้ว่า ลักษณะ เป็นตัวละครที่ติดอยู่กับปมอดีตอย่างเหนียวแน่น ซึ่งมีอิทธิพลต่อความรักและการเลือกคู่ครองของลักษณะอย่างชัดเจน

ศรุต ในเรื่องแผลหัวใจ

ศรุต เป็นชายหนุ่มรูปร่างหน้าตาดี จบการศึกษาจากต่างประเทศ มีกิจการเหมือนแรดตกทอดจากครอบครัว พ่อแม่ของเขาเสียชีวิตตั้งแต่เขายังเด็ก เขาได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากป้าที่รักเขายิ่งกว่าลูก และเขาก็รักป้าเสมือนแม่แท้ ๆ ชีวิตครอบครัวเขาจึงอบอุ่น ด้วยความพร้อมทั้งทางรูปสมบัติและทรัพย์สมบัติ ทำให้มีหญิงสาวเป็นจำนวนมากเข้ามาพัวพัน แต่เขาไม่เคยมีความประทับใจกับผู้หญิงคนใดเป็นพิเศษ แม้แต่ นิมอนงค์ น้องสาวเพื่อนรักที่เขาเห็นว่าเธอเป็นคนดี เรียบร้อย เป็นแม่ศรีเรือน แต่เขาก็ยังไม่ปรารถนาที่จะแต่งงานด้วย ต่างกับดาหวันที่เขาตกลงแต่งงานอย่างกระตือรือร้น แม้แต่ดาหวันเองก็ประหลาดใจเมื่อเขาขอแต่งงาน ดังคำบรรยายต่อไปนี้

“...เจ้าตัวพยายามคิดทบทวนความทรงจำอย่างรวดเร็วว่า มีคนใดบ้างที่บุรุษผู้นั้นแสดงท่าทีว่าจะผูกพันต่อเธออย่างลึกซึ้ง... ดาหวันนึกไม่ออกเลยว่า ตนเองมีเหตุจูงใจอย่างใดที่ทำให้ศรุตนำตัวเข้ามาผูกพันด้วย...”

(ทมยันตี. 2530 : 323)

การที่ศรุตเลือกแต่งงานกับดาหวัน เมื่อวิเคราะห์ทางจิตวิเคราะห์พบว่า ศรุต เป็นตัวละครที่ติดอยู่กับปมอดีตอย่างเหนียวแน่น เพราะในชีวิตของเขาเติบโตมาท่ามกลางความอบอุ่นในครอบครัวเศรษฐกิจทางภาคใต้ เขาประทับใจกับรูปลักษณ์ที่มีลักษณะเป็นคนภาคใต้ คือ ผิวเข้ม ตาคม ซึ่งเป็นลักษณะรูปลักษณ์ของดาหวัน ดังคำบรรยายต่อไปนี้

“...ร่างสูงระหงนั้นสูงเกินกว่าระดับหญิงไทย แม้ว่าผิวจะคล้ำ หากดวง หน้าเรียว จมูกโด่ง ตาคาคม ล้อมรอบด้วยคิ้วเข้มและขนดกหนา”

(ทมยันตี. 2530 : 3)

รูปลักษณะของคาหวันจึงผิดกับสตรีอื่นที่มักมีแต่ผิวขาว ดังคำบรรยายลักษณะผู้หญิงของ
ศรุตคนหนึ่ง ที่การแต่งกายเปิดเผยผิวด้านหลัง ดังนี้

“เสื้อคอกลายวัดเจริญ...ปิดเฉพาะด้านหน้าด้านเดียว ด้านหลังผูกเชือกไขว้เปิด
ให้เห็นผิวนี้อ่าวผ่องตัดกับผมสีดำสนิท”

(ทมยันตี. 2530 : 83)

หรือรูปลักษณะของนิ่มอนงค์ผู้หญิงที่ศรุตปฏิบัติตนกับเธออย่างสุภาพบุรุษตลอดมา
ดังคำบรรยายตามความคิดของรงทิว ดังนี้

“...ผิวนางสีนวลละอองอ่อน มะลิซ้อนคู่คำไปหมดสิ้น”

(ทมยันตี. 2530 : 271)

ผู้หญิงผิวขาวทั้งสองคน แม้ว่าอาจมีคุณสมบัติประการอื่นน่าสนใจก็ตาม แต่เขาก็
ไม่ได้ใส่ใจเป็นพิเศษ คุณสมบัติที่ผู้หญิงทั้งสองมีไม่เคยมีอิทธิพลเหนือจิตใจเขาได้ แต่เมื่อพบ
คาหวันผู้มีผิวคล้ำ คาคม กลับประทับใจเขา ดังนี้

“...แล้วภาพของเจ้าของดวงตาคาคม ก็ปรากฏขึ้นแทนที่...ชายหนุ่มจิบเหล้า
ด้วยอารมณ์ครึกครื้น ...หญิงนี้ใช่แล้วที่เราฝัน รูปโฉมโฉมพรรณหาผิดไม่...”

(ทมยันตี. 2530 : 216)

เป็นสิ่งที่ชี้ว่า ศรุตมีภาพลักษณะสตรีเช่นคาหวันฝังอยู่ในใจ อันเป็นลักษณะที่สามารถ
พบเห็นได้เป็นส่วนมากในเรื่องภูมิภาคแทบทางใต้ ซึ่งสอดคล้องกับพื้นเพครอบครัวของศรุตที่
เป็นคนใต้เช่นกัน ยังมีลักษณะอีกประการที่คาหวันแตกต่างจากสตรีอื่น ๆ แต่กลับไปเหมือนแม่
ของเขา คือ การใช้ผ้าออบไทย ดังคำบรรยายต่อไปนี้

กลิ่นน้ำหอมที่เคยชินจมูกเขามานับไม่ถ้วนกลิ่น ไม่เคยมีกลิ่นใดผิดแผกเท่า
 สาวน้อยผู้นี้ แป้งที่ประกับน้ำอบไทย...แต่...ก็กลิ่นอย่างนี้แหละ เขาเคยสูดจมูก
 คมดันแขนมารดาพลางร้องว่า

“เฮ้อ...ชื่นใจ....”

กลิ่นแบบนี้ เขายังไม่เคยประสบจากสตรีใดในแวดวงที่เขาใช้ความสำราญอยู่เป็น
 ประจำ จนกระทั่งบัดนี้...บุหงาดันหยงระคนน้ำอบไทย...เหมือนกับ...เขาชำเลื่อง
 คูฉิวที่คร่ำมรากับสีหม้อใหม่ ขนตาหลุบต่ำยาวเป็นแสง...เลือดผสมทำให้ดาหวันมี
 ลักษณะ

“ไม่มีใครเหมือน และไม่เหมือนใคร”

(ทมยันตี. 2530 : 212)

การที่ของดาหวันมีลักษณะไม่เหมือนสตรีอื่น ๆ ที่ศรุตเคยพบนี้ สอดคล้องกับ
 ความตั้งใจของเขาที่ว่า

“ถ้าจะหาเมียสักคน ก็ต้องไม่ให้เหมือนใครจ้ะ”

ศรุตได้แสวงหา ความแปลก” นั้นมาช้านาน ทว่า...ไม่เคยลงได้สักที

(ทมยันตี. 2530 : 61)

ในที่สุด “ความแปลก” ของดาหวัน จึงเป็นสิ่งที่ลงตัวกับจิตใต้สำนึกของเขามี
 ความผูกพันกับ แม่ จึงเป็นสิ่งที่บ่งบอกว่า ศรุต เลือกลงงานกับดาหวัน เพราะปมอดิปุส

มณีจันทร์ ในเรื่องทวิภพ

มณีจันทร์ เป็นบุตรสาวทูตไทยที่ประจำอยู่ต่างประเทศ เธอมีความภาคภูมิใจใน
 ครอบครัวและตัวบิดาเป็นอันมาก ชีวิตของเธอได้พบแต่สิ่งดี ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในชีวิต
 คนในสังคม เพื่อน และได้รับการอบรมสั่งสอนเป็นอย่างดี เมื่อถึงวัยที่ควรจะมีคู่ครอง เธอกลับ
 ไม่รักใคร แม้แต่ไร่วัด นายทหารหนุ่มบุตรชายนายทหารชั้นผู้ใหญ่ เพราะในความรู้สึกของเธอ

คิดว่ามีใครคนหนึ่งที่รอคอยเธออยู่ และเธอก็รอเขาเช่นกัน เมื่อเธอได้พบรูปของเจ้าคุณเทพวรากร พุทไทยสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ไปประจำสหรัฐอเมริกาเป็นคนแรก เธอกลับเกิดความรู้สึกประทับใจและหลงรักท่านเจ้าคุณในรูปนั้น แม้ว่าท่านเจ้าคุณผู้นี้จะไม่มีตัวตนในโลกปัจจุบัน แต่ชีวิตเธอได้มีปาฏิหาริย์ที่สามารถย้อนเวลากลับไปสู่ทวีปและได้พบกับท่านเจ้าคุณที่ยังเป็นเพียง “หลวงเทพ” มณีจันทร์รู้สึกมีความสุขและดีใจที่ได้พบกับเขา เธอมีโอกาสดูหนังไปมาระหว่างภพทั้งสองหลายครั้ง ในที่สุดเมื่อถึงโอกาสสุดท้ายในการเดินทาง เธอก็ตัดสินใจเลือกอยู่กับหลวงเทพในภพอดีต

การที่มณีจันทร์ตัดสินใจอยู่กับหลวงเทพ เป็นเพราะเธอผ่านอิทธิพลของปมอิลเลคตร้ามาได้ เนื่องจาก มณีจันทร์ เป็นตัวละครที่เติบโตมาด้วยความรัก ความอบอุ่น ในครอบครัว จึงสามารถผ่านปมดังกล่าวนี้มาได้เป็นอย่างดี โดยอิทธิพลของปมนี้เข้าไปอยู่ในจิตใต้สำนึก ของเธอ เพราะฉะนั้นมณีจันทร์จึงมีความรักให้ทั้งพ่อและแม่ แต่ในขณะที่ความฝักใฝ่ใจในวัยเด็กก็ยังคงอยู่ในจิตใต้สำนึก ทำให้เธอมีอุปนิสัยและคุณลักษณะบางประการเหมือนลักษณะ ของพ่อโดยเธอไม่รู้ตัว ดังที่ไรต์กล่าวว่า

“พูดสมกับเป็นลูกสาวพูด”

(ทมยันตี. 2533 : 65)

รวมไปถึงกิริยาท่าทางของเธอ ที่ได้ถอดแบบมาจากผู้เป็นพ่อ ดังนี้

“หญิงสาวทรุดลงนั่งบนเก้าอี้ยาว...วางเท้าลงบนหมอนใบสีเหลี่ยม...”

ท่าเดียวกับผู้เป็นบิดาเคยทำสมัยเป็นเด็ก มณีจันทร์เคยมองด้วยความภาคภูมิใจ

(ทมยันตี. 2533 : 19)

การเลียนแบบกิริยาท่าทางของพ่อนี้ เป็นสิ่งที่แสดงว่ามณีจันทร์ชื่นชมพ่อของเธอเป็นอันมาก นอกจากบุคลิกลักษณะของพ่อที่เธอชื่นชม เธอยังมีความภาคภูมิใจในความสามารถของพ่อด้วยเช่นกัน เห็นได้จากคำบรรยาย ดังนี้

“มณีจันทร์คิดถึงผู้เป็นบิดาจับใจ
ถ้ามาด้วยได้ก็ดี...เธอเชื่อมือผู้เป็นพ่อเสียยิ่งนัก...”

(ทมยันตี. 2533 : 58)

ความที่พ่อของเธอเป็นบุคคลที่มีความสามารถและมีผลงานดีตลอดมา ดังคำบรรยาย
ดังนี้

“ผู้เป็นบิดาเธอนั้น เป็นนักการทูตมืออาชีพ ที่กระทรวงต่างประเทศยอมรับในฝีมือ”

(ทมยันตี. 2533 : 226)

เมื่อถึงเวลาตัดสินใจ เธอจึงเลือกอยู่ในภพอดีต เพราะหลวงเทพเป็นผู้ที่มีอาชีพเช่นเดียวกับพ่อของเธอ อีกทั้งมีความสามารถและมีผลงานในทางการทูตระดับประเทศ คือ เป็นผู้เจรจาเรื่องสิทธิอาณาเขตของไทยที่มีกรณีพิพาทกับฝรั่งเศส ดังที่กล่าวไว้ว่า

“เจ้าคุณเทพ ประวิติยาวเหยียดเลย”

...

“คนเจรจากับอังกฤษ ฝรั่งเศส ทำให้เรารอดมาอย่างหวุดหวิด”

(ทมยันตี. 2533 : 27)

นับว่าหลวงเทพและพ่อของมณีจันทร์เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติคล้ายกันที่ผูกใจเธอได้ คือ เป็นบุคคลที่มีผลงาน มีความสามารถ เป็นที่ยอมรับและชื่นชมในสังคม
ดังนั้นการตัดสินใจของมณีจันทร์ที่เลือกอยู่ในอดีตภาพ เป็นเพราะว่าปรารถนาจะ
อิทธิพลต่อชีวิตรักของเธอ

การแสดงออกของจิตใต้สำนึกอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการเลือกคู่ครอง คือ การเลือกคู่ครองที่เหมือนกับพ่อหรือแม่ในอุดมคติหรือความฝัน ทั้งนี้เนื่องจากในชีวิตจริงมีความเจ็บปวดที่พ่อหรือแม่ไม่มีความอบอุ่นให้ จึงสร้างภาพฝันที่ตนเองปรารถนา และเมื่อในความจริงมีโอกาส

ได้พบกับผู้ที่มีลักษณะเช่นที่ตนปรารถนาจึงเลือกเป็นคู่รักได้ ดังที่ กิตติกร มีทรัพย์ (2528 : 130) กล่าวว่า “...เด็กที่ฝันถึงแม่ในอุดมคติ แน่นนอนเขาย่อมฝันถึงคนรักในลักษณะเดียวกันด้วย การถ่ายเทความปรารถนาี้เรียกว่า ทรานสเฟอเรนซ์ (transference) ซึ่งเป็นกลไกทางจิตหรือความปรารถนาเช่นนี้ไม่จำเป็นเสมอไปที่คนจะรู้ตัว นับเป็นความปรารถนาที่ซ่อนอยู่ลึก ๆ...

การเลือกคู่ครองที่ตรงกับความปรารถนาของจิตได้สำนึกนี้พบในนวนิยายของ วิมล ศิริไพบูลย์ คือ อังศุมาลิน ในเรื่องคู่กรรม

อังศุมาลิน ในเรื่องคู่กรรม

อังศุมาลิน เป็นตัวละครที่มีภาพของบิดาฝังอยู่ในจิตได้สำนึก ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับบุคลิกลักษณะและความสามารถ ซึ่งเห็นได้จากการที่เธอถูกคุณอรผู้เป็นมารดาคุในเรื่องราวว่ายน้ำเล่นนานเกินไป ดังนี้

“ก็หนูเป็นลูกทหารเรือเก่านี้”

...เมื่อพลั้งปากออกไปแล้วจึงได้คิด ผู้เป็นมารดามีสีหน้าผิดปกติไปทันที...

ผู้ที่ถูกเรียกว่า “ยายอิง” ทำหน้าเสีย... พลังพูดอ่อย ๆ ว่า

“หนูไม่ได้ตั้งใจ”

(ทมยันตี. 2538 ข : 8)

จากการพลั้งปากของอังศุมาลินนี้ เป็นสิ่งที่บ่งบอกได้ว่า เธอมีความรู้สึกผูกพันและมีความรัก ความชื่นชม ในตัวของบิดาเป็นอันมาก แต่ในบางขณะเธอก็เกิดความรู้สึกเกลียดบิดา ดังที่เธอได้กล่าวกับวันสว่า

“ใจหนึ่งเขาเกลียดท่าน... แต่อีกใจหนึ่งเขาก็รักท่าน มันบอกไม่ถูกหรือทว่าเวลานี้เห็นคุณพ่อแล้วเขารู้สึกยังใจ”

(ทมยันตี. 2538 ข : 33)

ใจหนึ่งที่อังศุมาลินมีความรักต่อบิดานั้น ได้แสดงออกมาจากจิตใต้สำนึกโดยการพลั่งปาก ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ส่วนอีกใจหนึ่งที่เธอเกลียดพ่อ นั้น แท้จริงแล้วเนื่องมาจากความเสียใจที่ไม่ได้รับการดูแลหรือความเอาใจใส่เช่นพ่อลูกที่เป็นครอบครัวเดียวกันเหมือนคนอื่น เห็นได้ว่าสิ่งที่เธอต้องการคือ ความรัก ความอบอุ่นจากพ่อ แต่เมื่อในชีวิตจริงไม่มีสิ่งเหล่านี้ดังที่เธอต้องการ จึงกลายเป็นสิ่งที่อยู่ในอุดมคติ ของเธอเท่านั้น เมื่อผนวกภาพของพ่อในด้านบุคลิก ลักษณะความเข้มแข็งเข้ากับความรักที่เธอใฝ่ฝันจึงจะเป็นภาพที่สมบูรณ์ได้ และที่กล่าวมานี้จึงเป็นสิ่งที่บ่งชี้ได้ว่า เหตุใดอังศุมาลินจึงรักโกโบริได้ เพราะโกโบริเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติดังที่เธอปรารถนานั่นเอง คือ มีลักษณะที่เป็นทหารเหมือนพ่อ โดยเฉพาะ “ทหารเรือ” ข้อมหมายถึงว่าลักษณะทางทหารควรจะมีรูปแบบและลักษณะที่คล้ายคลึงกันเป็นอันมาก อีกทั้งโกโบริมีความอ่อนหวาน ละมุนละไม ดังที่เธอต้องการ ซึ่งจะเห็นได้จากคำบรรยาย ดังนี้

ร่างสูง ตรง ใบหน้าคล้ายแดด คงจะสนใจอยู่กับงานตรงหน้าอย่างเอาใจใส่
 เค้าน้ำในยามทำงานมักเครียดขริบ คิ้วขมวดนิค ๆ... ชัดแจ้งอยู่ในความทรงจำ...
 ความอ่อนเยาว์จะเปลี่ยนเป็นเค็ดขาด ภาควุมิ เชื่อมมั่นในตนเองแบบทหาร ผู้มี
 ความรับผิดชอบเฉพาะหน้าที่ของตนอันสำคัญยิ่ง ต่อเมื่อเขาเป็นตัวของตัวเอง
 นั้นแหละ จึงจะได้เห็นรอยยิ้มแจ่มใส คงดาเป็นประกายและที่ให้อ่อนโยน...เขามา
 จากดินแดนอันไกลโพ้นพร้อมกับพาความเยือกเย็น อ่อนหวาน ละมุน ละไม...
 ตามมาด้วย เขาเป็นผู้ชายในแบบฉบับที่จะให้ทั้งความคุ้มครอง อันอบอุ่น และ
 ความเอื้ออาทรต่อผู้เป็นที่รักได้โดยพร้อมเพรียง...

(ทมยันตี. 2538 ข : 369-370)

อังศุมาลิน เป็นตัวละครที่มีการถ่ายทอดความปรารถนาที่อยู่ในจิตใต้สำนึก มายัง
 โกโบริ โดยไม่รู้ตัว จึงเกิดเป็นความรักในที่สุด

ในนวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์ พบอีกว่า เทพีรัศมีจันทร์ ในเรื่องรัศมีจันทร์ เป็น
 ตัวละครที่เลือกคู่รักเพราะอิทธิพลของจิตใต้สำนึกเช่นกัน

เทพีรัศมีจันทร์ หรือ กามาร่า หรือ มิสธนอร่า ตัดสินใจลาออกจากการเป็นองค์เทพี
 เพื่อมาใช้ชีวิตอยู่กับอับดุลลา เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ทางจิตวิเคราะห์ได้ว่า จิตใต้สำนึกของ

กามาร่า มีส่วนต่อการตัดสินใจ เนื่องจากพื้นฐานของเธอที่รู้มาตลอดเวลาก็คือเธอมีโชเทพิที่ถูกเลือกตามนิมิตหมายของความเชื่อที่ว่า ผู้ที่จะสืบทอดตำแหน่งนี้จะต้องมีแผลเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยวที่หน้าผาก แต่เธอถูกเลือกเพราะมีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะในภูมิภาคนั้นไม่พบว่ามีเด็กหญิงคนใดที่มีรอยแผลเป็นที่หน้าผาก จะมีแต่เพียงรอยแผลเป็นที่ข้อมือ ที่ปรากฏแก่เจ้าหญิงเอลยา ธิดาของอำมาตย์ หนึ่งในห้าของผู้สำเร็จการศึกษา แต่อำมาตย์นั้นไม่เป็นที่วางใจของคณะภคินีและคณะนักบวชของวิหารสุริยเทพ คณะนักบวชจึงแต่งตั้งเธอขึ้นมารับตำแหน่งนี้ เพราะเธอเป็นหลานสาวของหัวหน้านักบวช รอยแผลเป็นที่หน้าผากเป็นสิ่งที่ทำศัลยกรรมขึ้นมาเพื่อให้เธอครองตำแหน่งเทพีรัศมีจันทร์แทนเจ้าหญิงเอลยา

ชาวรูไบยามีความเชื่อและศรัทธาผู้นำทางศาสนา โดยเฉพาะกับคณะนักบวชวิหารสุริยเทพที่ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กามาร่าจึงอยู่ในเรื่องวิหารด้วยความเต็มใจและศรัทธาในศาสนา ทำหน้าที่เป็น เทพีรัศมีจันทร์ ได้เป็นอย่างดี แต่การศึกษาของเธอมีได้เฉพาะภายในวิหาร แท้จริงทางวิหารส่งเธอไปศึกษาวิชาแพทย์ จากมหาวิทยาลัยในกรุงโลซานน์ ในนามของมิสนอรา เมื่อเธอเป็นมิสนอรานั้น งานอดิเรกของเธอคือเป็นนางแบบให้กับนิตยสารชื่อดังต่าง ๆ นับเป็นวิถีชีวิตที่ขัดแย้งกันเป็นอันมาก ที่ภาคหนึ่งเป็นเทพีในรูปภิกษุณีที่เคร่งครัดต่อระเบียบ อีกภาคหนึ่งเป็นชีวิตอิสระเสรี ซึ่งเธอกลับชอบชีวิตที่อิสระเสรีที่ใช้ในยุโรปมากกว่า ดังคำกล่าวของเธอว่า

“ดิฉันชอบเป็นมิสนอรามากกว่าองค์รัศมีจันทร์ เพราะเมื่อเป็นมิสนอรา ดิฉันมีเสรีเท่ากับผู้หญิงธรรมดาคนหนึ่ง”

(ลักษณะวี. 2516 : 128)

ความปรารถนาของเธอก็คือมีชีวิตธรรมดาเหมือนคนทั่วไป ซึ่งขัดแย้งกับชีวิตแท้จริงที่เธอต้องปฏิบัติหน้าที่องค์เทพีประกอบกับในสำนึกของเธอว่าเธอไม่ใช่องค์เทพีที่แท้จริง เพราะความจริงที่เธอรู้ตั้งแต่ต้นว่า รอยแผลของเธอนั้นเป็นรอยที่สร้างขึ้น ดังคำกล่าวของเธอว่า

“ดิฉันไม่เคยคิดว่า ‘มิสนอรา’ เป็นตัวปลอมนะละ นั่นละ ‘ตัวจริง’ ของดิฉันละ ดิฉันถ้อยอยู่ในใจเสมอว่า ‘ตัวปลอม’ ของดิฉันก็คือ เทพีรัศมีจันทร์นี่แหละ ! ”

(ลักษณะวี. 2516 : 128)

เมื่อเธอรักอับดุลลา บุตรชายของมุสตาฟา เบนลีข่าน หนึ่งในห้าของผู้นำรุไบยา เป็นเพราะพื้นฐานของเขาประการหนึ่งคือ การศึกษาที่เรียนจบจากอังกฤษ อันเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วเช่นเดียวกับประเทศที่เธอเรียนมา อับดุลลาเป็นคนที่มีความคิดแบบชาวตะวันตกแฝงอยู่ในตัวเช่นกัน แต่เชื้อชาติและสัญชาติก็ยังคงยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบชาวรุไบยา ทั้งแนวคิดของโลกตะวันตกและโลกตะวันออกกลางผสมอยู่ในตัวเช่นเดียวกับเธอที่มีสองภาคในตนเองเช่นกัน เขามีลักษณะเหมือนเธอ จึงทำให้เธอรักเขา และเมื่อมีเหตุการณ์ทางการเมืองวุ่นวาย เธอมีโอกาที่จะพ้นจากตำแหน่ง เธอจึงเลือกออกจากตำแหน่งเทพีร์ศมีจันทร์ทันที เพราะจิตได้สำนึกที่คิดว่าตนเองเป็นเพียงเทพีปลอม และความปรารถนาชีวิตที่อิสระ ทำให้เธอเลือกอับดุลลาเป็นคู่ชีวิต

อิทธิพลในจิตได้สำนึกที่ได้แสดงออกมาในรูปแบบของความรักชายหญิง สามารถบ่งบอกถึงลักษณะของจิตได้สำนึกได้ว่าเคยมีความผูกพันในชีวิตอดีตอย่างไร ในนวนิยายพบว่าจิตได้สำนึกมีผลต่อการเลือกคู่รัก จำนวน 5 เรื่อง คือ ลักษมณ์ ในเรื่องคำของคน, มณีจันทร์ ในเรื่องทวิภพ, ศรุต ในเรื่องแผลหัวใจ, อังศุมาลิน ในเรื่องคู่กรรม, เทพีร์ศมีจันทร์ ในเรื่องรักมีจันทร์ ดังที่กล่าวมาข้างต้น

3.3 ความรักเป็นพลังผลักดันให้วิถีชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลง

ในวิชาจิตวิทยามีความเชื่อว่า ความรักมีอิทธิพลมากพอที่จะทำให้คนมีพฤติกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าทางสร้างสรรค์หรือทำลาย ถ้าความรักได้รับการตอบสนองอย่างที่ไม่ปรารถนาจะก่อตัวให้เกิดพลังผลักดันในทางสร้างสรรค์ต่อบุคลิกภาพและต่อวิถีชีวิตของตนเอง แต่ถ้าผิดหวังก็จะทำให้เกิดการสูญเสีย เกิดความเจ็บปวดทั้งทางจิตใจและร่างกาย ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นอีกด้วย ดังคำกล่าวของ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2333 : 21) ว่า

...ความรักเป็นตัวเร้าและพลังผลักดันให้มนุษย์ ประกอบกิจกรรมเกือบทุกอย่างในชีวิตประจำวัน เช่น สร้างอุดมการณ์ มีแนวความคิด ความใฝ่ฝัน ความสนใจ ค่านิยม ความเชื่อในรูปแบบต่าง ๆ นับไม่ถ้วน กลุ่มนักจิตวิทยา บางกลุ่มกล่าวว่า พฤติกรรม

เกือบทุกประเภท เช่น ความขยันขันแข็งใน การประกอบอาชีพ ความมักใหญ่ใฝ่สูง การแสวงหาเงิน อำนาจ เกียรติยศ การสร้างศิลปกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ล้วนแต่มาจาก แรงขับที่สำคัญคือ พลังรักแทบทั้งสิ้น...

ในนวนิยายของวิล สิริไพบูลย์ พบว่า ตัวละครหลายตัวที่วิถีชีวิตได้เปลี่ยนแปลงไป เพราะอิทธิพลความรักของชายหญิง ดังนี้

อโณทัย ในเรื่องเลือดขัตติยา

อโณทัย และ คารา รู้จักและเป็นเพื่อนเล่นสนิทสนมกันมาตั้งแต่เด็กจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ต่างฝ่ายต่างรักกัน ภายหลังอโณทัยรู้ว่า แท้จริงแล้วคาราคือเจ้าฟ้าหญิงทิพยรัตน์ดารา กุมารี องค์รัชทายาทอันดับที่สามแห่งแคว้นยโสธร เขาได้ตระหนักถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างฐานะของตนเองกับคารา เพราะเขาเป็นเพียงทหารราชองครักษ์ ดังนั้นสิ่งที่เขาจะทำได้ดีที่สุดคือ การพยายามทำให้คนที่ตนรักได้เป็นผู้ที่มีเกียรติและมีค่าสูงสุด อิทธิพลของความรักที่เขามีต่อคารา ส่งผลต่อวิถีชีวิตของเขาด้วยการที่เขาคิดว่า วิถีทางที่จะส่งเสริมให้ “คารา” ได้อยู่ในที่สูง เขาจะต้องมีอำนาจ ซึ่งจะกำหนดการเปลี่ยนแปลงภายในแคว้นได้ จึงเริ่มต้นจากการผลักดันตัวเองจากทหารราชองครักษ์ไปเป็นพระพี่เลี้ยงของเจ้าฟ้าชายสิทธิประวัติ องค์รัชทายาทอันดับหนึ่ง เห็นได้จาก อโณทัย กราบทูลเจ้าฟ้าหญิงฯ ดังนี้

“เพราะถ้ากระหม่อมเป็นเพียงราชองครักษ์ กระหม่อมก็คงไม่ดีไปกว่าทหารหุ้ม ที่มีหน้าที่ที่คอยตามเสด็จทำเด็ว กระหม่อมต้องการนำเสด็จ ไม่ใช่ตามเสด็จ”

(ลักษณะวี. 2514 : 413)

เมื่ออโณทัยได้เป็นพระพี่เลี้ยง เขาได้พยายามแสดงความสามารถ จนกระทั่งเป็นที่ไว้วางพระทัยของเจ้าฟ้าชาย ขึ้นต่อไปเขาปรารถนาตำแหน่งที่กุมอำนาจทางทหาร เพื่อให้มีอำนาจสั่งการได้ นั่นคือ ตำแหน่งผู้บัญชาการทหาร เห็นได้จากการที่เจ้าฟ้าหญิงฯรับสั่งกับอโณทัย ดังนี้

“...เธอก็เถอะ ใครจะไปรู้ว่าต่อไปอาจจะได้เป็นผู้บังคับบัญชากองทหาร
อย่างที่คุยไว้ก็ได้”

“กระหม่อมต้องเป็นให้ได้ !”

(ลักษณะวดี. 2514 : 423)

คำตอบของอโณทัย มองได้ว่า เขามีความมุ่งมั่นเป็นอย่างยิ่งต่อตำแหน่งที่มีอำนาจ
เพื่อที่จะใช้อำนาจนั้นให้ “ดารา” ได้เป็นพระราชินีแห่งแคว้น นอกจากนี้แล้วเขายังมีความมุ่งหวัง
ที่จะเป็นเสนาบดีกลาโหม เพื่อต้องการความมั่นคงในอำนาจที่จะรักษาราชบัลลังก์ให้
เจ้าฟ้าชายสิทธิประวัติและมกุฎพระราชนิให้แก่ “ดารา” ดังนั้นเขาจึงใช้ความสามารถและ
ความพยายาม ให้เจ้าฟ้าหญิงไขว้รัชทายาทอันดับสองไปเป็นพระราชินีแคว้นอื่น เพื่อ
เจ้าฟ้าหญิงทิพยรัตน์ดารากุมารจะได้เลื่อนตำแหน่งขึ้นเป็นรัชทายาทอันดับสองแทน

เมื่อเจ้าฟ้าชายสิทธิประวัติสิ้นพระชนม์ ทำให้การเมืองภายในแคว้นเกิดความวุ่นวาย
เพราะเจ้าฟ้าหญิงไขว้และพระสวามีคือ เจ้าชายไชยยันต์ แห่งเขมรรัฐ วางแผนที่จะครอง
แคว้นยโสธร พร้อมปล่อยข่าวลือเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าฟ้าหญิงทิพยรัตน์ดารากุมาร กับ
อโณทัย ซึ่งในเวลานั้น คณะเสนาบดีของยโสธรและอโณทัยมีแผนการรวมรัฐให้เป็น
สมาพันธรัฐ โดยให้เจ้าฟ้าหญิงทิพยรัตน์ดารากุมารได้เป็นพระราชินี เมื่อมีข่าวลือเรื่องอโณทัย
เกิดขึ้นมา อันจะทำให้เจ้าฟ้าหญิงฯ ไม่ได้เป็นพระราชินี อโณทัยจึงยอมที่จะถูกประหารชีวิตเพื่อ
ปกป้องพระเกียรติยศ ทั้งที่เขาสามารถฉวยโอกาสลดหย่อนโทษได้ เพราะต้องการให้ทุกคนรับรู้
ถึงความเข้มแข็งของพระราชินีที่สามารถสั่งประหารชีวิตผู้ที่ใกล้ชิดได้ อันจะทำให้ผู้อื่นยำเกรง

อิทธิพลของความรักที่อโณทัยมีต่อเจ้าฟ้าหญิงทิพยรัตน์ดารากุมาร สามารถส่งผลต่อชีวิต
ของเขา จากทหารองครักษ์คนหนึ่งสามารถไต่เต้าเป็นพระพี่เลี้ยง เป็นผู้บังคับบัญชาทหารที่มี
อำนาจ และที่สุดก็จบชีวิตลง เพราะต้องการให้คนที่ตนรักได้มีเกียรติยศและคุณค่าสูงสุด

เทพีรัศมีจันทร์ ในเรื่องรัศมีจันทร์

รูไบยา เป็นดินแดนที่มีแหล่งน้ำมันดิบมูลค่ามหาศาล และเป็นประเทศที่มีอารยธรรม
โบราณ ซึ่งนับถือเทพีต่าง ๆ เทพีที่ได้รับความศรัทธาจากประชาชน คือ เทพีรัศมีจันทร์

ผู้สืบทอดอำนาจทางศาสนาจากวิหารสุริยเทพ เธอเป็นเทพีในร่างของภิกษุณี ที่สามารถทำให้คนหวาดกลัวและเคารพเธอ ดังที่มุสตาฟาเบนลีข่าน ผู้นำ หนึ่งในห้า ของรุไบยาได้กล่าวแก่อับลลลานุตรชาว่า

“เธอมีความเชื่อและศรัทธาเป็นเครื่องหนุนหลัง แต่เธอมีกองทหารปีศาจเป็นเครื่องคุ้มกัน มากอย่างที่เรaprมาณกันไม่ได้”

...

อับลลลนุตรชาชักหน้าช้า ๆ นี่เอง...คือ ‘ความยิ่งใหญ่’ ของเทพีพระองค์นั้น...

(ลักษณะวดี. 2516 : 43)

เทพีศรีมัจฉินทร์จึงเป็นผู้มีอำนาจทางศาสนาและการเมือง เมื่ออับลลลนุตรชาของมุสตาฟาเบนลีข่านกลับจากต่างประเทศ และไม่นานนัพ่อของเขาถูกลอบยิงเสียชีวิต และศพได้รับเกียรติให้เก็บไว้ที่วิหารสุริยเทพ ซึ่งจะมีผู้ร่วมพิธีได้เพียงคนเดียวคือเขาโดยการทำศพแบบโบราณ ทายาทจะเป็นผู้ตอบคำถามจากคัมภีร์โบราณให้ได้หมดทุกข้อ อับลลลลไม่เคยมมีความรู้ในคัมภีร์ แต่ได้รับการช่วยเหลือจากเทพีศรีมัจฉินทร์ โดยซ่อนคำแปลมาให้ ทำให้เขาตอบคำถามได้หมด และได้ดำรงตำแหน่งข่านต่อจากพ่อของเขาต่อไป

หลังจากที่อับลลลลได้รับแต่งตั้งเป็นข่าน รุไบยาเกิดความไม่สงบภายในแคว้น จนกระทั่งเกิดเป็นสงครามภายใน เขากับองค์เทพีร่วมกันต่อสู้เพื่อรุไบยา ทำให้เขาทราบว่าองค์เทพีศรีมัจฉินทร์เป็นคนเดียวกับมิสนอร่า นางแบบลูกครึ่งฝรั่งเศส-รุไบยา ที่เขาเคยรู้จัก เมื่อสงครามภายในสงบลง องค์สุลต่านการิมาลผู้ต้องการแคว้นได้ประกาศว่าองค์เทพีศรีมัจฉินทร์สิ้นพระชนม์ องค์เทพีจึงถือโอกาสนี้ลาออกจากวิหารสุริยเทพมาเป็น มิสนอร่า นางแบบชื่อดังเพื่อใช้ชีวิตคู่กับอับลลลลในวิถีชีวิตแบบคนธรรมดาทั่วไป

อิทธิพลของความรักที่องค์เทพีศรีมัจฉินทร์มีต่ออับลลลล ทำให้เธอกล้าเสี่ยงช่วยแปลคัมภีร์โบราณอันศักดิ์สิทธิ์ ทั้งที่รู้ว่าเป็นการผิดอย่างร้ายแรง มีโทษสูงสุดและทรมาณ ดังที่องค์เทพีกล่าวกับอับลลลลว่า

“เราเองเป็นคนก่อความยุ่งยาก ทั้งที่รู้ว่ามีคนคอยจ้องมองเราอยู่...”

(ลักษณะวดี. 2516 : 43)

หรือ

“...ท่านก็รู้อยู่แล้วว่า กระดาษชิ้นนั้นเป็นภัยแก่เรา...”

(ลักษณวดี. 2516 : 43)

อิทธิพลของความรักอีกประการที่เห็นได้ว่ามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของ
องค์เทพี คือการลาออกจากการเป็นองค์เทพี และออกจากวิหารสุริยเทพมาใช้ชีวิตอย่างสามัญชน
ยอมละทิ้งอำนาจทางการเมือง ศาสนา ศรัทธาจากชาวรูไบยาทั้งหมด เป็นการเปลี่ยนแปลงวิถี
ชีวิตของตนเอง เพื่อมาใช้ชีวิตกับคนที่ตนรักอย่างสงบสุข

อัสรี ในเรื่องสตรีหมายเลขหนึ่ง

อัสรีเป็นนักเรียนนายร้อยที่มาจากครอบครัวชาวนา พบรักกับเรวดี บุตรสาวเจ้าของ
ธนาคารที่มีบทบาทต่อเศรษฐกิจระดับประเทศ เรวดีเป็นที่หมายปองของชายหนุ่มในสังคมชั้นสูง
ในประเทศกกราเซีย แต่ไม่มีผู้ใดได้ใกล้ชิดเธอเท่าวิมาร์ นักเรียนนายร้อยบุตรชายของ
ผู้บัญชาการทหารที่มีอำนาจกุมกกราเซีย เมื่ออัสรีและวิมาร์เรียนจบ เรวดีกลับเลือกแต่งงานกับ
อัสรี ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างอัสรีกับวิมาร์เปลี่ยนจากเพื่อนรักเป็นคู่แข่ง คู่แค้น ในเวลาต่อมา

อิทธิพลแห่งความรักที่อัสรีมีต่อเรวดีได้พลิกผันวิถีชีวิตของเขาจากนายทหารชายแดน
มาเป็นผู้คุมฐานกำลังอำนาจในเมืองหลวง และเขาได้ต่อสู้ทางการเมืองอย่างหนักหน่วง จนในที่สุด
ได้เป็นประธานาธิบดีแห่งกกราเซีย กล่าวได้ว่าเป็นเพราะเขารักเรวดีจึงพยายามฟันฝ่าอุปสรรค
นานัปการ เพื่อให้เรวดีได้เป็นสตรีหมายเลขหนึ่งแห่งกกราเซียเห็นได้จากคำกล่าว ดังนี้

“คุณไม่ต้องลงมามาหาผมหรือเรวดี ยืนอยู่ที่เก่า แล้วผมจะได้ขึ้นไป เพราะ...
ผมรักคุณ ผมจึงต้องรักเกียรติยศของคุณด้วย จำไว้เรวดี คุณจะไม่มีเสียใจเลย ที่...เลือกผม...
ผมจะต้องทำให้คุณเป็นสตรีหมายเลขหนึ่งของกกราเซียให้ได้ ! ”

(ทมยันตี. 2523 ข : 108)

อิทธิพลของความรักได้ส่งผลให้อัสนีเกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของเขา ที่นับเป็นความสำเร็จอย่างงดงามของเขาและเรวดี แต่อิทธิพลของความรัก ยังได้นำความหายนะเกิดแก่เขาและครอบครัว มีผลสืบเนื่องมาจากความรักที่เขามีต่อเรวดีเช่นกัน เห็นได้จากเหตุการณ์ในวันที่เขาเอาปืนจ่อศีรษะของวิมาร์ เพราะคิดว่าเขาจะต้องฆ่าวิมาร์เสียก่อน บังเอิญเรวดีได้มาพบและขอร้องให้ปล่อยวิมาร์ไป เป็นเพราะความรักที่อัสนีมีต่อเรวดีทำให้ไม่สามารถขจัดใจเธอได้ ต่อมาวิมาร์จึงเป็นผู้ที่ฆ่าอัสนี

เห็นได้ว่า การจบชีวิตของอัสนี เป็นเพราะเขาขอมปล่อยวิมาร์ไปตามคำขอร้องของภรรยา ความรักที่อัสนีมีต่อเรวดี ได้ส่งผลต่อวิถีชีวิตของตนเองอย่างเด่นชัดทีเดียว

มิรา ในเรื่องรอยอินทร์

มิรา เป็นเจ้าหน้าที่ขององค์การกาชาดสากล ต้องออกไปทำงานในที่กันดารของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จนกระทั่งเธอเกิดความเบื่อหน่าย จึงลาออกจากงาน มาพักผ่อนในกรุงเทพฯ เพื่อจะหางานใหม่ ในระหว่างที่รองาน ภูริศ บุตรชายของป้า ได้ชวนเธอไปเที่ยวที่ค่ายกองกำลังกู้ชาติเวียงสรองของเจ้ารอยอินทร์ เมื่อเธอได้สัมผัสกับค่ายนี้จึงเกิดความผูกพันและอยากช่วยเหลือ ทุกคนในค่ายจับตามองเธอในฐานะเจ้านางหลวง ต่อมาเธอยอมรับเจ้ารอยอินทร์ ที่มีภาระหนักต่อการกู้ชาติบ้านเมือง แต่ก็ไม่ย่อท้อต่อภาระหน้าที่เหล่านั้น

อิทธิพลของความรักทำให้วิถีชีวิตมิราเปลี่ยนไป เมื่อเธอรักเจ้าหลวงจึงไม่กลับกรุงเทพฯ เธอพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อชาวเวียงสรอง ทั้งที่ชีวิตของเธอที่กรุงเทพฯ มีแต่ความสะดวกสบาย ดังที่คำบรรยายกล่าว

“ฉันก็รักเวียงสรอง” มิราบอกยิ้มใส

เจตนาที่จะอธิบายคือ ทั้งแผ่นดิน ทั้งชาวเวียงสรองเป็น ‘ภาระ’ ที่เธอรักจะรับไว้ บนบ่าด้วยความยินดียิ่ง น่าแปลก...ทั้งผู้คน ทั้งแผ่นดินอื่น มิได้ทำให้เธอผูกพันเท่าเวียงสรอง....

(โรสลาเรน. 2537 ก : 282)

เมื่อเจ้ารอยอินทร์สิ้นพระชนม์ลง ทำให้มีราเกิดความรู้สึกว่าจะต้องต่อสู้เพื่อชาวเวียงสรองและแก้แค้นแทนเจ้ารอยอินทร์ เธอต้องการให้เขาจากไปด้วยความสงบและรับรู้ว่าเธอเป็นของเขาคนเดียว เธอจะเป็นชาวเวียงสรองเต็มตัว ทำให้ชีวิตของเธอเปลี่ยนจาก มีราคนที่รักอิสระมาเป็นเจ้านางหลวงมีรา ณ เวียงสรอง ผู้ที่ต้องร่วมรบเพื่อสืบสานอุดมการณ์ของคนที่คุณรักต่อไป

อุบล ในเรื่องพิษสวาท

อุบล หรือ สโรชนี เป็นผู้ที่มีความแค้นเพราะความรัก เธอเป็นภรรยาของขุนพลทหารในสมัยกรุงศรีอยุธยาแตก ขุนพลได้ฆ่าเธอเพื่อให้เป็นผู้เฝ้าทรัพย์สมบัติของแผ่นดินวิญญาณของเธอต้องทนทุกข์ทรมาน ไม่สามารถไปเกิดได้ ความรัก ความภักดีที่เธอมีต่อสามีจึงกลายเป็นความแค้น และต้องการให้สามีของเธอได้ชดใช้ชีวิตและวิญญาณแก่เธอ

ในภพปัจจุบัน ขุนพลทหารเกิดเป็น อัคริณี ผู้สนใจศึกษาทางโบราณคดี วิญญาณของอุบลปรากฏขึ้นมาเป็น สโรชนี หญิงสาวผู้ลึกลับและรู้จักกับอัคริณี จนสามารถชวนให้อัคริณีและเพื่อน คือ ทิพอาภาและเชษฐาไปอยุธยา และสะกดจิตให้เขาระลึกถึงเรื่องราวในอดีตชาติ เธอได้ร้องขอพระยายมเทพให้เขามาทำหน้าที่แทนเธอ และอัคริณีก็ยินยอม แต่ทิพอาภาหญิงสาวที่มีความรักต่ออัคริณี ได้ขอทำหน้าที่อันทนทุกข์ทรมานแทนผู้ที่ตนรัก ทำให้อุบลหรือสโรชนีเห็นคุณค่าของความรักแท้ เพราะเธอเองก็รักอัคริณีเช่นกันจึงยินยอมที่จะทำหน้าที่เดิมของตนเองต่อไปด้วยความเต็มใจ ทำให้จิตวิญญาณของเธอสุขสงบ มีรัศมีสดใส ในที่สุด เธอจึงมีความ เป็นทิพย์ และเป็นอมตะ หลุดพ้นจากความผูกพันแห่งวิญญาณที่ปกป้องทรัพย์สินแผ่นดิน

อิทธิพลแห่งความรักที่ทิพอาภามีต่ออัคริณีสามารถชี้นำให้อุบลเห็นคุณค่าแห่งความรัก และเมื่อตระหนักว่า ไม่ว่าจะเป็นเช่นใด เธอก็ยังรักชายผู้นี้ จึงไม่อาจให้เขามาทนทุกข์ทรมานเช่นที่เธอเคยได้รับ ทำให้จิตใจของเธอเป็นสุข ในที่สุดอำนาจแห่งความรักได้ทำให้เธอพ้นทุกข์จากการเป็นผู้เฝ้าทรัพย์แผ่นดิน และได้เป็น “ทิพย์” ที่มีแต่ความเป็นอมตะ

มณีจันทร์ ในเรื่องทวิภพ

มณีจันทร์ เป็นตัวละครที่พบความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตเป็นอันมาก เพราะความรัก ความผูกพันที่เธอมีต่อหลวงเทพหรือเจ้าคุณเทพวรากร ชีวิตปัจจุบันของเธอเป็นชีวิตที่มีความเจริญทางเทคโนโลยี มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย อีกทั้งวิถีชีวิตที่นิยมสตรี คล่องแคล่วว่องไว เก่งงานสังคม รอบรู้ในการทำงาน สตรีไม่จำเป็นต้องทำงานบ้าน ทำอาหาร แต่เมื่อเธอเลือกอยู่ในภพอดีตกับคนที่เธอรัก ย้อนหลังไปร่วมร้อยปี ทำให้ชีวิตเธอต้องเปลี่ยนแปลง นับแต่การประพฤติกฎปฏิบัติตน กิริยามารยาท การแต่งกาย อาหารการกิน ความเป็นอยู่ ดังคำบรรยายต่อไปนี้

“กุลสตรีโบราณ มีข้อห้ามพิลึก ภพอันเลื่อมซ้อนกัน แตกต่างกันนับแต่ภาษา ความเป็นอยู่ ข้อประพฤติกฎปฏิบัติ...”

(ทมยันตี. 2533 : 228)

ถึงแม้ความแตกต่างกันในระหว่างสองภพ จะทำให้เธอเกิดความลังเลในการตัดสินใจ ในการที่จะเลือกภพใดภพหนึ่ง เพราะภพอดีตเป็นภพที่เธอไม่คุ้นเคยกับวิถีชีวิต ส่วนภพปัจจุบันเธอ มีทุกอย่างในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเกียรติยศในสังคม ทรัพย์สินหรือความสะดวกสบายจาก เทคโนโลยีสมัยใหม่ ดังข้อความต่อไปนี้

“...หญิงสาวเริ่มถามใจตนเอง หากเธอจะต้องเลือกระหว่างภพทั้งสอง เธอควรจะทำนั้ก ในภพใด

ภพในอดีต เธอมีเฉพาะเจ้าคุณอักรเทพวรากร...ในภพอันไม่เคยคุ้น เธอจะมีชีวิตอยู่ อย่างไร ทั้งบ้านที่จะพำนัก และงานที่จะต้องทำ ในภพปัจจุบันนี้...เธอมีพร้อม”

(ทมยันตี. 2533 : 237)

เมื่อมณีจันทร์รู้ใจตนเองว่า เธอรักและผูกพันกับหลวงเทพอย่างมั่นคง เธอจึงมีความคิดว่า เธอจะไปอยู่ในภพอดีตกับเขา ดังข้อความต่อไปนี้

“บัดนี้เธอแน่ใจแล้วว่า ทวารแห่งทวิภพเปิดเมื่อใด เธอไปเมื่อนั้น !
 เธอจะไม่ลังเล เธอจะไม่สนใจว่าใครจะสงสัย ใครจะค้นหาเธอ เพราะ...
 หัวใจเธออยู่ในภพโน้น ! ...”

(ทมยันตี. 2533 : 17)

เป็นเพราะอิทธิพลของความรักที่มณีจันทร์มีต่อหลวงเทพ ที่ทำให้เธอตัดสินใจไปอยู่ใน
 ภพอดีต แม้เธอจะตระหนักดีว่า วิถีชีวิตของเธอจะต้องเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง แต่เธอก็
 พร้อมจะปรับตัว จนกระทั่งเป็นความคุ้นเคยที่ทำให้เธอมีความสุขในชีวิต

ศักดิ์ธร ในเรื่องทิพย์

ศักดิ์ธร เป็นชายหนุ่มเจ้าสำราญ มีฐานะดี ชอบเที่ยวเตร่ ไม่มีงานทำเป็นหลักแหล่ง
 เมื่อเขาได้รับอุบัติเหตุและฟื้นขึ้นมา เขาสามารถรู้ความคิดความรู้สึกของผู้ที่มาสัมผัสตัวเขาได้
 อย่างถูกต้อง เมื่อเขาได้รู้จักกับอมตา หญิงที่มีความ “แปลก” ทั้งความเป็นอยู่และความ
 สามารถหลาย ๆ ด้าน ภายหลังจากทราบว่ เธอเป็นมนุษย์ต่างดาวและเป็นผู้ทำการผ่าตัดเขาเมื่อ
 ครั้งได้รับอุบัติเหตุ เขาเริ่มเรียนรู้ตามากขึ้น จนกลายเป็นความรัก เขาพยายามเหนี่ยวรั้งเธอให้
 อยู่ในโลกมนุษย์ต่อไป โดยการสอนให้รู้จักความรัก ความผูกพัน ความอาทรซึ่งกันและกัน
 มากกว่าการกระทำทุกอย่างด้วยเหตุผล แต่อมตาได้สอนให้เขารู้จักกับความเสียสละเพื่อมนุษย์
 และเพื่อโลกอื่น ๆ และเมื่อถึงเวลาที่เธอต้องกลับไปยังโลกของเธอ ศักดิ์ธรจึงระลึกถึงเธอจึง
 พยายามทำงานเพื่อประโยชน์ต่อสังคม

พฤติกรรมของศักดิ์ธรที่เปลี่ยนไปหลังจากที่เขาเกิดความรักต่ออมตา คือ การเป็นคน
 ทำงานเพื่อประโยชน์แก่สังคมและส่วนรวม ทั้งที่นิสัยเดิมเป็นคนที่ไม่มีสาระ
 สร้างความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัวเสมอ ดังที่พ่อของศักดิ์ธรได้กล่าวว่า

“แกมันเคยทำแต่สิ่งอัปมงคลนี้หว่า”

(ทมยันตี. 2519 : 77)

พฤติกรรมใหม่ของศักศิธร หลังจากที่ได้พบกับอมตา เป็นพฤติกรรมที่ตรงข้ามกับวิถีชีวิตเดิมของเขอย่างสิ้นเชิง เห็นได้จากการสนใจทำงานและศึกษาด้านวิชาการอย่างจริงจังเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม ดังที่เขากล่าวกับบิดาว่า

“...ในคำของความเป็นคน ต้องขึ้นกับประโยชน์ที่เขาพึงให้ต่อมนุษย์ด้วยกัน ขอเวลาให้ผมทำงานเถอะครับป้า ผมจะได้ไม่เสียใจ ต่อความเป็นมนุษย์ของตัวเอง ! ”

(ทมยันตี. 2519 : 313)

ศักศิธร จึงเป็นตัวละครตัวหนึ่งที่ทำให้เห็นว่า อิทธิพลของความรักชายหญิง สามารถทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด และวิถีชีวิตได้

การที่ตัวละครมีความรักในรูปแบบของชายหญิง สามารถเป็นสิ่งที่บันดาลใจให้ตัวละครประกอบพฤติกรรมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตัวละครที่ตรงกับลักษณะของความรักในเชิงจิตวิทยา คือ พลังรักสามารถทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือวิถีชีวิตของตนเองได้ ดังที่พบจากตัวละครที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว

บทที่ 4

วิเคราะห์ทัศนะของ วิมล ศิริไพบูลย์ ที่มีต่อความรักของชายหญิง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2525 : 395) ให้ความหมายของ “ทัศนะ” ว่า หมายถึง ความเห็น, การเห็น, เครื่องรู้เห็น, สิ่งที่เห็น, การแสดง

การวิเคราะห์ทัศนะของวิมล ศิริไพบูลย์ ที่ปรากฏในนวนิยาย จึงยึดความหมายของ ทัศนะตามความหมายทางพจนานุกรมฉบับดังกล่าว และพบว่านักเขียนผู้นี้ใช้ตัวละครเอก ชายหญิงเป็นสื่อในการแสดงทัศนะของผู้เขียนที่มีต่อความรักของชายหญิงให้ผู้อ่านเห็นอย่าง ชัดเจน ดังทัศนะต่อไปนี้

4.1. ความรักคือการให้

ในนวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์ ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนมีทัศนะต่อความรักชายหญิง อย่างเด่นชัดที่สุดคือ ความรักต้องมีการให้ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เพื่อคนรักได้มีเกียรติ มี ความสุข ซึ่งทัศนะเหล่านี้ได้ถ่ายทอดผ่านคำพูด ผ่านความคิดของตัวละครในนวนิยายจำนวน หลายเรื่องเกือบจะเป็นคำเดียวกัน ประโยคเดียวกัน เป็นการย้ำในความเห็นทัศนะอันมั่นคงของ ผู้เขียน ไม่ว่าผู้เขียนจะใช้นามปากกาใด หรือระยะเวลาในการแต่งนวนิยายแต่ละเรื่องต่างก็นับ สิบปี ก็ยังคงแสดงทัศนะในความรักชายหญิงว่า “รักคือการให้” อย่างโดดเด่นตลอดมา และ ความหมายแห่งการให้นี้สามารถวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

4.1.1 การให้ความสุขแก่คนที่ตนรัก โดยตนเองยอมเจ็บปวด

การให้ชนิดนี้เป็นการให้ในรูปแบบของการเสียสละความสุขของตนเอง เพื่อให้คนที่ตน รักมีความสุข เช่น เกนหลง ในเรื่องอย่าลืมฉัน ที่ช่วยเขมชาติตามหาสุริยาวิดี เพื่อให้เขมชาติ

ได้ปรับความเข้าใจกับสุริยาวิดี ทั้งที่ตนเองก็มีความรักและพึงใจในตัวเขมชาติ อีกทั้งยังเป็น
คู่หมายของเขาค้วย แต่เธอก็ยอมเสียสละเพื่อให้เขามีความสุข ดังคำกล่าวของเธอว่า

“รัก...คือการที่เรารู้ว่าคนที่เรารักมีความสุข ! ”

(ทมยันตี. 2520 : 83)

ลักษณะการให้เช่นนี้ถือเป็นการให้สามัญชน ที่มนุษย์โดยทั่วไปสามารถกระทำได้
เช่นเดียวกับสัตยาตัวละครเอกในเรื่องพี่เลี้ยง และสารินตัวละครเอกในเรื่องก้ามสันสัญญา ที่ยอม
สละคนที่ตนรัก เพราะคิดว่าตนเองไม่สามารถสร้างฐานะอันจะนำมาซึ่งความสุขและเกียรติยศแก่
คนที่ตนรักได้ จึงพยายามหลีกเลี่ยงหนีจากชีวิตของหญิงที่ตนรัก นับเป็นการให้โอกาสหญิงคนรักได้
พบเส้นทางชีวิตที่มีความสุขและมีเกียรติยศ

สัตยา ในเรื่องพี่เลี้ยง และ สาริน ในเรื่องก้ามสันสัญญา เป็นตัวละครที่ผู้เขียนกำหนด
ให้เป็นเพียง “เด็กในบ้าน” ของฝ่ายหญิงเท่านั้น โดย สัตยา เป็นลูกชายของคุณสุรางค์เพื่อน
ของคุณระรินผู้เป็นแม่ของ เธอ แต่คุณระรินเป็นผู้รับอุปการะเพื่อนและลูกชายที่ขาดผู้นำ
ครอบครัวและขาดสนับสนุนในฐานะการเงิน คุณสุรางค์และสัตยาจึงมีความเป็นอยู่ที่ดี คุณสุรางค์เป็นผู้ที่
มีความเกรงใจและสำนึกในบุญคุณอยู่เสมอ จึงจัดระดับคุณระรินและเธอไว้ในฐานะผู้เป็นนาย
และผู้มีพระคุณ โดยอบรมสัตยาให้มีความคิดเช่นตน แม้ว่าสัตยาและเธอจะรักกันก็ตาม สัตยา
ก็ยังตระหนักว่าตนเองไม่สามารถสร้างสิ่งใดที่จะทำให้เธอมีความสุขได้เท่า โชติวัน บุตรชาย
ท่านอธิบดี เขาจึงไปทำงานที่ถูกต้องเป็นการให้โอกาสเธอได้ใกล้ชิดกับโชติวัน แม้ตนเองจะ
ขมขื่นใจดังคำสารภาพของเขาคือเธอ ว่า

“พี่รักคุณเรตั้งแต่เด็ก คุณเรารู้ แต่เมื่อพี่เห็นว่า คุณโชติดีกว่าพี่ทุกประการ พี่ก็
พยายามหักใจ พี่ถึงพยายามหนีหน้าไปเสียไกล ๆ ...”

(ทมยันตี. 2522 : 360)

สาริน ในเรื่องก้ามสันสัญญา เป็นตัวละครที่มีพื้นฐานเช่นเดียวกับ สัตยา ในเรื่องพี่เลี้ยง
จึงเลือกไปปฏิบัติหน้าที่ตามแนวชายแดนตลอดเวลา เพื่อการเปิดโอกาสให้หลานตาได้พบคนที่
เหมาะสม และยังเป็นการไปเพื่อรักษาความเจ็บปวดใจของตนเอง ลักษณะตัวละครทั้งสองคือ
สัตยา และ สาริน เป็นผู้ที่มีความรักแบบ “การให้” โดยตนเองยอมเจ็บปวด สามารถมองเห็น

กิริยาที่พยายามปิดบังความเจ็บปวดใจของตัวละครได้ จาก สาริน ในวันที่ชุลลันดาแต่งงาน จาก คำบรรยายดังนี้

“สาริน ในวันนี้ผิดแปลกไป เพราะเขาช่างพูด ช่างเล่า เร่งรีบผิดปรกติ ไม่ว่าเขาจะพูดอะไร มักกลั่นหัวเราะ และไม่ว่าใครจะพูดอะไร สารินก็พร้อมจะหัวเราะ จุจราว เป็นสุขยิ่ง แต่กับคนใกล้ชิดอย่างชุลลันดาและคุณธรรมาเท่านั้นที่รู้ว่า ไม่ใช่สาริน ! ... อาการหัวเราะคืออาการแสร้างทำ...”

(ทมยันตี. 2529 : 278)

มินตรา ในเรื่องถิ่นสวาท เป็นตัวละครอีกตัวหนึ่งที่ผู้เขียนให้เป็นตัวละครที่ “ให้” คนรัก ด้วยการยอมเสียสละความสุขตนเองและหนีไปด้วยความซอกซำ แต่เพื่อความสุขและโอกาสที่ดีในชีวิตของ พชร คนที่เธอรัก เธอจึงไปจากชีวิตเขา เพราะ พชร มีความสัมพันธ์กับดร. บุษบาวรรณ ผู้ที่เธอเห็นว่าดีพร้อมกว่าตนเอง ดังนั้นทักความรู้สึกของเธอที่ตั้งใจเขียนไว้ให้บุตรชายได้อ่านยามโต ดังนี้

“...แม่อยากให้คุณพ่อมีชีวิตครอบครัวที่เป็นสุข... ผู้หญิงคนนั้นเคยเป็นที่หวังอยู่ในใจของแม่ว่า จะทำให้คุณพ่อของลูกมีทุกอย่างพร้อม”

(โรสลาเรน. 2528 : 404)

เจนหลง, สัตยา, สาริน และ มินตรา เป็นตัวละครที่ผู้เขียนถ่ายทอดทัศนคติในความรักชายหญิงว่า เป็นความรักที่มีการให้ ด้านการเสียสละความสุขส่วนตน เพื่อคนที่ตนรักมีโอกาสนในชีวิตที่ดีกว่า อันเป็นการให้ที่สามารถพบได้ในชีวิตจริงของคนบางคน

4.1.2 การให้ความสุขแก่คนที่ตนรัก โดยตนเองยอมสละชีวิตและวิญญาณของตนเอง

การยอมสละชีวิตและวิญญาณของตนเอง เพื่อให้คนที่ตนรักมีความสุข เป็นการให้อีกระดับหนึ่ง ในทัศนะของผู้เขียน พบได้จากความรักของ ทิพอาภาที่มีต่ออัคนี และอุบลที่มีต่ออัคนี ในเรื่องพิษสวาท

ในเรื่องพิษสวาท อุบล เป็นเมียพระราชทานของ ขุนพลทหาร ในสมัยเสียกรุงศรีอยุธยาและถูกขุนพลทหารผู้เป็นสามีสังหาร เพื่อให้เธอเป็นผู้เฝ้าทรัพย์สมบัติของแผ่นดิน โดยวิญญาณไม่ได้ไปสุดไปเกิดตามกรรมเช่นวิญญาณอื่น ๆ เธอจึงโกรธแค้นสามีและตามหาเพื่อให้เขาชดใช้ชีวิตและวิญญาณคืนแก่เธอ โดยมาทำหน้าที่ แทนเธอ ขุนพลทหารได้มาเกิดในปัจจุบันเป็น อัคนี ผู้เชี่ยวชาญทางโบราณคดี ต่อมาอุบลสามารถสะกดจิตอัคนี ทิพอาภา และเชษฐา ให้รับรู้ถึงสภาพของเธอดังที่ตนทุกข์ทรมาน และได้ร้องขอพระยายมให้อัคนีมารับหน้าที่เฝ้าทรัพย์สมบัติของแผ่นดินแทนเธอ แต่ทิพอาภาผู้ที่มีความรักต่ออัคนี ได้ขอทำหน้าที่นี้แทนอุบล เพราะไม่ต้องการให้อัคนีทนทุกข์ทรมานดังเช่นอุบล ทั้งที่รู้ว่าหมายถึงการที่ตนต้องเสียชีวิตและเสียวิญญาณ เพราะวิญญาณจะไม่สามารถไปใช้กรรมตามวาระได้ ดังที่ทิพอาภากล่าวว่า

“หม่อมฉันรักเพราะรักในเรื่องความรักของหม่อมฉัน หม่อมฉันต้องการให้คนที่หม่อมฉันรัก มีความสุขตลอดไป หม่อมฉันไม่เคยหวังว่าหม่อมฉันจะได้ความรักตอบและหากหม่อมฉันจะมีความสุขเพราะความรัก หม่อมฉันก็ยินดียอมรับ...”

(ทมยันตี. 2516 : 414)

ความรักของทิพอาภามีต่ออัคนี เป็นความรักที่ยอมให้ได้ทั้งชีวิตและวิญญาณ เพื่อคนที่ตนรักจะได้มีความสุขในชีวิต โดยตนเองยอมรับความทุกข์ทรมานแทนทั้งหมด ทัศนะของผู้เขียนที่แสดงต่อความรักชายหญิงว่า รักแท้เป็นรักที่มีการให้ได้ทั้งชีวิตและวิญญาณ ได้เสนอผ่านตัวละครอีกตัวหนึ่งในเรื่องเดียวกันคือ “อุบล” ที่มีสำนึกในตอนหลังว่าไม่สามารถทนให้ผู้คนที่ตนรักมารับทุกข์ทรมานแทนตน ดังคำกล่าวของอุบล ว่า

“เกล้าทำไม่ได้พระเจ้าข้า...ชายผู้นี้ เกล้าเคยรัก... และรักตลอดมา ตลอดระยะเวลาที่
เคยอยู่ในความทุกข์ เกล้าเคยแค้น ขมขื่น จึงซึ้ง จึงคิดว่า ถ้ามีโอกาสดังที่
ประทานให้ เกล้าจะให้เขารู้รสแห่งความทุกข์เสียบ้าง แต่คุณหญิงคนนี้ได้ชี้ให้
เกล้าเห็นว่า...ถ้าจะรัก...ก็จงรักให้หมดทั้งชีวิต ทั้งวิญญาณเกิด...วิญญาณนั้นสอนให้
เกล้ารู้จักใจตนเอง เกล้ารักเขา และจะทำให้เขาทนทุกข์ทรมานได้อย่างไร”

(ทมยันตี. 2516 : 449)

“ความรักของชายหญิง” ในทัศนะของวิมล ศิริไพบูลย์ ที่แสดงผ่านในตัวละคร
ทั้งสอง เป็นความรักยิ่งใหญ่สามารถสละชีวิตและวิญญาณให้ผู้ที่ตนรักได้อย่างไม่หวัง
ผลตอบแทนแก่ตนเอง นอกจากจุดหมายเพียงเพื่อความสุขของผู้ที่ตนรักเท่านั้น และทัศนะนี้
ปรากฏในเรื่องกฤตยาเช่นกัน แม้ว่าเรื่องกฤตยาจะแต่งภายหลังเรื่องพิษสวาทเป็นเวลานานสิบปีแต่ก็
แสดงทัศนะของผู้เขียนอย่างแน่วแน่ว่า “ความรักคือการให้ทั้งชีวิตและวิญญาณแก่ผู้ที่ตนรัก”

ในเรื่องกฤตยา ผู้เขียนแสดงทัศนะผ่านความรักของเจ้าหญิงเมอริตาเดนที่มีต่อ สมณ
กาเร ผู้เป็นพระสวามี จนยอมสละหลุมศพและอุปกรณ์ในการใช้ทำมัมมี่ของตนเอง เพื่อนำไปใช้
กับพระศพพระสวามีใช้แทน เพราะในความเชื่อของอียิปต์โบราณเชื่อว่า การที่จะมีชีวิตในภพ
หน้าได้จะต้องผ่านพิธีการทำมัมมี่เสียก่อน มิเช่นนั้นก็จะกลายเป็นวิญญาณที่ล่องลอยโดยไม่มีภพหน้า
ความรักของเธอจึงเป็นความรักที่ยอมเสียสละความสุข และยอมให้วิญญาณของตนเองไม่ได้มี
ภพหน้า เพื่อให้พระสวามีมีวิญญาณที่ได้มีภพหน้าต่อไป เห็นได้จากคำบรรยายดังนี้

“หากใครจะนึก เธอผู้แบบบางราวกลีบบัว...จะลักลอบนำพระศพทำพิธี...และบรรจุไว้
ในที่เร้นลับ”

“โถหีนอันมีค่าดุจหยกที่สลักชื่อเธอ สำหรับพระศพเธอในวันหน้า ถูกกลบด้วยหัตถ์
เธอเองอย่างนึมนวล เพียงเพื่อบรรจุอวัยวะภายในแห่งพระสวามี...”

(ทมยันตี. 2538 ก : 110)

การแสดงออกซึ่งความรักของเจ้าหญิงเมอริตาเดนต่อพระสวามี เป็นความรัก “ให้ได้ทั้ง
ชีวิตและวิญญาณ เพื่อความสุขของคนที่คุณรัก” สอดคล้องกับความรักของทิพอาภาและอุบลที่มี

ต่ออีกนี้ ทำให้ผู้วิจัยมองว่า “ความรักคือการให้ได้ทั้งชีวิตและวิญญาณ” เป็นทัศนะประการหนึ่งของผู้เขียนที่มีต่อความรักชายหญิงอย่างเด่นชัด

4.1.3 การให้เกียรติคนรัก

ในความรักชายหญิง ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่า คนรักเป็นผู้ที่มีค่าและมีเกียรติสูงสุด โดยได้ถ่ายทอดผ่านความรักของ อัสรีที่มีต่อเรวดี ดังนี้

“ เกียรติยศที่ผมสร้างขึ้นนั้น มิใช่เพื่อตนเองหรือเรวดี แต่มัน... เพื่อคุณคนเดียว”

(ทมยันตี. 2523 : 147)

ลักษณะการให้เกียรติและให้ความสำคัญด้วยความจริงใจคนรัก ย่อมเป็นสิ่งที่มีความอันควรให้ และการได้รับจากคนที่ตนรัก สอดคล้องกัน ดังเห็นได้จากคำบรรยายความรู้สึกของ เขมชาติ ว่า

“ถ้าคุณต้องการคำว่า เมีย ผมก็จะให้คุณเป็นเมีย ตามความหมายที่ผมเคย ตั้งใจไว้ เมีย...ในสังคม เมียที่จะเป็นแม่ของลูกผม เมีย...ที่จะเป็นทั้งเพื่อนทุกข์ เพื่อนสุข เมีย...ที่ยามตาย ผู้ชายจะยินดีหายใจเฮือกสุดท้ายอยู่ต่อหน้า...”

(ทมยันตี. 2520 : 208)

ความรักชายหญิงทั่วไป ย่อมต้องการมีความสุขและได้อยู่กับผู้ที่ตนรัก แม้ว่ามีเหตุจำเป็นจะต้องพลัดพรากหรือไม่ได้อยู่ใช้ชีวิตคู่ด้วยกัน แต่สิ่งที่ตรงความรู้สึกคือ การให้เกียรติและการรักษาเกียรติของผู้ที่ตนยอมรับว่า “รัก” ดังคำบรรยายความรู้สึกของเขมชาติ ว่า

“...แม้จะต้องแลกระหว่างเกียรติยศของเขาและเธอ เขมชาติก็ยังยินดีและรักษาเกียรติไว้ให้สตรีผู้นั้นมากกว่าตนเอง !”

(ทมยันตี. 2520 : 211)

“การให้เกียรติ” และ “รักษาเกียรติ” ของผู้อื่นเป็นที่รัก จึงเป็นสิ่งสำคัญในทัศนะของผู้เขียน เห็นได้จากเรื่องยอดนงค ที่สามารถยืนยันถึงทัศนะของผู้แต่งได้เป็นอย่างดี ดังคำบรรยายความรู้สึกของกานดา ว่า

“ก็เมื่อผู้ชายคนนั้นเห็นเธอเหนือกว่าสตรีใดทั้งหมดแล้ว เธอยังสนใจกับใครอื่นอีกเล่า...”

(ทมยันตี. 2515 : 788)

การที่ธาดรีให้เกียรติแก่กานดา เป็นสิ่งที่เธอยอมรับในตัวเธอว่า มีความเป็นลูกผู้ชายที่สามารถทำให้เธอมีความมั่นใจในชีวิตว่า เธอเป็นผู้หญิงที่มีค่าและความหมายสำหรับเขา เป็นสิ่งสะท้อนทัศนะของผู้เขียนที่มีต่อความรักชายหญิง ผ่านชีวิตของกานดาและธาดรี

4.1.4 การให้ชีวิตของตนเองเพื่อรักษาเกียรติของคนรัก

ตัวละครที่ยอมสละชีวิตของตนเอง เพื่อรักษาเกียรติของผู้ที่ตนรัก พบได้จากความรักของ อโณทัย คอเจ้าฟ้าหญิงทิพยรัตน์ดารากุมารี เพราะในขณะที่เจ้าฟ้าหญิงถูกรหาว่าพระองค์มีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับอโณทัย ซึ่งโณทัยยอมไม่ได้ที่จะให้คนที่ตนรักต้องมัวหมอง เพราะถือว่าเป็นการไม่คู่ควรอย่างยิ่ง อีกทั้งยังมีผลต่อภาพลักษณ์ของเจ้าหญิงฯที่กำลังจะเป็นพระราชินีแห่งสมาพันธรัฐ ดังนั้นเขาจึงยอมถูกประหารชีวิต ซึ่งทัศนะของผู้เขียนได้ถ่ายทอดไปเป็นความคิดของอโณทัย ดังนี้

“กระหม่อมรักเพราะรัก รักอย่างปรารถนาที่จะให้คนที่กระหม่อมรักได้สถิตย์อยู่ในเรื่องที่อันสูงสุดเท่านั้นก็พอ”

(ลักษณวดี. 2514 : 450)

หรือ

“ยิ่งกว่าเจ้านาย ยิ่งกว่าเจ้าหัวใจ คือเจ้าชีวิต เพราะชีวิตทั้งชีวิต กระหม่อมก็ถวายให้ได้”

(ลักษณวดี. 2514 : 293)

อโณทัย ต้องจบชีวิต เพื่อรักษาเกียรติแก่คนที่ตนรัก ไปตามทศนะของผู้เขียนที่ถ่ายทอดไว้ในอุปนิสัยอันมุ่งมั่นของอโณทัย

4.1.5 การให้ชีวิตของตนเองเพื่อคนรักพ้นจากความทุกข์

การให้ชีวิตเพื่อคนรักได้พ้นทุกข์ หมายถึงการยอมและยินดีที่จะแลกชีวิตของตนเองเพื่อให้คนที่ตนรักได้มีชีวิตอยู่ต่อไป พบได้จากความรักของมिरาที่มีต่อเจ้ารอยอินทร์ ในเรื่อง รอยอินทร์ และความรักของนารถที่มีต่อธารทิพย์ ในเรื่อง วันที่รอคอย

มिरาเป็นผู้หญิงที่หลายคนมีความเห็นว่า เธอเป็นคนเข้มแข็งและไม่หวั่นไหวต่อชายหนุ่มใด แต่เมื่อเธอยอมรับกับใจตนเองว่า เธอรักเจ้าหลวงรอยอินทร์ เธอกลับยินดีที่จะแลกชีวิตของเธอเอง เพื่อให้คนที่รักพ้นทุกข์หรือมีชีวิตต่อไป ดังที่ผู้เขียนได้ให้ทัศนะผ่านความคิดของมिरา ดังนี้

“...มिरาสาธุชนย์เสีย... ้วยภาษาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทุกชาติ ถ้าชีวิตเธอแลกได้
เธอยินดีแลก !
รัก...เป็นเช่นนี้เอง...”

(โรสลาเลน. 2537 ก : 496)

ทักษะต่อความรักในรูปแบบนี้ ได้ปรากฏออกมาในเรื่องวันที่รอคอย เมื่อ นารด รู้ว่า ธารทิพย์ถูกธราชิงและอาการสาหัส ตามคำบรรยายความรู้สึกของนารดว่า

“ถ้าเขาถ่ายทอดชีวิต วิญญาณของเขาให้เธอได้ รู้ไหม...นารดจะทำ นารดยินดี ตายแทนธาร...เพียงแต่ให้ธารลืมตาสัณนิษ
ยิ้มให้เขาสักหน่อย...”

(ทมยันตี. 2538 ค : 331)

จากความรู้สึกของตัวละครทั้งสอง เป็นการถ่ายทอดตามทัศนะของผู้เขียน ว่า ในความรัก สามารถให้ได้ทั้งชีวิต เพื่อคนที่รักจะได้มีชีวิตอยู่ต่อไป แม้ว่าจะไม่สามารถทำได้จริง

4.1.6 การให้ความเชื่อมั่นและความเป็นเพื่อนแท้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

ทัศนะของผู้เขียน พบว่า ความรักชายหญิงที่อยู่ด้วยกันอย่างความอบอุ่น ซ่อมแซมด้วยความรักแบบเพื่อน คู่ทุกข์คู่สุขร่วมกัน มิได้ปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว อ้างว้าง หรือต่อสู้ตามลำพัง ในบางขณะที่คนใดคนหนึ่งอ่อนแอ อีกคนหนึ่งยอมเป็นผู้ปกป้องคุ้มครองอย่างแข็งขันได้เช่นกัน เห็นได้จากตัวละครดังนี้

ภูริตที่มีต่อเจ้ารอยคำ ในเรื่องโสมต้องแสง เมอริตาเดนที่มีต่อสมเณการ ในเรื่อง กฤตยา ชาติรีที่มีต่อกานดา ในเรื่องขอคนงค์ มिरาที่มีต่อเจ้ารอยอินทร์ ในเรื่องรอยอินทร์ ดังคำกล่าวของกานดากับมารดา ที่กล่าวถึงชาติรีว่า

“เป็นคนดีค่ะแม่ เขาช่วยหนูไว้หลายอย่าง คนอย่างนี้แหละที่หนูรู้ว่า ถ้าเมื่อไหร่ หนูคว่ำลงไป เขาจะยื่นมือเข้ามาช่วย ไม่ใช่หนีหน้าอย่างคนอื่น หรือเหยียบย่ำจำเดิมส่งไปเลย”

(ทมยันตี. 2515 : 792)

การให้ความช่วยเหลือในยามทุกข์ยากและการแสดงความมีน้ำใจมีความเป็นมิตรแท้ต่อคนรัก เป็นทักษะที่ผู้เขียนเห็นว่า เป็นสิ่งที่มีคุณค่าควรแก่การซาบซึ้งใจ เห็นได้จากคำกล่าวของ ภูริศต่อเจ้านางรอยคำว่า

“พี่สัญญาจะไม่มีวันทิ้งจ้อย ทิ้งเจ้าหลวง พอใจไหม ? ”

ประโยคนั้นยิ่งเสียดแทงความปิติใด ๆ ประโยคนั้นยิ่งเสียดแทงคำรัก เพราะ... มิใช่หมายถึงแค่ “รักเดียว” หากเขารักแผ่นดิน รักคนทั้งแผ่นดินของจ้อยด้วย

(โรสลาเรน. 2537 ค : 518)

ความหมายของประโยคดังกล่าว นับว่ามีความเป็น “เพื่อนตาย” แฝงอยู่ด้วย เพราะคำว่า “จะไม่ทิ้งกัน”

ความรักของมिरา ที่มีต่อเจ้ารอยอินทรีในเรื่อง รอยอินทรี ก็แสดงถึงทักษะของผู้เขียนออกมาชัดเจนว่า รักแท้ จะไม่ยอมปล่อยให้ผู้ที่ตนรักต้องว่าเหวหัวใจอยู่อย่างเดียวดาย แม้ในขณะที่เจ้าหลวงบาดเจ็บอยู่ในป่า เธอก็ยอมเสี่ยงภัยเข้าไปรับเจ้าหลวงด้วยตัวเองดังคำบรรยายนี้

“ถึงรู้ว่า ความตายขวางหน้า เธอก็ยังฝ่าฝืนไปจนได้...”

(โรสลาเรน. 2537 : 483)

ตัวละครดังกล่าว ล้วนเป็นคู่รักที่มีความรักและความเป็นเพื่อนตาย พร้อมจะฝ่าฟันความยากลำบากเพื่อช่วยเหลือหรือเคียงคู่กับคนรักของตนให้ได้ ทำให้มองเห็นได้ว่าทักษะของผู้เขียนต้องการสื่อถึงความรักคือการให้ความเชื่อมั่นและความเป็นเพื่อนแท้ทุกสถานการณ์

4.1.7 ความรักต้องมีการให้อภัยการให้อภัย

ทักษะของผู้เขียนอีกประการหนึ่งในความรักชายหญิงคือ การให้อภัย หากมีข้อขัดแย้ง “ความรัก” สามารถประสานความสัมพันธ์ให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันนำผลให้เกิด

ความสุข ความสดชื่นทางอารมณ์ เห็นได้จากคู่รักในเรื่องอย่าลืมฉัน ที่แม้ว่าทั้งคู่จะขัดแย้งกัน แต่ความรักก็สามารถทำให้ยกโทษให้กันได้ ดังคำกล่าวของ “เขมชาติ” ว่า

“...โทษของคนบางคนนั้น บางทีก็หนักหนา จนไม่สามารถยกโทษให้แก่กันได้
ยกเว้น...ด้วยความรักอันลึกซึ้ง...”

(ทมยันตี. 2519 : 402)

คำกล่าวของเขมชาติ ที่ผู้เขียนได้แทรกทศนะผ่านตัวละครออกมา นับเป็นทศนะที่สอดคล้องกับลักษณะการแก้ปัญหาความรักของตัวละครในเรื่องสายรุ้ง ที่ พงศธรและเมทินี มีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ต่างฝ่ายต่างเข้าใจผิดและโกรธแค้นกัน ทั้งที่ยังมีความรักให้กัน แต่ พงศธรมีความคิดจะแก้แค้นเธอ ที่ทำให้เขาเจ็บปวดใจและเสียใจ ส่วนเมทินีเมื่อรู้ตัวว่า ถูกหลอกหลวง ก็โกรธและเสียใจ ทั้งที่รู้ว่าเขาก็ยังมีใจให้กับเธอ แต่เธอก็ไม่ยอมยกโทษให้ ทศนะของผู้เขียนได้แสดงถึงการให้อภัยในตอนท้ายของเรื่องทำให้ทั้งคู่จบลงด้วยความสมหวัง เช่นเดียวกับเรื่องอย่าลืมฉัน ที่จบลงด้วยความสุขเพราะเขมชาติและสุริยาดี ยอมให้อภัยในความผิดพลาดของทั้งคู่

ในเรื่องหนึ่งรัก เป็นอีกเรื่องที่แสดงทศนะว่าความรักควรมีการให้อภัย จึงจะทำให้ชีวิตมีความสุขได้ดังเช่นกรณีของ ตรีนุชกับรังสี นวนิยายเรื่องนี้เริ่มตั้งแต่ตรีนุชและรังสียังเป็นเด็ก แต่รังสีอายุมากกว่าตรีนุชหลายปี ทั้งสองคนเป็นเพื่อนเล่นที่สนิทสนมกันมากจนกระทั่ง ตรีนุชรู้สึกว่ารังสีเป็นผู้ที่ทำให้เธอหายเหงา เพราะเขาเป็นเพื่อนเล่นที่ดีและมีความเอ็นดูเธอเสมอ เมื่อรังสีไปเรียนต่อต่างประเทศเธอกับเขาเริ่มห่างเหินกันไปและในที่สุดก็ขาดการติดต่อ หลายปีต่อมาเมื่อ ตรีนุชเรียนจบมหาวิทยาลัยจึงได้พบกับรังสี โดยบังเอิญทำให้ ทั้งสองมีความใกล้ชิดในฐานะ คู่รัก แต่รังสีไม่กล้าบอกความจริงว่าตนเองแต่งงานกับอดีตซึ่งกำลังจะมีลูก เมื่อตรีนุชรู้ความจริงทำให้เธอเสียใจมาก และคิดว่ารังสีหลอกหลวงเธอ เธอจึงอาฆาตอยู่ในใจดังนี้

“...เมื่อฉันตัดสินใจแล้วว่า หนึ่งรักเป็นหนี้ที่ยังค้างชำระ ฉันก็ต้องจัดการให้จงได้”

(ลักษณวดี. 2538 : 355)

แต่เมื่อผู้เขียนให้เหตุการณ์พลิกผัน โดยสร้างตัวละครอย่างอริศผู้มีความอ่อนหวาน มีความซื่อและสุขภาพอ่อนแอ และสร้างตัวละครอย่าง “คาหนู” ลูกของอริศกับรังสี มาทำให้ตัวละครอย่างตริษฐต้องสะเทือนใจเมื่ออริศเสียชีวิตจนทำให้เธอใจอ่อนยอมให้อภัยเขา

หากกล่าวถึงคุณค่าของความรักชายหญิง พบได้ว่า ทักษะที่แสดงออกอย่างมั่นคงและแน่วแน่ คือ “การให้” ไม่ว่าจะเป็นการให้ความสุข การให้เกียรติ การรักษาเกียรติ การให้ทั้งชีวิตและวิญญาณ ดังพบได้จากบทกลอนในเรื่อง รอยอินทร์ ที่แสดงทักษะของผู้เขียนได้อย่างเด่นชัด ว่า

...หากจะรัก...รักนั้นต้องทั้งหมด
เกียรติยศหาชีวิตปลิดให้ได้
ถึงโลกจะมหาศาล...ค่าปานใด
จะวางไว้ในเรื่องอึ้งหัดด์ “รักนิรันดร์”

(โรสลาเรน. 2537 ก : 423)

เป็นการแสดงให้เห็นอย่างมุ่งมั่นถึงความหมายและคุณค่าของความรักว่า ไม่มีสิ่งใดในโลกที่มีค่าเท่า แม้แต่เกียรติยศหรือชีวิต อันเป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์ ก็ยังไม่มีค่ามีความหมายเท่ากับ “ความรักที่มั่นคงเป็นนิรันดร์”

4.2. ความรักมีค่ามากกว่าทรัพย์สินและอำนาจทางการเมือง

ทักษะของวิมล ศิริไพบูลย์ แสดงให้เห็นว่า “ความรัก” ที่มีความจริงใจ มั่นคง มีค่ามหาศาลกว่าเงินทอง ทรัพย์สินใด ๆ หรือแม้กระทั่งอำนาจทางการเมือง ทักษะของผู้เขียนที่แสดงในด้านนี้ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง รัศมีจันทร์ ในฝัน รอยอินทร์ หนี้รัก เป็นแนวเดียวกันทั้งหมด

เรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนแสดงทักษะผ่านห้วงความคิดของเรวดีที่ระลึกถึงเหตุการณ์ในชีวิตของเธอกับอัสรี ตั้งแต่เริ่มพบกัน รักกัน และแต่งงานกัน จนกระทั่งอัสรีและเธอต้องพรางจากกันตลอดไป โดยผู้เขียนแบ่งเนื้อหานวนิยาย เป็น 3 ภาค

ในภาคแรก คือภาคอำนาจกับความรัก ผู้เขียนแสดงทัศนะผ่านเรวัตีอย่างเด่นชัด เพราะการที่เธอเลือกอัศวรี คือ เลือกความรัก ถึงแม้จะมีวิมาร์ เป็นตัวเลือกที่มีทั้งทรัพย์สินสมบัติ และอำนาจทางการเมือง เพราะเขาเป็นบุตรชายผู้บัญชาการทหารที่กุมอำนาจในกราเซียอย่างมั่นคง ในขณะที่อัศวรีเป็นเพียงลูกชานา ดังคำบรรยายความรู้สึกของเรวัตีดังนี้

“ถ้าจะเทียบกับวิมาร์ อัศวรีก็เห็นจะต้องใช้คำว่า ไม่ติดฝุ่น...”

(ทมยันตี. 2523 ข : 44)

แต่เมื่อทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า ความรักมีค่ามากกว่าสิ่งอื่นใด จึงวางองค์ประกอบและความสำคัญของอัศวรี เช่นให้อัศวรีเป็นคนฉลาด มีความเฉลียวฉลาด เข้มแข็งสมกับเป็นผู้ที่จะให้ความคุ้มครอง แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีความสุข อ่อนโยนต่อเรวัตีทำให้เธอประทับใจมากกว่าวิมาร์ อันเป็นเหตุให้เธอเลือกเขาดังคำบรรยายว่า

“...ฉันต้องสละทุกสิ่งทุกอย่างเพียง เพื่อรัก ประการเดียว”

(ทมยันตี . 2523 ข : 94)

หลังจากที่เธอตัดสินใจเลือกความรัก ผู้เขียนยังย้ำทัศนะนี้ลงไปอีกในภาคที่สอง คือเมื่ออัศวรีต้องต่อสู้ในวิถีทางการเมืองอย่างเหน็ดเหนื่อย จนกระทั่งเธอต้องกล่าวแก่เขาว่า

“ลืมเสียทีได้ไหม อัศวรี ลืมอะไร ๆ ในใจให้หมด ไม่ว่า Duty, Honour ให้เหลือแต่ My love...”

(ทมยันตี. 2523 ข. : 185)

นับว่าเรวัตี เป็นตัวละครที่ผู้เขียนถ่ายทอดทัศนะที่มีต่อความรักชายหญิงว่า “คนรักเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกว่าอำนาจอื่นใด” อันเป็นทัศนะที่สอดคล้องกับเรื่องรัศมีจันทร์ ที่ผู้เขียนแสดงในพฤติกรรมของเทพีรัศมีจันทร์หรือกามาร่า และในการตัดสินใจของอับดุลลา

เทพีศรีมัจฉา เป็นตำแหน่งทางศาสนาแต่ก็มีอำนาจทางการเมืองด้วยเช่นกัน เพราะในการแต่งตั้งสุลต่าน หรือการตัดสินใจในการบริหารประเทศ จะต้องได้รับความยินยอมและเห็นชอบจากเทพีศรีมัจฉาเสียก่อน อีกทั้งยังเป็นตำแหน่งที่มั่งมีเงินตรา และกองทหารอันยิ่งใหญ่ เธอจึงเป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุด ดังคำกล่าวของมุสตาฟา เบนลีข่านที่กล่าวกับอับดุลลาว่า

“เวลานี้ถ้าเจ้าจะถามพ่อว่า ใครมีอำนาจมากที่สุดในรัฐไบยาละก็ พ่อเห็นจะต้องบอกว่า คือ...องค์ศรีมัจฉา”

...

“เธอเป็นเทพเจ้าที่อยู่ในร่างของภิกษุณี คำสั่งของเธอคือ ปกาศิต และเท่าที่เป็นมา เธอบันดาลความตายให้คนได้จริง ๆ...”

(ลักษณะวิ. 2516 : 25)

การสละอำนาจโดยการลาออกจากเทพีศรีมัจฉา ในตอนท้ายเรื่อง เพื่อมาเป็นมิสอนร่า ผู้มีวิถีชีวิตธรรมดาที่ไม่มีอำนาจใด ๆ ทั้งสิ้น แต่มีเพียงอับดุลลา จึงเป็นทักษะของผู้เขียนที่แสดงอย่างสมน้ำเสมอและมั่นคง เพราะเขาที่ไม่เลือกเส้นทางอำนาจเช่นกัน ดังที่ถามาร่าหรือเทพีศรีมัจฉา ถามอับดุลลาว่า

“...คณะองคมนตรี อาจจะมีถึงสิบเอ็ด ถ้าคุณต้องการ...”

(ลักษณะวิ. 2516 : 525)

องคมนตรีคือกลุ่มผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศ แต่อับดุลลาดัด心思เลือกไปอยู่ต่างประเทศกับคนที่เขารัก โดยไม่ใส่ใจกับตำแหน่งองคมนตรี ดังนั้นตัวละครในศรีมัจฉา จึงเป็นตัวแทนในการแสดงทักษะที่ว่า “คนรักมีค่ามากกว่าอำนาจทางการเมืองหรือทรัพย์สินอื่นใด” เช่นเดียวกับในเรื่องสตรีหมายเลขหนึ่ง

เจ้าหลวงรอยอินทร์ ตัวละครเอกในเรื่องรอยอินทร์ เป็นตัวละครอีกตัวหนึ่งที่ผู้เขียนแทรกทักษะนี้ไว้ในความคิดของเจ้าหลวงรอยอินทร์ เนื่องจากเขาเป็นตัวละครที่มีภาระในการกู้ชาติบ้านเมือง อันเป็นหน้าที่ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เลย อีกทั้งยังอยู่ในภาวะที่มองไม่เห็นว่าจะได้บ้านเมืองมาได้อย่างไร จึงเป็นภาระที่ยิ่งใหญ่และหนักสำหรับเขา ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่

ของเขาที่จะต้องต่อสู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ แม้ว่าในความปรารถนาของเขา จะต้องการมีเพียง มิรา หญิงที่เขารัก ดังที่เขาคุยกับเธอว่า

“ผมอยากมีชีวิตอย่างคนธรรมดา”

เจ้าหลวงแห่งเวียงสรองทรงทราบสตรีอันเป็นที่รัก ต้องการอย่างยิ่งคือ

“ครอบครัวธรรมดา” เจียบ...ผาสุก...อีกนานเท่าใดเล่าจะวางภาระอันหนักอึ้ง
อันนี้ได้...”

(โรสลาเรน. 2537 : 453)

แม้เขาจะมีอาจละทิ้งหน้าที่ได้ แต่ก็มีคามฝัน ความปรารถนาจะใช้ชีวิตเช่นคนธรรมดาทั่วไป ที่มีครอบครัวอันอบอุ่น เจียบสงบ ซึ่งความฝันเหล่านี้ก็คือทัศนคติของผู้เขียน ที่มอบให้ตัวละครเป็นสื่อถ่ายทอดออกมา และทัศนคตินี้ก็ยังได้ถ่ายทอดลงไปในเรื่องในฝันด้วยเช่นกัน โดยผ่านที่เจ้าชายโอริสสา

เจ้าชายโอริสสา เป็นเจ้าชายที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องการบริหารความเป็นไปภายในแคว้น แม้ว่าแคว้นอมริตสาจะเป็นเพียงแคว้นเล็ก ๆ แต่เจ้าชายก็ยังคงมีอำนาจเหนือแคว้นเอกอย่างกุสาร์ฐ ดังคำกราบทูลในลายพระหัตถ์ของเจ้าชายพิริยพงศ์ถึงเจ้าหญิงพรรณพิลาศ ดังนี้

“ขณะนี้เจ้าชายโอริสสาทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีถึง 2 กระทรวง คือ เสนาบดีมหาดไทย กับ ต่างประเทศ แต่นั่นแหละพี่หญิง ความเป็นความตายของกุสาร์ฐ ก็ตกอยู่ในอุ้งหัตถ์ทั้งหมด...”

(โรสลาเรน. 2537 : 453)

ทั้งที่เจ้าชายมีอำนาจในมืออย่างล้นเหลือ แต่ไม่ฝักใฝ่ ลุ่มหลง ในอำนาจเหล่านั้น กลับอยากมีชีวิตสงบเจียบกับครอบครัว เพราะในขณะที่ทรงรำลึกถึงเจ้าหญิงพรรณพิลาศ มักต้องการเป็นเพียงชายหนุ่มธรรมดา ๆ คนหนึ่งเท่านั้น ดังที่เจ้าชายได้กล่าวกับเจ้าชายพิริยพงศ์ ว่า

“สักวันหนึ่ง ฉันอาจจะมีบ้าน มีความสุขสงบอย่างที่ต้องการ ถ้าเวลานั้นมาถึง...
อำนาจราชศักดิ์และหน้าที่ฉันเป็นอยู่ก็หมดความหมาย...”

(โรสลาเรน. 2537 : 16)

ทัศนะของผู้เขียนที่ปรากฏในเรื่องในฝัน จึงใช้ เจ้าชายโอริสตา ให้เป็นตัวละครที่ถ่ายทอดทัศนะของผู้เขียน ดังนั้นเจ้าชายโอริสตาจึงปรารถนาจะวางภาระทั้งหมด เพื่อความสงบสุขและอยู่กับคนรักเท่านั้น โดยมีได้เห็นว่า อำนาจในแคว้นจะให้ความสุขเท่าชีวิตที่สงบสุขกับครอบครัวและคนรักได้เลย

4.3. ความรักต้องมีความเหมาะสมในสังคม

ในนวนิยายของผู้เขียน พบว่าตัวละครที่เป็นคู่รักกันโดยไม่ขัดแย้งในเชิงสังคม ผู้เขียนก็มักจะจบเรื่องด้วยการให้ตัวละครมีความสุข แต่ถ้าตัวละครที่มีความขัดแย้งกันเชิงสังคม จะมีการจบเรื่อง 2 ลักษณะคือ จบเรื่องด้วยการจากกัน และการจบด้วยการทิ้งให้ผู้อ่านคิดเอง การจบแต่ละแบบนั้นขึ้นกับพื้นฐานชีวิต ลักษณะนิสัย และสังคมแวดล้อมของตัวละคร ซึ่งอยู่ภายใต้การกำหนดของผู้เขียนนั่นเอง

เลื้อยขัณฑ์ เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนทำให้เห็นว่าความแตกต่างของฐานะชนชั้นทางสังคมว่ามีผลกระทบกับความรักอย่างชัดเจน โดยแสดงทัศนะนี้ผ่านความรักของ อโณทัย นายทหารราชองครักษ์กับ เจ้าฟ้าหญิงทิพย์รัตนดารากุมารี เมื่อเวลาผ่านไป เหตุการณ์ทางการเมืองมีการเปลี่ยนแปลง เจ้าฟ้าหญิงทิพย์รัตนดารากุมารี ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นองคัษัตริยาและเป็นพระราชินีแห่งสมาพันธรัฐ ส่วนอโณทัยเติบโตทางราชการจนได้ตำแหน่งผู้บัญชาการทหาร ที่มีกำลังอำนาจอยู่ในมือเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ผู้เขียนจะบรรจงสร้างความรักของตัวละครเอกทั้งสองให้มีความผูกพันอย่างงดงามเพียงใด แต่เมื่อเป็นทัศนะที่ไม่นิยมให้คู่รักฝ่ายหญิงมีความแตกต่างทางชนชั้นที่สูงกว่าฝ่ายชาย ดังนั้นผู้เขียนจึงสร้างตัวละครอย่างอโณทัยให้จบชีวิตลงเพราะจะทำให้เป็นความรักที่งดงามกว่าจะให้สมหวังครองคู่กับพระราชินีแห่งสมาพันธรัฐผู้ทรงความเป็น “ขัณฑ์นิรันดร์” อีกทั้งการจบชีวิตของอโณทัยก็จะเป็นการแก้คำครหาที่เกิดขึ้นระหว่างพระราชินีกับตนเอง และในขณะเดียวกันเขาก็มุ่งมั่นจะให้ “ดารา” เป็นพระราชินีที่เข้มแข็งของสมาพันธรัฐด้วย

มณฑลที่ไว้บัลลังก์ เป็นนวนิยายที่ตัวละครเอกฝ่ายชายคือ ศัลยา และตัวละครเอกฝ่ายหญิงคือ เจ้าฟ้าหญิงจุฬาเสาวภาคย์ มีความแตกต่างกันในด้านชนชั้นเช่นเดียวกับ อโณทัย และ เจ้าฟ้าหญิงทิพย์รัตนคารกุมารี ในเรื่อง เลือดขัตติยา แต่เป็นความแตกต่างทางชนชั้นทางสังคมที่ต่างกัน เพราะศัลยาเป็นตัวละครที่มีชาติตระกูล ความรู้ บุคลิกภาพ และความสามารถที่อยู่ในระดับแนวหน้าแห่งแคว้น ตระกูลของเขาคือเป็นเสนาบดีที่รับใช้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทมาหลายชั่วอายุคน ดังคำกล่าวของเจ้าคุณกลาโหม ผู้เป็นตาของเขา ว่า

“ดาร์บราชการมา 3 แผ่นดินแล้ว เจ้าหลวงองค์ก่อนโน้นก็ตรัสว่า อยู่ช่วยลูกฉันก่อน”

(ลักษณะวี. 2525 : 487)

ส่วนตระกูลฝ่ายแม่ของศัลยา เป็นตระกูลระดับเสนาบดีกลาโหมคือตระกูลทวยเทพ ส่วนพ่อของเขามาจากตระกูลอักษรเทพที่เป็นเสนาบดีฝ่ายมหาดไทย โดยทั้งสองตระกูลล้วนมีผลงานยอดเยี่ยมในการช่วยเหลือและรักษาราชบัลลังก์ จนกระทั่งฝ่ายราชวงศ์ได้ถือเป็นบุญคุณต่อราชวงศ์

ศัลยาเป็นผู้มีชาติตระกูลดีและมีการศึกษาสูง เพราะเขาจบการศึกษาจากประเทศแถบยุโรป ซึ่งแคว้นกัมมิระในสมัยนั้น มีผู้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศน้อยมาก ความสามารถของเขาเป็นสิ่งที่ทำให้เขาได้เป็นเสนาบดีของแคว้น ในขณะที่เจ้าฟ้าหญิงจุฬาเสาวภาคย์ขอลาออกจากฐานันดรศักดิ์ เพื่อสะดวกในการไปศึกษาต่อต่างประเทศและจะกลับมาเป็นเสนาบดี โดยให้เจ้าชายวรมหาพิทยเป็นเจ้าหลวงแทนพระองค์ที่จะต้องเป็นมหาราชา

ในตอนท้ายเรื่อง ทศนะของผู้เขียนที่มีต่อความรักชายหญิงที่เห็นว่า จะต้องมีความเหมาะสมกันเสมอในระดับชนชั้น ได้กระจ่างขึ้นอีก เมื่อคราวที่ศัลยามาส่งเสด็จเจ้าฟ้าหญิงฯ และเจ้าฟ้าหญิงฯ ได้กล่าวแก่เขา ว่า

“ลาก่อน ศัลยา”

โดยศัลยาตอบกลับว่า “ลาก่อน พระเจ้าพี่นางเธอจุฬาเสาวภาคย์ ราชกุมารี”

แล้วยังได้กล่าวกับตนเองในตอนหลังอีกว่า

“ไม่ลา แต่จะรอ จุฬาเสาวภาคย์”

(ลักษณะวี. 2525 : 502)

จากคำกล่าวของศัลยา จึงเห็นทัศนะของผู้เขียนได้ว่า ถ้าเป็น “เจ้าหญิงพระพี่นาง” แล้ว เขาจึงใช้คำว่าลาก่อน แต่ถ้าเป็นเพียง “จุฑาสาวภาคย์” เขาจึงจะ “รอ” อันหมายถึงชนชั้นที่เสมอกัน ในตอบจบผู้เขียนจึงทิ้งเรื่องไว้แค่เพียงแค่การที่ศัลยาไปส่งจุฑาสาวภาคย์ที่ชายแดน ซึ่งหมายถึงการที่มีสิทธิ์ที่จะครองชีวิตคู่กันได้ ภายหลังจากเธอกลับมาหรืออาจจะเพียงแค่ทำงานด้วยกันก็ได้เช่นกัน เมื่อเปรียบเทียบกับเลือดขัดศัลยาแล้ว แม้โครงเรื่องของทั้งสองเกือบจะเหมือนกันแต่ปัจจัยที่ทำให้ตอนจบต่างกัน เพราะทัศนะผู้เขียนเป็นเหตุที่ยังให้ความสำคัญกับระดับชนชั้นว่า มีผลต่อการครองคู่เสมอ และทัศนะเช่นนี้ก็ปรากฏในเรื่องพี่เลี้ยง และในเรื่องก้ามมันสัญญา

เมื่อนำเรื่องมรดกที่ไร่บังลังก์ และ เรื่องเลือดขัดศัลยา มาเปรียบเทียบกับ เรื่องพี่เลี้ยง และเรื่อง ก้ามมันสัญญา จะเห็นทัศนะผู้เขียนได้ชัดเจนมากขึ้นในด้านความรักว่าต้องมีความเหมาะสมใน “ขสภาพรรคาศักดิ์” หรือระดับชนชั้นทางสังคมมีส่วนสำคัญในการครองคู่เป็นคู่ชีวิต เพราะถ้าเทียบความแตกต่างของ ศัลยา กับ เรไร ในเรื่องพี่เลี้ยง ยังเป็นความแตกต่างด้านชนชั้นน้อยกว่า สารินกับชลันดา ในเรื่องก้ามมันสัญญา แม้ ศัลยา ในเรื่องพี่เลี้ยง และ สารินในเรื่องก้ามมันสัญญา จะเป็นตัวละครที่มีฐานะเพียง “เด็กในบ้าน” ของฝ่ายหญิงก็ตาม แต่สถานภาพเดิมของครอบครัวของ ศัลยา นับว่าเป็นพื้นฐานที่ดีกว่า สาริน การตกยากของคุณสุรางค์แม่ของศัลยาเป็นเพราะสามีที่เป็นนายทหารเสียชีวิตลง และคุณสุรางค์เองก็เคยเป็นเพื่อนนักเรียนห้องเดียวกับคุณระรินแม่ของเรไร หากพ่อของศัลยายังมีชีวิตอยู่ ระดับชนชั้นทางสังคมของเขาและเธอก็ใกล้เคียงกัน แต่ในขณะที่เรื่อง ก้ามมันสัญญา พ่อของสารินเป็น จำ ลูกน้องของผู้เป็นพ่อของชลันดา ครอบครัวของเขาเป็นเสมือนคนเฝ้าบ้านให้ท่านนายพล แม้ว่าเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่และเป็นนายทหาร ก็ไม่สามารถเลื่อนพื้นฐานเดิมได้ เมื่อเขาและเธอมีความแตกต่างทางพื้นฐานเดิมอย่างเด่นชัด ผลของความรักของ สารินและชลันดา จึงแตกต่างกับ ศัลยาและเรไร คือ ศัลยากับเรไรมีความสุขและสมหวังในความรักแบบวิถีชีวิตคนทั่วไปที่ปรารถนาได้อยู่กับผู้ที่ตนรัก แต่ สารินกับชลันดาพบกับความสุขเพียงแค่นี้ได้รับรู้ว่าตนเองเป็นสิ่งสำคัญต่อคนที่ตนรัก และไม่สามารถใช้ชีวิตคู่ด้วยกันได้ เพราะผู้เขียนให้ชลันดาเสียชีวิตในตอนท้ายเรื่อง อันแสดงถึงทัศนะของผู้เขียนว่า ความแตกต่างในระดับชนชั้นหรือฐานะทางสังคม โดยพื้นฐานของชายต่ำกว่าหญิงเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ เพราะอาจทำให้คุณค่าของฝ่ายหญิงต้องมัวหมองลงไป และทัศนะนี้ได้ปรากฏอย่างชัดเจนอีกครั้งในเรื่องโสมส่องแสง โดยผู้เขียนอาศัย คุณภาณีแม่ของภุรติที่กล่าวกับภุรติ ว่า

“ท่านเป็นเจ้าของนาย วันนี้ยังระแหรือน แต่ใครจะรู้วันหน้า...ท่านก็ต้อง
ครองบ้านผ่านเมืองกัน ต่ำเตี้ยอย่าต่อจะไม่งาม”

(โรสลาเรน. 2537 : 344)

โสมส่องแสง จึงเป็นนวนิยายอีกเรื่องหนึ่งที่แสดงความแตกต่างระดับชนชั้น โดย ฌูริต เป็นนายทหารไทยไปช่วยรบในกองกำลังกู้ชาติเวียงสรองของเจ้ารอยอินทร์ และอาสาเข้าไปชิง องค์เจ้าหลวงพระบิดาแห่งเวียงสรองในเมืองหลวง แต่เจ้าหลวงถูกประหารก่อนที่จะชิงตัวมาได้ เจารอดมาเพราะการช่วยเหลือของเจ้าจ้อย ที่เขาคิดว่าเป็นเด็กชาย ในเรื่องระหว่างการหลบหนี เพื่อกลับมาชิงกองกำลังกู้ชาติ เขามีความประทับใจและซาบซึ้งในเรื่องน้ำใจของเจ้าจ้อยที่ดูแลและไม่ทอดทิ้งในเรื่องยามคับขัน แต่เมื่อถึงกองกำลังที่ชายแดน เขาจึงรู้ว่าเจ้าจ้อยเด็กที่เขาคิดว่าเป็น เด็กผู้ชายนั้นคือเจ้านางรอยคำ พระขนิษฐาของเจ้ารอยอินทร์ เมื่อตัวละครทั้งสองมีความแตกต่างกันในระดับชนชั้นทางสังคมดังคำกล่าวของคุณภาณี ข้างต้น ผู้เขียนจึงจบเรื่องเพียงแค่ว่า เจ้านาง รอยคำและฌูริตเข้าใจความรู้สึกของกันและกันเป็นอย่างดี แต่ฌูริตก็ยังคงรอเวลาต่อไป เพื่อให้ เจ้านางรอยคำเป็นผู้ใหญ่มากกว่านี้ และทิ้งให้ผู้อ่านคาดคะเนเองว่าความรักของคนทั้งสองจะเป็น เช่นไร

คังควงหญักย เป็นนวนิยายที่สนับสนุนให้เห็นทัศนะในเรื่องความเหมาะสมในระดับ ชนชั้นของคู่รักได้เป็นอย่างดี เพราะ เจ้าหลวงรังสิมันต์กับเจ้าฟ้าหญิงทรรคิกา ต่างเป็นตัวละครที่ เหมาะสมกันในระดับชนชั้นอย่างยิ่ง ถึงแม้ว่าจะเป็นเจ้าต่างแคว้นกันก็ตาม แต่ฐานะของ แต่ละแคว้นก็มีความสำคัญอยู่ในเรื่องระดับเดียวกัน เมื่อเจ้าหญิงฯถูก เจ้าหลวงรังสิมันต์ลักพาตัว ไป และเมื่อใกล้ชิดกัน ต่างฝ่ายต่างมีความผูกพันและประทับใจกัน จึงมีสิ่งของที่เสียหายหรือ เสื่อมเกียรติยศของฝ่ายหญิงแต่อย่างใด ความรักของเจ้าหลวงฯและเจ้าหญิงฯจึงจบลงด้วยความสุข เพราะเป็นตัวละครที่เหมาะสมกันทั้งศักดิ์ศรีและเกียรติยศทุกประการ ดังคำบรรยายที่แสดงความ รู้สึกของเจ้าหญิงฯ ดังนี้

“เรา...ผู้ทรงศักดิ์เสมอกัน”

“เรา...ผู้รับผิดชอบในเรื่องกันและกัน”

(ลักษณวดี. 2539 : 564)

เป็นเพราะทัศนะของผู้เขียนที่เห็นด้วยกับการที่คู่รักมีฐานะทางสังคมเสมอกัน ดังนั้นความรักในคู่ของเจ้าหลวงรังสิมันต์และเจ้าหญิงทรรติกาจึงเป็นคู่ที่มีความสมหวังในด้านความรักในตอนจบเรื่อง

ทัศนะของผู้เขียนที่มีต่อความรักของชายหญิงเชิงสังคมอีกประการ นอกจากความรักที่ต้องมีความเหมาะสมในระดับชนชั้นทางสังคมแล้ว ก็คือผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับความรักที่ขัดแย้งกับประเพณี โดยเห็นจากการสร้างตัวละครที่มีความรักแบบนี้จะต้องพบกับความผิดหวังในตอนท้ายเรื่อง ดังเช่นเรื่องสำรองรัก และเรื่องตราบาป

สำรองรัก เป็นนวนิยายที่มีเนื้อหาแสดงความรักที่ผิดประเพณี ดังที่สุพัตรา สุภาพ (2536 : 107) แยกความหมายของประเพณีออกเป็น จารีตประเพณี ขนบประเพณี และธรรมเนียมประเพณี และกล่าวถึงความหมายของจารีตประเพณี ว่า “...จารีตประเพณีเป็นประเพณีที่มีศีลธรรมเข้ามาร่วมด้วย จึงเป็นกฎที่มีความสำคัญต่อสวัสดิภาพของสังคม สังคมมีการบังคับให้ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของสังคม เป็นเรื่องของความผิดความถูก ความนิยมที่ยึดถือและถ่ายทอดสืบต่อกันมา โดยการเลียนแบบหรือสั่งสอน เช่น การสมรสแบบผัวเดียวเมียเดียว...”

ความรักของ วศิน กับ คุณหญิงมัทนินทร ในเรื่องสำรองรัก เป็นความรักที่ผิดจารีตประเพณี เพราะคุณหญิงมัทนินทรแต่งงานและมีบุตรแล้ว ถึงแม้ครอบครัวของเธอจะขาดความอบอุ่นจากสามี เพราะสามีเป็นนักธุรกิจที่มีภรรยาน้อยอีกหลายคน การพูดคุยระหว่างสามีภรรยาจึงขาดความวางใจและสนิทใจ ขาดความผูกพันอันสดชื่น เมื่อเธอพบกับวศิน ชายหนุ่มที่สามารถพูดคุย และทำให้มีความสุขต่อการได้พบกัน จนกระทั่งมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง แม้เธอรักและพอใจในชีวิตของเขา และรู้ว่าเขาเองก็มีความรักต่อเธออย่างจริงใจ เธอก็ไม่สามารถทำตามใจตนเองได้ เพราะรู้ว่าความรักของเธอกับเขาเป็นสิ่งที่ผิดต่อจารีตประเพณี ดังคำกล่าวของมัทนินทรว่า

“คุณรู้ไหม ไม่มีความผิดใดที่จะทำให้ผู้หญิงเจ็บปวดรวดร้าวได้เท่ากับความผิดที่...ฉันกำลังทำอยู่”

(ทมยันตี. 2539 : 131)

เมื่อสำรองรัก เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนสะท้อนทัศนะที่ไม่เห็นด้วยกับความรักเช่นนี้ จึงสร้างให้ คุณหญิงมัทนินทร เป็นผู้ที่ยึดมั่นในเกียรติยศและความรักถูกเป็นสิ่งสำคัญกว่าความรักที่เธอมีต่อวศิน ดังนั้นเนื้อเรื่องจึงจบด้วยการตัดสินใจของเธอที่จะไม่กลับมาหาเขาอีก

ลักษณะเนื้อเรื่องในเรื่อง สสารองรัก มีส่วนคล้ายคลึงกับเรื่อง ตราบาป เพียงแต่องค์ประกอบบางประการทางสังคมของตัวละครที่มีความแตกต่างกัน แต่สิ่งสำคัญคือการที่แสดงทัศนะของผู้เขียน คือ เห็นว่าเมื่อความรักผิดประเพณี จึงไม่อาจสร้างเรื่องให้ตัวละครประสบความสมหวังในรูปแบบของความรักชายหญิงได้

ตราบาป เป็นนวนิยายรักระหว่าง พันโทสิดกับจันทร์กานต์ ภรรยาสาวของนักธุรกิจผู้ร่ำรวยทรัพย์สินเงินทอง ส่วนสิดก็มีภรรยาชื่อ วไล ที่เรียวร่อนน่ารักแต่ไม่มีลูกด้วยกัน ส่วนจันทร์กานต์ขาดความอบอุ่นจากสามี เพราะสามีของเธอนิยมการมีหญิงอื่นอีกหลายคน ซึ่งแท้จริงแล้วเธอรู้ตัวในภายหลังว่า ไม่ได้รักสามีของตัวเอง แต่ที่แต่งงานด้วยเพราะต้องการความสะดวกสบายและวัตถุดิบทอง เมื่อพบกับสิด เธอเกิดความประทับใจในเรื่องบุคลิกท่าทางของเขา สำหรับสิดเองเมื่อพบจันทร์กานต์ก็ประทับใจเช่นกัน โดยหลอกตนเองว่า “หลงรูป” ของจันทร์กานต์เท่านั้น ภายหลังเขายังมีความกระวนกระวายใจมากขึ้นในยามที่คิดถึงเธอ และในยามที่พบก็มีความสุขเป็นอย่างยิ่ง จันทร์กานต์ก็มีความรู้สึกเช่นเดียวกับเขา ในระหว่างความรู้สึกของทั้งคู่ที่ร่ำร่อยอยากพบกันนั้น ผู้เขียนได้สร้างปมปัญหาที่จัดว่าเป็นตัวเร่งให้เธอตัดสินใจหนีจากสามี คือการสร้างให้เธอหมดความอดทนในความเจ้าชู้ของสามี ทำให้เธอตัดสินใจหนีออกมาจากบ้านของสามีไปอยู่ที่อื่น จึงเป็นโอกาสให้เธอกับเขาได้ใกล้ชิดกัน และมีความสัมพันธ์ในฐานะคู่สามี แต่เมื่อทัศนะของผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับความรักที่ผิดประเพณี จึงสร้างความไม่เข้าใจกันให้เกิดแก่ตัวละครคู่นี้ และหมดโอกาสที่จะปรับความเข้าใจกันเพราะผู้เขียนสร้างให้ สิดจบชีวิตในสนามรบทั้งที่ยังรักเธอ สำหรับเธอก็มีลูกเป็นอนุสรณ์ความรักระหว่างเขาและเธอคือที่สิดไม่เคยรู้มาก่อน

การจบลงของนวนิยายเรื่องนี้ ทำให้ผู้วิจัยเห็นทัศนะของผู้เขียนอย่างชัดเจนที่ไม่เห็นด้วยกับความรักรูปแบบที่ผิดประเพณี ทั้งที่เป็นความรักที่ซาบซึ้งต่อกันมากเพียงใดก็ตาม เพราะผู้เขียนยังยึดมั่นในกฎสังคมมากกว่ากฎธรรมชาติ ถึงแม้จะชื่นชมและอยากปฏิบัติตามกฎธรรมชาติเพียงใดก็ตาม ดังคำบรรยายในเรื่อง สสารองรัก ดังนี้

“การดำรงชีวิตอยู่ในเรื่องโลกนี้ มีทั้งกฎธรรมชาติและกฎสังคม... กฎธรรมชาตินั้นนับถืออิสระเสรีของมนุษย์ ในขณะที่กฎสังคมเอาสิ่งแวดล้อม ประเพณีมากำหนด... และถ้าเมื่อใดใครก็ตามวิ่งมาหาความเป็นอิสระตามกฎธรรมชาติคนนั้นก็จะถูกกล่าวคำ ว่าแหกคอกจากกฎสังคม...”

คำบรรยายที่แสดงทัศนะนี้ได้ปรากฏในเรื่องตราบาป อีกเช่นกันที่นับว่าเป็นการแสดง ความจริงที่จะแสดงความคิดเห็นของผู้เขียน โดยผ่านคำพูดของพิชย์ที่กล่าวกับนางคราญว่า

“...คุณจำไว้เถอะ กฎอันยิ่งใหญ่ที่สุดเหนือมนุษย์นั่นคือกฎธรรมชาติ แต่กฎที่มนุษย์ สร้างขึ้นมาครอบมนุษย์ด้วยกันคือกฎสังคม...”

“กฎธรรมชาตินี้ยังมีข้างไหนล่ะคะ ? ”

“อิสระเสรีเหนืออื่นใดซิคุณ...มนุษย์ทุกคนวิ่งหาอิสระเสรีทั้งนั้น อิสระทางกาย วาจา ใจ สิทธิขั้นมูลฐานเหล่านี้ หากใครไม่มีก็ต้องดิ้นรนหา แต่กฎสังคมพยายาม ครอบงำความเป็นอิสระเหล่านั้นไว้ด้วยข้อห้ามต่าง ๆ...”

(ทมยันตี. 2523 ; 387)

แม้ว่าตัวละครเอกในเรื่องเรื่องรัก และ ตราบาป จะเป็นตัวละครที่ยึดถือ กฎธรรมชาติ แต่ผู้เขียนก็จัดให้ตัวละครเหล่านั้น “ต้อง” อยู่ในเรื่องกฎของสังคม ดังเช่น คุณหญิงมัทนิทร ในเรื่องเรื่องรัก ส่วน จันทรวงศ์ ในเรื่องตราบาป ยึดถือ กฎธรรมชาติโดยขมละทิ้งเกียรติยศ ททรัพย์สินเงินทอง แต่ผู้เขียนก็ไม่อาจมอบความสุขให้กับผู้ที่ ประพฤติผิดกฎสังคมได้ทั้งหมด จึงมอบความสุขให้ตัวละครผู้นี้ได้เพียงแค่การให้เหลือลูกและความภาคภูมิใจ ที่ได้รับความรักจากชายคนรักเท่านั้น

นวนิยายทั้งสองเรื่องมีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นทัศนะของผู้เขียนว่า ในความรักควรอยู่ใน เรื่องกรอบของประเพณีสังคม จึงจะมีความสุข เพราะผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับความรักที่ประพฤติดิ ศีลธรรมจึงกำหนดให้ชีวิตตัวละครดังกล่าว ไม่สมหวังในด้านความรัก

4.4 การกล่าวคำว่า รัก เป็นสิ่งที่ให้กำลังใจและความเชื่อมั่นต่อคู่รัก

ในนวนิยาย ของวิมล ศิริไพบูลย์ พบว่าผู้เขียนยังคงให้ความสำคัญต่อคำว่า ‘รัก’ อยู่เสมอ เพราะการ กล่าวคำว่ารักแก่คู่รักจะเป็นสิ่งที่ยืนยันความมั่นใจแก่ตัวละคร ดังที่พบจาก

นวนิยาย เรื่องคังควงหญัตย ตามคำกราบทูลของราชิดแก่เจ้าหลวงรังสิมันต์ ในยามที่เจ้าหลวงมีเหตุขัดเคืองพระทัยกับเจ้าฟ้าหญิงทรรศิกา เพราะเจ้าหญิงปรารถนาจะเสด็จกลับพันธุรัฐ

“ความรักเท่านั้น เป็นไขเดียวที่จะลุ่มหล่นหัวใจคนดีที่สุด”

คำกราบทูลเป็นปกติไม่พรั่นพรั้ง แนวพระโอรสรัชชัณนิค ๑ ถึงยืมสรวลถึงบั้ง

“ไอ้ที่ทำมาทั้งหมด มันยังไม่มีคำแปลบ้างเลยหรือ ราชิด ? ”

“ก็แปลไปพระองค์เดียวเคยทรงแปลถวายทูลกระหม่อมฟ้าหญิงบ้างหรือเปล่าพระเจ้าคะ”

...

“ทูลหม่อมฟ้าหญิง...” วิริเยชานเครพสูงสด “ทรงเป็นผู้หญิง ผู้หญิงทั้งโลกให้ทรงศักดิ์ปานใด ย่อมต้องการความมั่นใจ ไม่ใช่เข้าใจเอาเองพระเจ้าคะ”

(ลักษณะวิ. 2538 : 442)

คำกราบทูลของราชิด เน้นให้เห็นทัศนะของผู้เขียนที่ให้ความสำคัญกับคำว่า
คำว่ารักอย่างชัดเจน

ในฝัน เป็นนวนิยายที่มีการแสดงออกถึงความรักของเจ้าชายโอริสสาเทวัญวัฒนาต่อเจ้าหญิงพรรณพิลาส ถึงแม้เจ้าชายโอริสสาจะได้รับความเคารพยำเกรง ยกย่อง ในแคว้น
กุสาร์ฐและสมาพันธรัฐอื่น ๆ ว่าทรงเป็นเจ้าชายเสนาบดีผู้มีความสามารถในการทำงาน
แต่ยามที่อยู่ในเรื่องห้วงอารมณ์รัก ยังคงเป็นผู้หนึ่งที่ปรารถนาได้ยื่นคำรักจากเจ้าหญิงพรรณพิลาส
สตรีอันเป็นที่รักของพระองค์ ดังลายพระหัตถ์ ดังนี้

...จดหมายฉบับนี้ไม่ใช่จากเจ้าชายโอริสสาวัฒนา เสนาบดีกุสาร์ฐถึงเจ้าหญิงพรรณพิลาส
แห่งพรหมมินทร แต่เป็นจดหมายของผู้ชายคนหนึ่งถึงสตรีอันเป็นสุดที่รัก ของเขาและ
เป็นที่หวังว่า สักวันหนึ่งเขาจะมีโอกาสพูดคำนี้ด้วยปากของเขาเอง เมื่อมาถึงวันนั้นเขา
ก็ปรารถนาเป็นอย่างยิ่งที่จะได้ยื่นพระสุรเสียงไพเราะอ่อนหวานรับสั่งว่า

“ริสา...ขอความรัก ! ”

(โรสลาเรน. 2535 : 141)

ข้อความจากลายพระหัตถ์ของเจ้าชายโอริสตา แสดงให้เห็นทัศนคติของผู้เขียนว่า ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่มีความเข้มแข็งหรือมีความเก่งกล้าสามารถในเรื่องการงานเพียงใดก็ตาม ก็ยังต้องการไฉนคำรัก เพื่อที่จะทำให้เกิดความมั่นใจในเรื่องความรักได้เช่นกัน

ในเรื่องตัวละครเช่น มิรา ในเรื่องรอยอินทร์ เป็นผู้หญิงเข้มแข็ง ไม่เคยรู้สึกรักชายใด และไม่เคยหวั่นไหวกับคำสารภาพของชายใดมาก่อน เมื่อเริ่มรู้ใจตนเองว่ารักเจ้าหลวงรอยอินทร์ ก็ไม่เคยสนใจที่จะกล่าวคำรักแก่เจ้าหลวงเช่นกัน จนกระทั่งได้รับวิญญูแจ้งว่า เจ้าหลวงปะทะกับข้าศึก แล้วได้รับบาดเจ็บสาหัส เธอก็ยังปรารถนาจะให้เจ้าหลวงไฉนคำนี้ก่อน ดังคำกล่าวนี้

“มิรา ยังไม่ได้บอกเลยว่า รักรอย คอยฟังก่อนนะ ! ”

(โรสลาเรน. 2537 : 498)

การที่เธอบอกรักเจ้าหลวง ทำให้มองเห็นทัศนคติของผู้เขียนว่า ยังให้ความสำคัญแก่คำนี้ เพราะเป็นคำที่มีคุณค่าและทำให้ผู้ที่รับฟังมีความสุข ดังคำบรรยายที่แสดงถึงความสุขของวิญญูณเจ้ารอยอินทร์ที่กำลังจะจากไป ว่า

“...ดวงวิญญูณหนึ่งกำลังลอยล่อง จวนเจียนจะจากไกล ทว่า..พาเอา ความรัก ความผูกพัน แสนหวานติดไปด้วย...”

(โรสลาเรน. 2537 : 498)

นารธ ในเรื่องวันที่รอคอย เป็นตัวละครที่เพ่งรู้และยอมรับภายหลังว่าตนเองรักธารทิพย์ แม้จะไม่มีโอกาสบอกให้เธอรับรู้ แต่ก็มี ความปรารถนาจะให้เธอได้รับรู้ความรู้สึกของเขา ดังนี้

“นารธรักธาร...รักธารคนเดียว...”

“เขาอยากให้เธอไฉนประโยคนี้ ประโยคที่เขาไม่เคยพูดจากปาก

ธาร...ขอครึ่ง...เธอจะรู้ไหมหนอ ? ”

(ทมยันตี. 2539 ค : 330-331)

คู่กรรม เป็นนวนิยายอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้เขียนให้ อังศุมาลิน กล่าวคำว่ารักเพื่อเป็นการ ยืนยันความมั่นใจให้กับโกโบริ เพราะรู้ว่าเป็นสิ่งที่มีค่าและทำให้เขาสบายใจ อันเป็นทัศนะของผู้ เขียน ดังนี้

“...อนาคตของเรามันสั้นเสียเหลือเกิน...แต่ฉันมีอะไรเล่าให้คุณฟังเยอะแยะคุณอยากฟัง ไหมคะ อย่างน้อยก็มีอยู่ประโยคหนึ่งที่ฉันต้องบอกคุณ”

...

อังศุมาลินแตะริมฝีปากลงเหนือหน้าผากอันเย็นชืด กระซิบแผ่ว ๆ ด้วยน้ำเสียง อ่อนหวานว่า “อนาคตะ โอ อาอิชิ มาสุ...ฉันรักคุณค่ะ !” ลมหายใจของคนฟัง อ่อนระหวั่น แต่ประโยคนั้นชัดเจนแจ่มใสเสียเหลือเกิน

(ทมยันตี. 2538 : 810)

แม้ว่าตลอดทั้งเรื่อง อังศุมาลินไม่เคยแสดงออกให้โกโบริรู้ว่าเธอรักเขา แต่ในตอนท้าย เรื่อง ผู้เขียนก็ให้เธอบอกเขาก่อนที่เขาจะจบชีวิตลงว่า รักเขาเช่นกัน นับเป็นทัศนะของผู้เขียนที่ ให้ความสำคัญกับคำว่ารัก เพราะอย่างน้อยการจากไปของเขาก็ยังทำให้ เขาได้รับความสุขใจอยู่ บ้างที่ได้รับรู้ว่า อังศุมาลินรักเขาเช่นกัน

และในนวนิยายหลาย ๆ เรื่อง ผู้เขียนยังคงให้ตัวละครกล่าวคำ รัก แก่กัน เพื่อ เป็นการยืนยันความมั่นใจในความรัก ดังเช่น ในเรื่องสารองรัก ที่เป็นความรักที่ขัดแย้งกับความ ถูกต้องของประเพณี แต่ตัวสินก็ยังเอ่ยคำว่ารัก แก่หมั่นนิทร

“ผมรักคุณ ผมเชื่อในเรื่องปรัชญาที่ว่า ความรักทุกรูปแบบงดงามเสมอ ถ้า...มันเป็น ความรัก”

(ทมยันตี. 2539 : 133)

หรือในเรื่องคำของชน ผู้เขียนให้ลักษมณ์เอ่ยคำว่า รักแก่จเรช ในวันที่เขาตามจ้อเธอที่ บ้านสวน

“รู้ไหม ว่าลักษณะรักคุณกล้วยตั้งแต่เมื่อไหร่ ?”

(โรสลาเรน. 2534 : 608)

จากตัวอย่างที่กล่าวมา เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นทัศนะของผู้เขียนว่า ยังคงให้ความสำคัญกับการกล่าวคำ “รัก” แก่ผู้ที่ตนรัก อันเป็นการแสดงว่า คำ “รัก” เป็นคำที่มีพลังที่สามารถสร้างความสุข กำลังใจ ให้กับคู่รักได้ จึงถือเป็นคำที่มีค่า ที่ผู้เขียนเห็นว่า สามารถทำให้ชีวิตเปลี่ยนแปลงได้ ดังคำกราบทูลของโอรสให้กับเจ้าชายสิทธิประวัติ ในเรื่อง เลื้อยคชัคคิยา ดังนี้

“แล้วคนที่เธอรัก เขารักเธอด้วยหรือเปล่า ?”

“กระหม่อมไม่ได้ตามพระเจ้าค่ะ”

...

“ทำไม ?”

“เพราะกระหม่อมกลัวคำตอบที่จะได้รับ พระเจ้าค่ะ”

“อ้าว...ทำไม ?”

“หากคำตอบเป็นอย่างที่กระหม่อมคิด มันจะเท่ากับเป็นการผูกพันเราไว้อย่างไม่มีอะไรมาแยกได้”

(ลักษณวดี. 2514 : 450-451)

ดังนั้นคำว่า “รัก” ในเรื่องทัศนะของผู้เขียนที่มีต่อความรักของชายหญิง จึงเป็นคำที่มีคุณค่าสำหรับคนที่ตนรักเสมอ

4.5 ความรักเป็นสิ่งหล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์ให้มีความสุข

ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า ความรักเป็นสิ่งที่มีความค่า เพราะในยามที่อยู่คนเดียวความรักที่เคยได้รับมาก่อนย่อมทำให้มีความสุขใจได้ ดังนั้นจึงเสนอทัศนะนี้ไว้ให้เห็นคุณค่าของคนที่มีความรักใช้เวลาอยู่กับคนรักอย่างมีความสุข ทำความเข้าใจต่อกัน โดยเห็นจากการที่ผู้แต่ง ใช้คำที่แสดงว่ากล่าวกับผู้อ่านโดยตรง คือการใช้คำว่า “คุณ” ในคำบรรยาย ในเรื่องหนี้รัก ดังนี้

...หากคุณจะรักใครสักคนก็จงรักเถิด เพราะช่วงระยะเวลาแห่งชีวิตนี้สั้นนักหนา หากวันใดที่แสงทองของชีวิตผ่านไป โลกทั้งโลกจะมีครีမ်เยือกเย็น วังเวง วาระนั้นคุณจะได้ใช้ไฟรักและความอบอุ่นจากอดีต เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิตที่ ยังเหลืออยู่...

(ลักษณะวดี. 2538 : 634)

ทัศนะของผู้เขียนที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นคำกล่าวที่สอดคล้องกับคำบรรยายความรู้สึกของเจ้าหญิงพรหมพิลาศในยามที่รู้ว่า เจ้าชายโอริสสาชายอันเป็นที่รัก สิ้นพระชนม์แล้ว ดังข้อความในลายพระหัตถ์ของเจ้าหญิงพรหมพิลาศ ในเรื่องในฝัน ดังนี้

...ถ้าหม่อมฉันรู้สักนิดว่า เวลาของเรามีน้อย... ถ้ารู้สักนิดว่า จุดจบของเราจะเป็นอย่างนี้ พรหมพิลาศจะรัก “ริสา” ให้มากกว่านี้ จะถวายความสุขให้สมกับพระชนม์ชีพยาวนานที่จะต้องจากกัน เพื่อสำหรับจะได้ระลึกถึงความหวานชื่นที่ผ่านมา... เก็บไว้เป็นสิ่งหล่อเลี้ยงบำรุงใจ ยามที่จะต้องทุกข์ทรมานอยู่ใดเดี๋ยวตลอดไป...

(โรสลาเรน. 2539 : 263)

จากลายพระหัตถ์ของเจ้าหญิงพรหมพิลาศที่แสดงความเสียสละ ในยามอยู่ด้วยกันมิได้แสวงหาความรื่นรมย์ตามที่เจ้าชายโอริสสาและตนเองปรารถนา อันเป็นการแสดงทัศนะที่สอดคล้องกับเรื่องคู่กรรม ที่ผู้เขียนถ่ายทอดทัศนะผ่านคำพูดของ อังศุมาลิน ดังนี้

“ถ้าฉันรู้อนาคต ถ้าฉันไม่รัก ไม่เจ้าทิฐิ... ฉันจะรักคุณเสียตั้งแต่วันนั้นเพื่อจะ
กอบโกยเวลาที่เราจะได้อยู่ใกล้กันไว้ให้มากที่สุดที่จะมากได้...”

(ทมยันตี. 2538 ข : 810)

มินตรา ในเรื่องสิ้นสวาท เป็นตัวละครอีกตัวหนึ่งที่ผู้เขียนถ่ายทอดทัศนะนี้ไว้เช่นกัน
ดังคำเขียนบันทึกความรู้สึกของตนเองเก็บไว้ให้ลูกชายอ่าน

“ท้ายสุดแม่จึงตัดสินใจว่า อนาคตเบื้องหน้าจะเป็นเช่นไรก็ตาม ถึงจะขมขื่น ปานใด
แม่อีกอินดีจะแลกความสุขในระยะสั้น...”

(โรสลาเรน. 2528 : 393)

การที่มินตราตัดสินใจแต่งงานกับพชร เนื่องจากเห็นคุณค่าของความรักว่า จะทำให้
ชีวิตมีความสุขได้ ในช่วงที่ได้อยู่กับคนที่ตนรัก แม้อาจจะมีเวลาอยู่ด้วยกันไม่ได้นานนักก็ตาม
เพราะในใจของเธอคิดเสมอว่า ตัวเธอเป็นเด็กกำพร้าที่ไม่มีฐานะ ครอบครัว ค้อยการศึกษา ไม่
คู่ควรกับเขา

ตัวละครที่ยกมาข้างต้นนี้ ล้วนเป็นตัวละครที่แสดงทัศนะของผู้เขียนที่เสนอให้คู่รักใช้
เวลาที่มีอยู่ให้มีความสุข ความเข้าใจกับคนรักให้มากที่สุด เพราะในวันหนึ่งข้างหน้าอาจจะไม่มี
คนรักอยู่เคียงข้าง แต่ความสุขที่ผ่านจะสามารถเป็นสิ่งหล่อเลี้ยงชีวิตให้ชุ่มชื่นในยามระลึกถึง
กันได้

4.6 หน้าที่สำคัญกว่าความรัก

แม้ว่าทัศนะของผู้เขียนจะแสดงให้เห็นว่า ความรักมีความสำคัญต่อชีวิตที่จะทำให้อ
สดชื่น มั่นใจ มีความสุข ได้เพียงใดก็ตาม แต่เมื่อใดมีหน้าที่ให้ปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ต่อ
ประเทศชาติหรือหน้าที่ในครอบครัว ก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ แม้หน้าที่นั้นจะทำให้สูญเสียความรักไป

ก็ตาม และในทัศนะของผู้เขียนในด้านนี้ ได้ปรากฏในคำกล่าวของเจ้าชายไชยยันต์ แห่ง
แคว้นเขมรรัฐ ในเรื่องเลื้อยขัณฑ์ ที่ตรัสกับพระชนินุราชของพระองค์ดังนี้

“เจ้าพี่รักเธอหรือเพคะ ?”

“พี่รักเธอไม่ได้แล้วละจ๊ะ เพราะทูลหม่อมพ่อทรงรับสั่งว่า พี่มีอย่างอื่นที่
ต้องรักมากกว่า”

(ลักขณวดี. 2514 : 464)

เจ้าชายไชยยันต์แห่งแคว้นเขมรรัฐทรงหลงรักเจ้าฟ้าหญิงทิพยรัตน์คารากุมารีและ
หมายมาจะได้มาเป็นพระชายา แต่มีเหตุการณ์การเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยคือแคว้นเขมรรัฐ
ต้องการ บางส่วนที่เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของแคว้นยโสธร แต่ดินแดนส่วนนี้เป็นกรรมสิทธิ์
ของเจ้าฟ้าหญิง ไชยครอบครองอยู่ ทำให้เจ้าชายไชยยันต์ต้องตัดสินใจเพื่อกระทำการที่ให้
กับบ้านเมืองด้วยการอภิเษกกับเจ้าฟ้าหญิงไชย ถ้าพระองค์จึงค้นตามพระทัยตนเองที่จะอภิเษก
กับเจ้าฟ้าหญิงทิพยรัตน์คาราให้ได้ เขมรรัฐก็จะสูญเสียโอกาสที่จะได้ดินแดนของแคว้นยโสธรที่
เป็นจุดสำคัญทางยุทธศาสตร์นั้น เพราะในขณะนั้นเจ้าฟ้าหญิงทิพยรัตน์คาราเป็นเพียงรัชทายาท
อันดับสามและไม่มีดินแดนส่วนสำคัญตามที่เขมรรัฐต้องการ ดังนั้นเจ้าชายแห่งเขมรรัฐจึงต้อง
กระทำการที่เพื่อบ้านเมือง โดยยอมสละความรักนั้นแล้วเลือกอภิเษกกับเจ้าฟ้าหญิงไชย

ในเรื่องเลื้อยขัณฑ์นี้ ล้วนแต่มีตัวละครที่แสดงความสำคัญของหน้าที่ว่าสำคัญกว่า
ความรักทั้งสิ้น เพราะนอกจากเจ้าชายแห่งเขมรรัฐแล้ว อโณทัยก็เป็นตัวละครอีกตัวหนึ่งที่เลือกทำ
หน้าที่ “คำจุนราชบัลลังก์” มากกว่าจะเลือกหัวใจตัวเอง หรือแม้แต่เจ้าฟ้าหญิงทิพยรัตน์คาราเอง
ก็ต้องเลือกหน้าที่คือการเป็น “พระราชินี” มากกว่าเลือกหัวใจรักของตนเองด้วยเช่นกัน

ทัศนะเช่นนี้ของผู้เขียนยังได้ถ่ายทอดผ่านคำพูดของตัวละครโดยตรง เช่น คำพูดของ
สุริยวดี ในเรื่องอย่าลืมฉัน ว่า

“คุณเขมอาจจะไม่เชื่อถ้าฉันบอกว่า หน้าที่กับความรักนั้นแตกต่างกันจริง
หากท้ายสุดหน้าที่จะมีอำนาจมากกว่าความรัก”

(ทมยันตี. 2520 : 21)

คำกล่าวนี้น่าสอดคล้องกับทัศนคติที่แสดงผ่านความคิดของ อสิต ในเรื่องตราบาป ในวันที่ต้องไปปรับโฉมผู้เป็นภรรยาทั้งที่ใจของตนเองอยากจะไปพบแต่จันทร์ทรวงค้อยอยู่ตลอดเวลา ดังคำบรรยายนี้

“อสิตจำต้องสลัดความคิดทั้งหมดลง เพื่อไปกระทำ “หน้าที่” ของตน”

(ทมยันตี. 2523 : 401)

ไม่ว่าความรักที่อสิตมีต่อจันทร์ทรวง จะทำให้เขารู้สึกคิดถึงและกระวนกระวายใจมากเท่าใด ผู้เขียนก็ยังให้เขาเลือกกระทำหน้าที่ของสามีที่ดี

ในเรื่องถั่วทองรัก ผู้เขียนก็ได้แสดงทัศนคติเช่นกัน คือ “หน้าที่” ความเป็น “แม่” ของคุณหญิงมัทนินทรที่มีต่อลูก จึงไม่ยอมเลือก วสิน ทั้งที่เธอก็รักเขาและใฝ่ฝันชีวิตเรียบง่ายดังที่เคยอยู่กับเขา ผู้เขียนจึงเสนอทัศนคติผ่านคำพูดและการกระทำของเธอ ดังนี้

“...หากเมื่อแท้ฉันปฏิเสธไม่ได้ว่า ฉันคือคุณหญิงมัทนินทร ข้อสำคัญตำแหน่งที่เหนือกว่าตำแหน่งใดทั้งหมด คือ ตำแหน่งแม่ของลูก ฉันอาจจะโงะอะไร ทั้งได้ แต่... ตำแหน่งแม่ของลูกฉันจะทิ้งไม่ได้”

(ทมยันตี. 2539 : 151)

“หน้าที่” กับ “ความรัก” ที่วิมล ศิริไพบุลย์ได้แสดงทัศนคติให้เห็นในนวนิยายที่ยกมาข้างต้น ว่า “หน้าที่” ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ต่อประเทศชาติ ต่อครอบครัว เป็นสิ่งต้องกระทำ เพราะเป็นสิ่งสำคัญกว่าความรักและหัวใจของตนเอง โดยเฉพาะหน้าที่ต่อการทำงานยังเป็นสิ่งสำคัญที่ละทิ้งไม่ได้ เห็นจากบทกลอนที่ผู้เขียนยกมากล่าวถึงในเรื่องตราบาป ดังนี้

“คิดถึงยอดหญ้ายใจจะขาด แต่ไม่อาจตัดใจทิ้งไปได้
ด้วยหน้าที่ศรัทธาทำใจกาย คงความหมายเกินค่ากว่าชีวิต”

(ทมยันตี. 2523 : 370)

4.7 ลูกเป็นสิ่งที่เชื่อมความสัมพันธ์ของพ่อแม่

ในนวนิยายหลายเรื่องที่คุณเขียนได้แสดงความขัดแย้งของคู่รักในด้านอารมณ์ ความคิด การขาดความเข้าใจกัน แต่สามารถปรับความเข้าใจหรือกลับมาคืนดีกันได้ โดยมีสื่อช่วยในการปรับความเข้าใจได้ สื่อนั้นคือ ลูก โดยพบได้ในนวนิยายเรื่อง แรงรัก เรื่อง อย่าลืมฉัน

แรงรัก เป็นนวนิยายที่คุณเขียนแสดงทัศนะอย่างชัดเจนว่า ลูก เป็นตัวช่วยประสานให้พ่อ กับแม่ มีความเข้าใจและกลับมาคืนดีกันได้ ดังคู่ของ อาทิตย์กับนุติ ชีวิตคู่ของเขาและเธอเริ่มต้นจากการถูกผู้ใหญ่ขอร้องให้แต่งงานกัน ทั้งที่อาทิตย์มีคนรักอยู่ก่อนแล้วคือ คัทลียา เมื่อเขาแต่งงานกับนุติได้ไม่นาน เขาก็ขอหย่ากับเธอเพื่อไปแต่งงานกับคัทลียาในต่างประเทศ เวลาผ่านไป 3 ปี เขากลับมาทำงานในเมืองไทย เขาจึงรู้ว่านุติมีลูกกับเขา และเมื่อเขาได้เห็น ลูกหนู ผู้เป็นลูกชาย ทำให้เขาหาโอกาสจะได้ใกล้ชิดกับลูก ทั้งที่ความรู้สึกของเขาที่แท้จริงนั้น เขาไม่สามารถลืมนุติได้เลย เมื่อเขาทราบว่ามิชยาอื่นมาหมายปองเธอ เขาก็จะหึงหวงเสมอ จนกระทั่ง คัทลียาได้ชี้ให้เห็นความผูกพันที่เขาผิดเธอและลูก และคัทลียาจึงขอหย่าจากเขาไป เพราะต่างฝ่ายต่างไม่มีความสุขในชีวิตคู่ เมื่ออาทิตย์รู้ใจตนเองจึงใช้ลูกเป็นสื่อในการขอคืนดีกับนุติ จนเป็นผลสำเร็จ ในทัศนะของคุณเขียนให้ความสำคัญกับลูก ว่าเป็นสิ่งที่ทำให้พ่อกับแม่ปรับความเข้าใจและละทิ้งอดีตกันได้ ดังเห็นได้จากคำสนทนาของคุณอำภา คุณป้าของนุติกับแม่บ้านว่า

“ยายหนูดีเขาวา เขาไม่...ไม่...เขาเจ็ดแล้ว ตามที่ไรเขาก็ย้อนอย่างนี้ทีนั้น”

“แต่คุณลูกหนูซิเจ้าคะ จะทำให้ยอมตกลงด้วย”

(กนกเรขา. 2515 : 360)

นับว่า ลูก เป็นประสานความเข้าใจของพ่อแม่ได้ เพราะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับผู้เป็นพ่อและแม่เสมอ จึงทำให้พ่อและแม่ยอมละทิ้งอดีตกันได้ ดังคำกล่าวของอาทิตย์ ดังนี้

“...ผมรู้...คุณเองก็มีทิฐิ มีมานะ คับทรวง เท่า ๆ กับผมเหมือนกัน แต่... คุณจะยอมทิฐิ คับทรวงต่อไปงั้นหรือ คุณไม่คิดบ้างหรือว่า ถ้าคุณกับผมยังคับทรวงเข้าหากัน ลูกจะเป็นอย่างไร ?”

(กนกเรขา. 2515 : 505)

ลูกหมู ในเรื่องแรงรัก จึงเป็นสิ่งที่เชื่อมความสัมพันธ์ให้อาติศย์และนุติกลับมามีชีวิตครอบครัวที่มีความสุขอีกครั้ง

ในเรื่องอย่าลืมฉัน เป็นนวนิยายอีกเรื่องที่ปรากฏทัศนะของผู้แต่งว่า ลูกเป็นสิ่งที่ทำให้ความผูกพันระหว่างคู่รักแนบแน่นและถนอมน้ำใจกันมากยิ่งขึ้น และยังเป็นสิ่งที่ทำให้คู่รักยอมอภัยและลดทิฐิให้แก่กันได้ เช่น การตั้งครรภ์ของสุริยวดีทำให้เขมชาติตื่นเต้นและดีใจมาก และเมื่อเธอเห็นอาการดีใจของเขา จึงทำให้เธอละความโกรธและทิฐิได้เร็วขึ้น โดยเห็นได้จากคำกล่าวนี้

“ทำใจดีละ ผมอยากกระโดดแล้วก็ร้องอะไรออกมาดัง ๆ จังเลย” เป็นครั้งแรกที่สุริยวดีหัวเราะไม่ได้”

(ทมยันตี. 2520 : 469)

ทั้งเรื่อง แรงรัก และเรื่อง อย่าลืมฉัน จึงเป็นนวนิยายที่สื่อความหมายว่า ลูก เป็นสิ่งที่เร่งให้พ่อ แม่ ที่โกรธกันละวางทิฐิได้เร็วขึ้น อันเป็นทัศนะหนึ่งของผู้เขียนที่มีต่อความรักของชายหญิง

4.8 ความรักเป็นกรรมที่คู่รักเคยมีร่วมกันมาก่อน

ทัศนะของผู้เขียนที่มีต่อความรักของชายหญิงอีกประการหนึ่งคือ ผู้เขียนมี ความเชื่อว่า ความรักของชายหญิงที่จะนำไปสู่การใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน หรือพลัดพรากจากกัน เนื่องจากผลกรรมที่เคยมีร่วมกันมาก่อนมีเหตุผลหลายประการที่บ่งบอกทัศนะของผู้เขียน

ประการแรก ผู้เขียนมักจะบรรยายความรู้สึกของตัวละครเอกตัวใดตัวหนึ่ง หรือให้ตัวละครแสดงความรู้สึกออกมาเองว่า มีความคุ้นเคยกับตัวละครเอกอีกตัวหนึ่ง โดยไม่สามารถบอกเหตุผลได้ว่าทำไมจึงรู้สึกเช่นนั้น ดังความรู้สึกของ ธาตรีที่มีต่อ กานดา ในเรื่องยอดคนงศ์ ดังนี้

...ชั่วระยะเวลาสั้นๆ ชายหนุ่มรู้สึกราวกับว่า ได้รู้จักสตรีผู้นี้มานานแสนนาน...

(ทยันตี. 2515 : 163)

ในเรื่องยอดคนงศ์ เป็นนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตของ กานดา ผู้หญิงในยุคปัจจุบันที่ต้องเลี้ยงดูแม่และน้องเพียงลำพัง เป็นชีวิตที่ต้องต่อสู้กับปัญหาเศรษฐกิจภายในครอบครัว ชีวิตในอดีตเธอเป็นผู้อยู่ในครอบครัวที่สะดวกสบาย โดยมีพ่อเป็นผู้นำครอบครัว เมื่อพ่อเสียชีวิต ทุกคนในบ้าน ก็ยังคุ้นเคยกับความสะดวกสบาย ทั้งที่สภาพการเงินภายในครอบครัวเริ่มฝืดเคือง เธอจึง เป็นผู้รับผิดชอบ ในการหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวแทนพ่อ โดยอาชีพของเธอคือการเป็นนายหน้า ติดต่อค้าขายประมูลโครงการในหน่วยราชการให้กับบริษัทต่างๆ ซึ่งลักษณะการทำงานของ เธอเป็นที่กล่าวขานของผู้คนในสังคมว่า ใช้ความเป็นผู้หญิงเข้าแลกกับความสำเร็จในการค้าขาย และประมูลโครงการแต่ละครั้ง ทั้งที่เธอไม่เคยประพฤติเช่นนั้น และเธอก็ไม่ใส่ใจกับคำครหาเช่นกัน ซึ่งคำกล่าวหาเหล่านั้นเป็นเรื่องที่รู้กันทั่วไปในแวดวงหน่วยราชการในกรุงเทพฯ แม้กระทั่งธาดรี นักสำรวจแร่จากภาคใต้ที่เพิ่งเข้ามาหาเพื่อนในกรุงเทพฯ ยังได้รับรู้คำกล่าวหาเหล่านั้นเขาจึงติดตามความเป็นไปของเธอจนเข้าใจและแต่งงานกับเธอ

แม้ในเนื้อหาของเรื่อง ยอดคนงศ์ มิได้เป็นเรื่องที่แสดงถึงความผูกพัน หรือเกี่ยวเนื่องกัน มาแต่ชาติปางก่อนแต่อย่างใด แต่ผู้เขียนก็แทรกทัศนะของตนไว้โดยผ่านที่คำพูดของธาดรี ดังที่กล่าวข้างต้น เพราะการกล่าวความรู้สึกว่า เคยรู้จักกันมานานแสนนาน นี่เป็นความรู้สึกของธาดรี ทั้งที่ในชีวิตจริงเขากับกานดาไม่เคยรู้จักกันมานานแสนนานแต่ประการใด

ความหมายของคำว่า นานแสนนาน เป็นคำที่บอกระยะเวลา ดังนั้นการที่ผู้เขียนใช้ คำดังกล่าว จึงเป็นสิ่งที่บ่งบอกทัศนะของผู้เขียนที่เชื่อว่า คนทั้งสองเคยมีกรรมร่วมกันมาก่อน ซึ่งลักษณะการใช้คำเช่นนี้ยังปรากฏในนวนิยายเรื่องทวิภพ เรื่องพิชิตสาท

ในเรื่องทวิภพ เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนกำหนดความผูกพันของชายหญิงคู่หนึ่ง คือ หลวงเทพและมณีจันทร์ ที่มีความรักต่อกันอย่างมั่นคงแม้เมื่อฝ่ายหญิงจะเกิดในภพปัจจุบันแต่ ความผูกพัน และกรรมที่มีร่วมกันมาก่อนจึงเกิดปาฏิหาริย์ที่ย้อนเวลาของมณีจันทร์ให้ไปอีกภพ

หนึ่งที่เป็น ยุคโบราณกว่าปัจจุบันร่วมร้อยปี และมีโอกาสเห็นหลวงเทพ ซึ่งผู้เขียนได้แทรก
ทศนะนี้ลงไปอีกเช่นกันคือ ให้มณีจันทร์เกิดความรู้สึกว่าคุ้นตากับหลวงเทพ ดังนี้

“ใครคนหนึ่งเดินอยู่ช้าๆ ทำเดินเคยคุ้นจับตาราวกับเธอได้เคยเห็นมานานแสนนาน...”

(ทมยันตี. 2533 : 87)

ไม่ว่าเนื้อหานวนิยายจะมีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึกผูกพันในอดีตกาลมาก่อนหรือไม่
ตัวละครของวิมล ศิริไพบูลย์ ก็มีสิทธิ์แสดงความรู้สึกคุ้นเคยหรือเคยพบมาก่อนอันเป็นลักษณะที่
บ่งบอกว่าผู้เขียนมีความเชื่อเรื่องกรรม

ประการที่สอง ที่แสดงว่าผู้เขียนมีความเชื่อเรื่องกรรมเพราะผู้เขียนกำหนดให้ตัวละครมี
ความรู้สึกว่า มีใครสักคนหนึ่งคอยตนเองอยู่เช่นกัน ในเรื่องทวิภพ มณีจันทร์และหลวงเทพ
ต่างมีความรู้สึกเช่นนี้ด้วยกันทั้งคู่ เพราะมณีจันทร์รู้สึกว่าตนเองไม่สามารถรักใครได้ แต่กลับ
รู้สึกว่าตนเองคอยใครคนหนึ่งอยู่ ดังที่ผู้เขียนใช้บทกลอนมาบรรยายความรู้สึกของเธอ ดังนี้

“เหตุน่าเข้าไชร้ไปรู้

ชายผู้โสภณคนไหน

ขรรยพงศ์เผ่าเหล่าใคร

อยู่ไหนในถิ่นดินดอน

ทราบเพียงว่าชายนายหนึ่ง

ข้าพึงรกร่วมป้อถรณ์...”

บัดนี้เธอรู้แล้ว บุรุษที่เธอคอย...คือเจ้าคุณอัครเทพวรากร!

(ทมยันตี. 2533 : 77)

สำหรับ หลวงเทพ ผู้เขียนก็กำหนดให้มีความรู้สึกเช่นเดียวกันคือรู้สึกว่า มีใครสักคนหนึ่ง
คอยอยู่ดังนี้

“ตลอดระยะเวลาแห่งการอยู่ต่างประเทศนาน คุณหลวงแน่ใจว่าตนเองจะรักษาคำสาบานได้ เพราะน่าแปลก...คุณหลวงวางเลือน อยู่เสมอว่า มีคนคอย ฌที่ใดที่หนึ่ง...”

(ทมยันตี. 2533 : 170)

การที่ผู้เขียนให้หลวงเทพมีความรู้สึกเช่นนี้ ก็เป็นความรู้สึกเดียวกับที่ให้ อสิตในเรื่อง ตราใบ มีความรู้สึกทำนองเดียวกันเมื่อได้พบกับ จันทรวงศ์ ดังคำบรรยายนี้

“...ทุกวัน...อสิตรู้สึกเหมือนคนกำลังรอคอยอะไรอย่างหนึ่งอย่างใจจดใจจ่อ คอย...ในสิ่งที่เขาก็บอกไม่ได้ว่า คอยอะไร?”

“จนมาถึงขณะนี้...ชายหนุ่มชาวบไปทั้งร่าง...นี่เอง...คือส่วนที่ขาดหาย นี่เอง...คือส่วนที่เขารอคอย!”

(ทมยันตี. 2533 : 175)

ความรู้สึกของหลวงเทพ และมณีจันทร์ ในเรื่อง ทวิภพ และ อสิต ในเรื่อง ตราใบ เป็นสิ่งที่แสดงชัดเจนขึ้นว่าเป็นทัศนะของผู้เขียนจึงถ่ายทอดมายังตัวละครดังกล่าว

ประการที่สามคือผู้เขียนแสดงทัศนะนี้โดยตรงด้วยการผ่านคำพูดของตัวละครเช่นกำหนดให้ตัวละครเชื่อเรื่องบุพเพสันนิวาส หรือกระแสนกรรมที่มีร่วมกันมาก่อนโดยพบได้ในเรื่อง ค่าของคน ดังคำสนทนาของลักษมณ์กับคุณแฉ่งนี้

“ถ้าแม่รู้จักแม่จดีเสียก่อน เรื่องคงไม่ยุ่ง...ไม่ใช่แม่เสียใจที่แม่จไม่ได้กับพิมานนะจ๊ะ...”

“บุพเพสันนิวาสนะครับ”

(โรสลาเรน. 2534 : 400)

การที่ผู้เขียนให้ ลักษมณ์เฝ้าคำกล่าวปลอบคุณแฉ่งนั้นก็แสดงให้เห็นว่า เป็นทัศนะของผู้เขียนที่อาศัยถ่ายทอดทางตัวละครว่า มีความเชื่อในเรื่องกรรมหรือบุพเพสันนิวาสนั่นเอง

ในเรื่อง ทวิภพ ก็ได้ปรากฏทัศนะเช่นนี้ของผู้เขียนอีกครั้งโดยอาศัยตัวละครคือคุณหญิง แสร์มารดาของหลวงเทพ ดังนี้

“คุณหญิงถอนใจยาว ความจริงอายุอาณามพ่อเทพก็ควรครบแต่งแล้ว คุณหญิงกับแม่
ประสานหรือคุณหญิงสรเดชต่างหมายมั่นว่าจะได้เป็นทองแผ่นเดียวกัน แล้วดูหรือ...ไม่ใช่เนื้อคู่
หนึ่งคู่ กระดูคู่ ก็ยังจี้แหละ

พ่อเทพกับแม่เมณี เขาทำบุญร่วมกัน
เก็บดอกไม้ร่วมต้น มาแต่งบรพ

(ทมยันตี . 2533 : 260)

ข้อความดังกล่าวนี้ นับว่ามีความหมายสอดคล้องกับคำกล่าวของลักษมณ์ ในเรื่อง
คำของคนดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

ในเรื่องคำมั่นสัญญาก็ยังปรากฏถ้อยคำของ สารินที่สามารถสื่อได้ว่าเป็นทัศนะของ
ผู้เขียนอีกเช่นกัน ดังคำกล่าวของสารินที่กล่าวแก่ชันทา หลังจากทีรู้ว่า ชันทา จะมีชีวิตอยู่
ต่อไปได้อีกไม่นานดังนี้

“...พี่รินจะไปหาน้องดาคนเดียว ชาตินี้ ชาตินี้ ทุกชาติ หากมีจริง พี่รินเป็นของ
ของน้องดาเสมอ...”

(ทมยันตี. 2531 : 407)

คำกล่าวเกี่ยวกับเรื่องชาตินี้ ชาตินี้ เป็นคำที่แสดงถึงความเชื่อในเรื่องกรรม ที่จะทำ
ให้มีโอกาสได้พบกัน หากมีใจที่แน่วแน่มั่นคงต่อกันจึงยังมีความหวังในชาติต่อไปด้วย

เหตุผล 3 ประการดังที่กล่าวมาคือการให้ตัวละครแสดงความรู้สึกว่าคุ้นเคยกันมาก่อน
การให้ตัวละครแสดงความรู้สึกว่ามีใครคนหนึ่งคอยตนเองอยู่ และการให้ผู้เขียนกล่าวโดยตรง
เป็นสิ่งที่บอกได้ว่าทัศนะของผู้เขียนที่มีต่อความรักของชายหญิง ผู้เขียนมีความเชื่อในเรื่องกรรม
หรือบุพเพสันนิวาสนั่นเอง

นอกจากการใช้คำกล่าวทั้ง 3 แบบข้างต้นแล้ว ในนวนิยายบางเรื่องยังสามารถบอกได้ว่า
เนื้อหาของเรื่องอยู่ภายใต้ทัศนะที่ว่ากรรมเป็นสิ่งที่ทำให้คนได้รักกัน หรือพลัดพรากกันดังจะเห็น
จากเรื่อง คู่กรรม ที่อาจกล่าวได้ว่าความรักของอังศุมาลินและโกโบริ เป็นกรรมของคนทั้งสองที่
เคยมีร่วมกันมาก่อน นับแต่การเริ่มพบกันก็เนื่องจากสงครามโลกที่ทำให้คนที่อยู่คนละประเทศ

ได้มาพบกัน จนกระทั่งได้แต่งงานก็เพราะเหตุผลทางการเมืองที่เข้ามาแทรกแซง เพราะ อังศุมาลินเป็นลูกของนายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่ทางกองทัพญี่ปุ่นสงสัยพฤติกรรมของพ่อเธอ ซึ่ง สถานภาพ ‘ลูก’ ของ นายพลก็เป็นสิ่งที่อังศุมาลินเลือกเองไม่ได้ แต่อยู่ภายใต้การกำหนดของผู้เขียนซึ่งอาจจัดว่าเป็นกรรมของเธอกับโกโบริที่เคยทำร่วมกันมา แม้กระทั่งการพลัดพรากกันก็ เพราะการคลาดกันเพียงไม่กี่นาทีเท่านั้นดังคำบรรยายนี้

“...เสียงเครื่องยนต์ของเรือเร่ที่คุ้นหู ดังอยู่ไกลๆ ฟองคลื่นทำให้น้ำที่กระจายขึ้นขาว เป็นเงาๆ อังศุมาลินชะเง้อมองตาม พลาญถอนใจ...ไม่ไกลนี่เอง...เพียงแค่อ้อมแค่นี้...แต่ทำไม หนอช่างแคล้วคลาดไปได้ทุกครั้ง...ถ้าเขาแวะไปบนบานสักนิด หรือเธอลงมาเร็วกว่านี้สักหน่อย... ก็จะได้พบกัน...”

(ทมยันตี. 2538 ข. : 774)

การคลาดกันของอังศุมาลินและโกโบริไม่อาจจะโทษสิ่งใดได้ นอกจากทัศนะของผู้เขียน ที่กำหนดให้ตัวละครทั้งสองเป็น ‘คู่กรรม’ นั่นเอง

เรื่องภฤตยา เป็นนวนิยายอีกเรื่องหนึ่งที่สามารรถสนับสนุนว่าผู้เขียนมีความเชื่อ ว่าความรักของชายหญิงเป็นกรรมร่วมกันมาก่อนและไม่สามารถหลบหลีกได้ โดยเห็นจากผู้เขียน สร้างเรื่อง ไว้ว่า ‘อัย’ ประมุขแห่งวิหารรามอน-รา หลงรักเจ้าหญิงเมอริตาเดนแต่เจ้าหญิงรัก เจ้าชายสเมนการ ทำให้อัยโกรธคนทั้งสองและวางแผนให้สเมนการเธอกรบจนสิ้นพระชนม์ ถ้าหากสเมนการมีชีวิตอยู่ ก็จะมีพระธิดากับเจ้าหญิงเมอริตาเดน และพระธิดาองค์นี้ก็คือเนื้อคู่ของ อัย ดังนั้นอัยจึงหมดโอกาสที่จะพบเนื้อคู่ของตนในชาตินี้จนกระทั่งอัยจบชีวิต และเมื่อได้เกิดใน ชาติใหม่เป็น นายแพทย์ ไอลวินจึงได้พบภฤตยาผู้ที่ควรจะเป็นเนื้อคู่ของเขาตั้งแต่ชาติที่แล้ว เมื่อ ผู้แต่งมีความเชื่อว่าผู้ที่เป็เนื้อคู่กันย่อมหนีกันไม่พ้น จึงสร้างให้ภฤตยาและไอลวินมาพบกัน ใน ชาติปัจจุบันที่มีระยะเวลาหลังจากชาติก่อนถึง 4,000 ปีดังที่เขมรากล่าวกับ นายแพทย์ไอลวินหรือ อัย ดังนี้

“ห้วงเวลาหนึ่งสิ้นสุด เวลาใหม่...อุบัติ กฎธรรมชาติเท่านั้นที่เที่ยงตรง...”

...

“ท่านควรทราบ... อัย...”

...

“ในสี่พันปีที่แล้ว เธอควรเป็น...ธิดาแห่งกษัตริย์ เธอควรได้เป็นภิกษุณีแห่งวิหาร
รามอน-รา แต่เธอไร้โอกาส เธอควรได้เป็น...ราชินีแห่งฟาโรห์ หากกฎธรรมชาติจะไม่แปรผัน
ไปเสียก่อน...เมอริดาตนอาจให้กำเนิดคีน้อย...อัยจะฟุมฟักและเชิดชู...”

(ทมยันตี. 2538 ก : 303)

เรื่องกฤตยาเป็นนวนิยายที่ทำให้เห็นว่าผู้เขียนมีความเชื่อว่ากรรมทำให้คู่รักได้พบหรือได้
พลัดพรากกัน

การวิเคราะห์ความรักในเรื่องทัศนะของวิมล สิริไพบูลย์ ที่มีต่อความรักของชายหญิง
มี 8 ประเด็น คือ ความรักคือการให้ ความรักมีค่ามากกว่าทรัพย์สินและอำนาจทางการเมือง
ความรักต้องมีความเหมาะสมในสังคม การกล่าวคำ ‘รัก’ เป็นสิ่งที่ให้กำลังใจและความเชื่อมั่น
แก่คู่รัก ความรักเป็นสิ่งหล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์ให้มีความสุข หน้าที่สำคัญกว่าความรัก ถูกเป็น
สิ่งเชื่อมความสัมพันธ์ของพ่อแม่ และความรักเป็นกรรมที่คู่รักเคยมีร่วมกันมาก่อน ทั้งหมดนี้
เป็นทัศนะที่ผู้เขียนมีต่อความรักของชายหญิง

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ “ความรักของชายหญิง” ในนวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์ ใน
เชิงจิตวิทยา สรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ “ความรัก” ในนวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะศึกษา
ความรักของชายหญิงในเชิงจิตวิทยา รวมทั้งทัศนะของผู้เขียนที่มีต่อความรักของชายหญิง ผลการ
วิเคราะห์พบว่า ความรักของชายหญิง ในนวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์ มีการกล่าวถึงลักษณะ
ความรักที่ตรงกับทฤษฎีจิตวิทยาความรัก 3 ประเด็น คือ อิทธิพลของปัญหาในครอบครัวเดิมที่ส่ง
ผลกระทบต่อความรักของชายหญิง ปรากฏในตัวละครเอกในนวนิยาย 11 เรื่อง คือ อังศุมาลิน
ในเรื่องคู่กรรม คาหวัน ในเรื่องแผลหัวใจ เมทินี ในเรื่องสายรุ้ง ลักษมณ์ ในเรื่อง
ค่าของคน วิศนี ในเรื่องอุบัติเหตุ มินตรา ในเรื่องสิ้นสวาท สุชาดา ในเรื่องสายใจ
เปรมมา ในเรื่องสะพานดาว ธารทิพย์ ในเรื่องวันที่รอคอย เขมชาติ ในเรื่องอย่าลืมฉัน และ
ตฤณ ในเรื่องความภา ตัวละครที่มาจากครอบครัวที่มีปัญหาเป็นตัวละครเอกทุกตัวที่สร้างปัญหา
ในชีวิตรักของตนเองและคู่รัก โดยปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากอุปนิสัยของตัวละครเอกที่ขาดความมั่นใจ
ใจในความรัก จึงมักจะมีค่าน้อยใจและคิดมาก เมื่อเวลาโกรธ มีความอึดอัดแค้น และทิฐิสูง
กลัวการเสียหน้า ยึดตัวเองเป็นใหญ่ เมื่อมีปัญหาไม่ยอมปรับความเข้าใจ ทำให้เกิดการทะเลาะ
เบาะแว้งและผิดใจกับคู่รักเสมอ จนเป็นกรณีบาดหมางความรู้สึกต่อกัน มีผลให้ทั้งสองฝ่ายมี
สุขภาพจิตเสื่อมโทรมและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ คือ ก้าวร้าว แข็งกระด้าง ทำ
ร้ายตนเอง และหลบหนีปัญหา

การเลือกคู่รักที่มีผลมาจากจิตใต้สำนึก ปรากฏในตัวละคร ลักษมณ์ ในเรื่องค่าของคน
มณีจันทร์ ในเรื่องทวิภพ ศรุต ในเรื่องแผลหัวใจ อังศุมาลิน ในเรื่องคู่กรรม โดยตัวละคร
ดังกล่าวนี้สามารถค้นพบที่มาและภูมิหลังที่ตรงประเด็นกับทฤษฎีทางจิตวิทยา คือ ‘ปมอดิปุส’
คือจะมีความรักต่อผู้ที่มีคุณลักษณะบางประการเหมือนกับพ่อหรือแม่ของตน โดยเป็นลักษณะ

ความสัมพันธ์ที่ดี สำหรับ เทพีรัศมีจันทร์ ในเรื่องรัศมีจันทร์ เป็นการเลือกคู่รักที่ตอบสนองความปรารถนาของตน โดยที่ไม่พบปมอดีตสลับ เช่นตัวละครในเรื่องอื่น แต่พบในจิตใต้สำนึกที่ปรารถนาความเป็นตัวของตัวเอง จึงก่อให้เกิดการตัดสินใจเลือกคู่รักเพื่อจะได้มีชีวิตแบบสามัญชนทั่วไปตามที่ตนเองต้องการ

อิทธิพลความรักของชายหญิงที่มีต่อวิถีชีวิต พบว่าตัวละครที่มีวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป เพราะความรักของชายหญิงทั้งหมด 7 ตัวละคร คือ อโชนัย ในเรื่องเลื้อยขัณฑ์ เทพีรัศมีจันทร์ ในเรื่องรัศมีจันทร์ อัสรี ในเรื่องสตรีหมายเลขหนึ่ง มิวรา ในเรื่องรอยอินทร์ อุบล ในเรื่องพิษสวาท มณีจันทร์ ในเรื่องทวิภพ และ ศักศิธร ในเรื่องทิพย์ ซึ่งตัวละครที่กล่าวมานี้ เป็นตัวละครที่ถือความรักเป็นสิ่งสำคัญและยิ่งใหญ่ ดังนั้นความรักที่มีต่อคู่รักจึงเป็นสิ่งเร้าให้ตัวละครเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตได้อย่างชัดเจน

สำหรับทัศนะของวิมล ศิริไพบูลย์ ที่มีต่อความรักของชายหญิง ผลการวิเคราะห์พบ 8 ประเด็น ความรักคือการให้ เป็นทัศนะที่ผู้เขียนแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนผ่านคำพูด ความคิดของตัวละคร ในเรื่องนวนิยายหลายเรื่อง โดยลักษณะการให้เป็นการให้ที่ไม่หวังสิ่งตอบแทนสำหรับตนเอง แต่ให้มีจุดหมายเพื่อให้คนที่ตนรักมีความสุข มีเกียรติ และพ้นจากความทุกข์ พบในเรื่อง พี่เลี้ยง กำมันสัญญา สั้นสวาท พิษสวาท กฤตยา สตรีหมายเลขหนึ่ง รอยอินทร์ ยอดนางค์ คำของคน เลื้อยขัณฑ์ โสมส่องแสง สายรุ้ง อายัดม้วน และหนี้รัก

ความรักมีค่ามากกว่าทรัพย์สินและอำนาจอื่นใด เป็นทัศนะที่ผู้เขียนเห็นว่า ในโลกนี้ไม่มีทรัพย์สินหรืออำนาจอื่นใดที่สำคัญมากไปกว่าคุณค่าของความรัก และชีวิตครอบครัวที่มีความสุขกับคนที่ตนรัก พบในเรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง รัศมีจันทร์ รอยอินทร์ ในฝัน และหนี้รัก

ความรักต้องมีความเหมาะสมในสังคม พบในเรื่อง เลื้อยขัณฑ์ กำมันสัญญา มงกุฎที่ไร้บัลลังก์ พี่เลี้ยง ตำรวจรัก และดราม่า

การกล่าวคำว่า 'รัก' เป็นสิ่งที่ให้กำลังใจและความมั่นใจต่อคู่รัก ซึ่งผู้เขียนให้ความสำคัญกับการกล่าวคำว่า 'รัก' เพราะเป็นคำที่ตัวละครในหลายเรื่องใช้เป็นคำที่ยืนยันความรู้สึกของตนเอง พบในเรื่อง คังคหวงหลุย รอยอินทร์ วันที่รอคอย คำของคน คู่กรรม และในฝัน

ความรักเป็นสิ่งหล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์ให้มีความสุข เป็นทัศนะที่ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าความรักสามารถเป็นสิ่งที่ทำให้มีความสุขได้ในยามที่ไม่เหลือคนรักอยู่ด้วย ดังนั้นเมื่อมีเวลากับคนรัก ควรพยายามทำให้เป็นช่วงเวลาที่ควรแก่การระลึกถึง พบในเรื่อง หนี้รัก ในฝัน และคู่กรรม

หน้าที่สำคัญกว่าความรัก ผู้เขียนมีความเห็นว่า ผู้ที่มีหน้าที่ควรต้องมีความรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ต่อประเทศชาติ หรือหน้าที่ต่อครอบครัว ถึงแม้การปฏิบัติหน้าที่จะทำให้สูญเสียคนที่ตนรักก็ต้องยอม พบในเรื่อง เลื้อยซัดคิยา ตราบาป และ สํารองรัก

ถูกเป็นสิ่งที่เชื่อมความสัมพันธ์ของคู่รัก พบในเรื่อง แรงรัก และ อย่าลืมฉัน สำหรับ ความรักเป็นกรรมที่คู่รักเคยมีร่วมกันมาก่อน พบในเรื่อง ขอครองรัก พิษสวาท ค่าของคน ทวิภพ กฤตยา

การที่ตัวละครในนวนิยายของ วิมลศิริไพบูลย์ มีพฤติกรรมและมีความคิด ความรู้สึก เช่นมนุษย์ในชีวิตจริง จึงเป็นสิ่งที่มีความค่าที่ผู้อ่านสามารถนำมาศึกษาหรือเป็นตัวอย่างในด้านความรักได้ นับว่าความสมจริงนี้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นคุณค่าของนวนิยายของนักเขียนผู้นี้

การอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “ความรัก” ในนวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์ พบว่าผู้เขียนสร้างพฤติกรรมของตัวละครขึ้นอย่างสอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับความรัก และทักษะของผู้เขียนที่มีต่อความรัก 8 ประการ ความสามารถของผู้เขียนในการสร้างตัวละครทำให้ตัวละครมีพฤติกรรมที่สมเหตุสมผลเช่นเดียวกับมนุษย์ในชีวิตจริง ดังนั้นตัวละครจึงมีชีวิตชีวาดึงดูดความสนใจของผู้อ่านในฐานะที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของนวนิยายได้อย่างดี การที่ตัวละครมีความสมจริงจึงเสมือนสื่อที่ผู้เขียนใช้ถ่ายทอดให้เห็นคุณค่าของความรักเชิงอุดมคติที่มีความงดงามและเป็นเชิงสร้างสรรค์ในสังคม โดยผู้เขียนใช้ลักษณะการเขียนที่มีการผสมผสานของพฤติกรรมตัวละครที่สมจริงกับความคิดของตัวละครที่เป็นอุดมคติ ทำให้ผู้อ่านเห็นว่าความรักของมนุษย์เป็นสิ่งที่มีส่วนประกอบทั้งอารมณ์และเหตุผล ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความรักของชายหญิงไปสู่ความรักเพื่อสังคมอันเป็นความรักระดับสูงกว่า แม้ทักษะบางประการของผู้เขียนที่มีต่อความรักของชายหญิงไม่สามารถเป็นไปได้ในชีวิตจริง เช่น ความรักคือการให้ทั้งชีวิตและวิญญาณ อย่างไรก็ตามทักษะต่าง ๆ ของผู้เขียนที่มีต่อความรักก็ทำให้ผู้อ่านรู้จักความรักในแง่มุมต่าง ๆ รวมทั้งตัวผู้เขียนลึกซึ้งยิ่งขึ้น

วิมล ศิริไพบูลย์ เป็นนักเขียนที่ใช้วรรณศิลป์ของนวนิยายวิพากษ์วิจารณ์ชีวิตมนุษย์ในแง่มุมของความรักได้อย่างน่าสนใจ โดยผสมผสานวรรณศิลป์ จิตวิทยา และปรัชญาเข้าด้วยกันอย่างแนบเนียนกลมกลืน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาพัฒนาการของแนวคิดเรื่องความรักในนวนิยายของวิมล ศิริไพบุลย์
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องความรักในนวนิยายของวิมล ศิริไพบุลย์ กับ นักเขียนคนอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. “บททดลองเสนอเรื่องความรักของชูทตี : บทกลับของฟรอยด์,” ใน จิตวิทยาแห่งความรัก. บรรณาธิการโดย กิติกร มีทรัพย์. หน้า 37-38. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2535.
- กาญจนา คำสุวรรณ. “รักเอชจริงหรือที่ว่าหวาน,” จิตวิทยาคลินิก. 8 (3) : 49-53 ; ธันวาคม 2520.
- กิติกร มีทรัพย์. ความหมายแห่งความรัก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : นำอักษรการพิมพ์, 2528.
- . จิตวิทยาแห่งความรัก. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2535.
- . พื้นฐานทฤษฎีจิตวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2524.
- กิดน้อย (นามแฝง) “สไตลซ์ของความรัก,” ใน รัก...ส์. บรรณาธิการโดย สุเถียร (นามแฝง). หน้า 153-169. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2518. ✓
- ไชย ณ พล. จิตวิทยาแห่งความรักและการอยู่คนเดียว. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย , ม.ป.ป.
- นวลละออ สุภาพล. ทฤษฎีบุคลิกภาพ. ประมวลศิลป์ , 2527.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. “บทวิเคราะห์ มัลลีย์ ชูพินิจ เหตุผลของความรักกับนวนิยายไทย,” โลกหนังสือ. 6 (12) : 18 ; กันยายน 2526.
- . “วัฒนธรรมกระฎุมพีในวรรณกรรมรัตนโกสินทร์ตอนต้น,” ใน ปากไก่และใบเรือ. หน้า 186-189. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์, 2527.
- บุญยงค์ เกศเทศ. แอลกอฮอล์และวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์, 2536.
- ประมวญ คิคคินสัน. ความรักตามความหมายทางจิตวิทยา. ม.ป.ท., 2512. อัดสำเนา.
- พนมทวน ชูแสงทอง. “ความรัก,” ใน เอกสารการสัมมนาทางวิชาการเรื่องคู่ละครแล้ว ย้อนดูตัว. หน้า 1-4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538. พิมพ์ดีด.
- ลินดา วงษ์ธน. การวิเคราะห์ปัญหาครอบครัวแตกแยกในนวนิยายไทย พ.ศ. 2525-2531. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533 , อัดสำเนา.
- วิทยา นาควัชร. “ความรักสองแบบ,” ใน เช็กซ์และความรัก. หน้า 40-43. กรุงเทพฯ : สื่อไทย, 2537.

- วิมล ศิริไพบูลย์. กฤตยา. โดย ทมยันตี(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ดีแอลเอส, 2538. ก.
- ค่าของคน. โดย โรสลาเรน(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา, 2534. ก.
- คู่กรรม. โดย ทมยันตี(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : ดีแอลเอส, 2538. ข.
- คำมั่นสัญญา. โดย ทมยันตี(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา, 2534.
- คังคองหลุ่ย. โดย ลักขณวดี(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ดีแอลเอส, 2539.
- ความภา. โดย ทมยันตี(นามแฝง). กรุงเทพฯ : ดีแอลเอส, 2539. ก.
- คราวาป. โดย ทมยันตี(นามแฝง). กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, 2523.
- ทวิภพ. โดย ทมยันตี(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น, 2533.
- ทิพย์. โดย ทมยันตี(นามแฝง). กรุงเทพฯ : บุรินทร์การพิมพ์, 2519.
- ในฝัน. โดย โรสลาเรน(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : ดีแอลเอส, 2535.
- แผลหัวใจ. โดย ทมยันตี(นามแฝง). กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา, 2530.
- พิษสวาท. โดย ทมยันตี(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา, 2529.
- พี่เลี้ยง. โดย ทมยันตี(นามแฝง). กรุงเทพฯ : เจริญรัตน์การพิมพ์, 2522.
- มงกุฎที่ไร้บัลลังก์. โดย ลักขณวดี(นามแฝง). กรุงเทพฯ : เจริญรัตน์การพิมพ์, 2515.
- ยอดคนงศ์. โดย ทมยันตี(นามแฝง). กรุงเทพฯ : เจริญรัตน์การพิมพ์, 2515.
- รอยอินทร์. โดย โรสลาเรน(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ดีแอลเอส, 2537. ก.
- รัศมีจันทร์. โดย ลักขณวดี(นามแฝง). กรุงเทพฯ : เจริญรัตน์การพิมพ์, 2516.
- แรงรัก. โดย กนกเรขา(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา, 2531.
- เลือดชาติดียว. โดย ลักขณวดี(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จรัสนิทวงศ์, 2514.
- วันที่รอคอย. โดย ทมยันตี(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ดีแอลเอส, 2538. ค.
- สตรีหมายเลขหนึ่ง. โดย ทมยันตี(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจริญรัตน์การพิมพ์, 2523. ข.
- สะพานดาว. โดย ทมยันตี(นามแฝง). กรุงเทพฯ : ดีแอลเอส, 2538. ง.

- วิมล ศิริไพบูลย์. สายใจ. โดย ลักขณวดี(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, 2528.
- สายรุ้ง. โดย ทมยันตี(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ดีแอลเอส, 2537.
- สิ้นสวาท. โดย โรสลาเรน(นามแฝง). กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, 2528.
- โสมส่องแสง. โดย โรสลาเรน(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ดีแอลเอส, 2537. ข.
- ตำรอรัก. โดย ทมยันตี(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ดีแอลเอส, 2539. ข.
- หนี้รัก. โดย ลักขณวดี(นามแฝง). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ดีแอลเอส, 2538. ค.
- อย่าลืมฉัน. โดย ทมยันตี(นามแฝง). กรุงเทพฯ : เจริญรัตน์การพิมพ์, 2520.
- อุบัติเหตุ. โดย กนกเรขา(นามแฝง). กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, 2524.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. วัยรุ่นไทย : ภาพสะท้อนจากมุมหนึ่ง. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2533.
- ✕สายฤดี วรกิจโกศาทร. “รักนั้นฉันใด,” วิทยารักษ์, 87 (2) : 12-16 ; กุมภาพันธ์ 2532.
- ✕สุพัตรา เดชาดิวงส์ ณ อยุธยา. “ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรักที่ทุกคนควรรู้,” สุขภาพ, 14 (10) : 27-34 ; สิงหาคม 2529.
- ✕สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2536.
- สุภาพรรณ โคตรจรัส. สุขภาพจิต : จิตวิทยาในการดำรงชีวิต เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2527.
- ✕โสรัจ โปธิ์แก้ว. “ระดับจิต : ว่าด้วยความรักและความเป็นเจ้าของ,” กรุศาสตร์, 13(4) : 85-96 ; เมษายน-มิถุนายน, 2528.
- ✕อมรากลุ อินโธษานนท์. “วิเคราะห์ชีวิตรักตามทฤษฎีฟรอยด์,” ในเรื่อง จิตวิทยาแห่งความรัก. บรรณาธิการโดย กิติกร มีทรัพย์. หน้า 53-81. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2533.
- อุษา ชูชาติ. “ศิลปะแห่งความรัก,” ใน จิตวิทยาแห่งความรัก. บรรณาธิการโดย กิติกร มีทรัพย์. หน้า 24-33. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2533.
- โดมอนด์, เจค. ความรัก-ยาเสพติดคนนอก. เรียบเรียงจาก Looking for Love in all the wrong place โดย ทูตาภรณ์(นามแฝง). กรุงเทพฯ : ได้ฝุ่น, 2533.
- อีริก, ฟรอมม์. หากใฝ่ที่จะรัก. แปลจาก The Art of Loving โดย ศักดา วิริยะ. กรุงเทพฯ : สายรุ้ง, 2529.

เอ็ม สกอต เปค. ความรักในทัศนะใหม่. แปล และเรียบเรียงโดย วิทยากร เชียงกุล.
กรุงเทพฯ : ปรีชญา, 2538.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวอัจจิมา	ชื่อสกุล	อินทรีย์
เกิดวันที่	5 เมษายน 2511		
สถานที่เกิด	จังหวัดแพร่		
ที่อยู่ปัจจุบัน	9 ถนนจ่านกร้อง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก		
ประวัติการศึกษา			
พ.ศ. 2528	ม.6 โรงเรียนวิทยานุกูลนารี จังหวัดเพชรบูรณ์		
พ.ศ. 2533	ศศ.บ. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยรามคำแหง		
พ.ศ. 2539	กศ.ม. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ		

“ความรัก” ในนวนิยายของ วิมล ศิริไพบูลย์ : การศึกษาเชิงจิตวิทยา

บทคัดย่อ
ของ
อัจจิมา อินทรีย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย
มีนาคม 2540

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์นวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์ ในนามปากกา 4 นามปากกา คือ ทมยันตี โรสลาเรน ลักษณวดี และกนกธรา ในด้าน ภาพสะท้อนความรักของชายหญิง รวมทั้งทัศนะของผู้เขียนที่มีต่อความรักของชายหญิง

ผลการศึกษาพบว่า ความรักของชายหญิงในนวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์ มีลักษณะ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความรักเชิงจิตวิทยา 3 ประเด็นอย่างชัดเจน คือ อิทธิพลของปัญหา ในครอบครัวเดิมส่งผลกระทบต่อความรักของชายหญิง จิตใต้สำนึกมีผลต่อการเลือกคู่รัก และ ความรักเป็นแรงผลักดันให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลง

การขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัวเดิมของตัวละคร ทำให้ตัวละครมีบุคลิกภาพ ที่สร้างปัญหาและความขัดแย้งให้กับตัวละครที่เป็นคู่รัก การเลือกคู่รักของตัวละครบางตัวมี ความสอดคล้องกับสภาพจิตใต้สำนึกของตัวละคร และตัวละครบางตัวที่มีวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป เพราะอิทธิพลของความรัก

ทัศนะของผู้เขียนที่ปรากฏในนวนิยาย พบว่าผู้เขียนมีทัศนะต่อความรักของชายหญิง 8 ประการ คือ ความรักคือการให้ ความรักมีค่ามากกว่าอำนาจและทรัพย์สิน ความรักต้องมีความ เหมาะสมในสังคม การกล่าวคำว่า ‘รัก’ เป็นสิ่งที่ให้กำลังใจและความมั่นใจต่อคู่รัก ความรักเป็น สิ่งหล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์ให้มีความสุข หน้าที่สำคัญกว่าความรัก ลูกเป็นสิ่งเชื่อมความสัมพันธ์ของ พ่อแม่ และความรักเป็นกรรมที่คู่รักเคยมีร่วมกันมาก่อน ผู้เขียนใช้ทัศนะดังกล่าวสร้างสรรค์นวนิยายขึ้น โดยมีเนื้อหาอย่างหลากหลาย

ตัวละครชายหญิงที่เกี่ยวข้องกับความรักในนวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์ จึงเป็นตัวละคร ที่มีพฤติกรรมที่สมเหตุสมผล และมีชีวิตชีวาเช่นมนุษย์ในชีวิตจริง ทัศนะที่ผู้เขียนมีต่อความรัก ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความรักลึกซึ้งยิ่งขึ้นและอาจนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ การสร้าง ตัวละครที่สอดคล้องกับแนวคิดทางจิตวิทยา และทัศนะของผู้เขียนที่มีต่อความรักเป็นคุณลักษณะ ที่ทำให้นวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์ มีคุณค่าและได้รับความนิยมจากผู้อ่านจำนวนมาก

“LOVE” IN WIMOL SIRIPAIBOON ’S NOVELS : A PSYCHOLOGICAL STUDY

AN ABSTRACT

BY

ATJIMA INSEE

**Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Thai
at Srinakharinwirot University**

March 1997

The objective of this thesis is to study and analyze Wimol Siripaiboon's novel only in her 4 pen names : Tomayantee , Rosalaren , Laksanavadi and kanokrekha. This study is about the reflection of love between men and women , and the author perception of men and women love.

The study shows that love in Siripaiboon's novel is in agreement with psychological love concept in 3 distinct cases. Firstly, former family problems have influence and effect to love. Secondly, subconscious has effect in choosing the couple. Thirdly, love is power that pushes the human life to be changed.

Lack of love and warmth from former family of actors makes them to have some personality that make problems and conflicts to their lovers. Choosing lover of some actors is in agreement with their subconscious but sometime is not. Some actors change their way of life because of love influence.

Love in author vision that shows in her novel has 8 kinds : love is give , love has more valuable than power and weath , love must has an appropriate in society , saying love is inspiration and give confidence to lover , love is vital foods to make human to have happineess , duty has more important than love , a child is the blinding relationship of parents , and love is the couple act from past life. The author uses those points of view to create her novel in various contents.

The actors who involve with love in Siripaiboon's novels are the ones who have appropriate behaviors and vivacious life , and seem like human in the real world. Her vision about love makes reader to understand love in depth and can be used in the way of couple life. Actors creation that be in agreement with psychological concept and author vision about love are characteristics that make her novel worth reading and popular.